

EL CENTRE AUTONOMICISTA DE DEPENDENTS DEL COMERÇ
I DE LA INDUSTRIA ENTRE 1903 i 1923

- I I I -

A P E N D I X

ESPERIT NACIONAL DE LES CRONIQUEES CATALANES

"SENYORS:

"Sense invitació de cap mena per part d'aquesta institució, es tal la simpatia que sempre m'ha inspirat que jo vaig ser el primer que vaig oferirme per donar una conferencia y compartir les tasques -- dels meus companys que m'han antecedit en ocupar aquesta honrosa -- tribuna.

"Es digna de felicitació una Associació composta merament per ele-- ments mercantils, que persegueix al mateix temps fins de cultura -- tan enlairats com aquesta Associació de Dependents de Comers.

"L'element mercantil ha estat sempre íntimament enllassat amb el -- passat y amb tota la vida de la nostra terra, y pot dirse que la -- historia de Catalunya fora un fenomen inexplicable moltes vegades -- si no's tingués en compte la forsa mercantil, qu'ha sigut el seu -- nervi y la seva orientació. Tant es així que, desde'ls temps més re-- mots, tots els fets están íntimament lligats amb aquest esperit. Ja sabeu que, fins en la predicació evangélica, els dos primers após-- tols que predicaren l'evangeli en nostra terra, sant Cugat y sant -- Feliu, vingueren aquí en concepte de mercaders.

"Els grecs y els fenicis ens varen allissonar en el comerç, y desde aleshores la historia de Catalunya es una historia política, al en-- semps qu'una historia mercantil. Hi ha que recordar solament mani-- festacions tan glorioses d'aqueix esperit com el llibre del Consu-- lat de Mar, que ve a ser el primer còdic de la civilització mercan-- til en tots els estats d'Europa, y sant Raimond de Penyafort va es-- criure també un tractat de regisme moral y económic del esperit mer-- cantil; y quan més ens fiquem en la historia, més veiem enllassats aquests dos principis, perque la cultura d'un poble no pot subsis-- tir sense un cert benestar material y sobre'l progrés mercantil -- dels pobles se basteix l'edifici de la civilització. Així trovem que, en una de les ciutat més famoses d'Italia, Florencia, els comerci-- ants foren els que pagaren les despeses del seu renaixement tan glo-- riós, y en nostra historia política pot dirse que'ls fets d'expan-- sió purament culturals y polítics están basats en l'element mercan--

til o en la orientació mercantil.

"Recordo sempre la sorpresa que'm va causar passar els ulls per un dels documents del nostre Arxiu, en que'l rei Pere el Cerimoniós, quan se tractava de que Sicília tornés a entrar dins de la orientació de la política aragonesa, se queixava de que Sicília hagués sortit fora d'aqueixa orientació, d'aqueixa esfera, y quan va veure - que'l casament de Joan I amb la reina de Sicília no's realisava, - tingué una verdadera contrarietat, y en les instruccions que doná - al seu embaixador manifestava que de cap manera se perdés l'illa de Sicília, porque si aquesta illa se perdia, darrera Sicília se perdrien Córcega, Cerdenya, les Balears, y, ¿qué seria, afegia, del comerç de Barcelona sense aquestos contraforts de la seva expansió - mercantil pe'l Mediterrani? De manera, que la perdua de Sicília produí en la edat mitja á Catalunya un sentiment de temor semblant al que'ns va produir en el sigle passat el temor de la perdua de les últimes colonies, de les illes de Cuba y Filipines.

"Sempre se veu, doncs, barrejat aquest element amb l'element polític, y recordo també, en les meves investigacions per l'Arxiu, de quan el rei Pere parlava de l'anexió dels ducats d'Atenes y Neopatria, al trovar certa resistència en els concellers de la ciutat de Mallorca deia als mallorquins qu'era necessari que Mallorca hi prengués part, porque si's perdia Grecia, el comerç d'aquella illa sofriria greus perjudicis, y, pe'l contrari, aquella illa alcanzaria grans beneficis de que'ls ducats d'Atenes y Neopatria s'incorporessin a la corona aragonesa.

"En els últims temps, tinc que recordar l'importància extraordinària ou'ha tingut una institució gloriosa de nostra terra: la Junta de Comers de la Casa Llotja, un dels nostres edificis més hermosos y que mostra ben palesament en la seva grandesa la preponderància mercantil que tingué Barcelona. La Junta de Comers de la Llotja vingué a suplir una gran desgracia, una de les més grans que trovem en la nostra historia. El rei Felip V, pera anorrear a la nostra terra no va trovar més medi que privarla de la cultura; la va privar de l'Universitat, del pa espiritual, y una ciutat qu'hagi sigut privada d'aquest element es una ciutat desgraciada, y Barcelona, durant un sigle y mitj, sofrí la desgracia de no tenir cap centre de saber

com ho es una Universitat. Qui feu l'esfors extraordinari pera que no se sentís en nostra ciutat aqueixa malaltia, quals conseqüències s'estaven tocant, de veures privada del més important centre de cultura? Fou la Junta de Comers, que va crear cátedres de totes menes. Ja en 1805 va crear la càtedra de náutica, y una càtedra de taquígrafia, y si be la invasió francesa va paralisar aquests esforsos - qu'estava fent la Junta de Comers, després d'aquells anys de terrible opressió que tots havem oblidat, en els que Barcelona va passar de 150.000 a 35.000 habitants, la nostra ciutat desgraciada va pensar immediatament en la seva reconstrucció moral, intelectual y económica, y la mateixa Junta de Comers va tornar a obrir les classes de la Llotja, classes de náutica, de taquígrafia, de botànica, de dibuix, d'economia política, y fins va crear una classe de filosofia. Es un esfors extraordinari, y tant de bo aquella institució - gloriosa trovi avui en la seva continuadora aquest esperit y torni a ser també una de les institucions capdals del moviment de la cultura catalana.

"Jo sempre tinc un gust en recordar desde la meva càtedra de l'Universitat de Barcelona qu'aquesta te tres puntals: la Escola de Medicina, la Universitat de Cervera y després la Junta de Comers de la Casa Llotja, que li va portar tota l'orientació científica y un nombre d'ensenyances qu'haurien desaparegut de la nostra ciutat.

"Després d'aqueixes lleugeres consideracions, perque aixó sols podedu compendre que seria materia d'una conferencia, he d'entrar ja, perque'l temps apremia, en lo que m'he proposat que fos l'objecte de la conferencia d'aquesta nit.

"Vaig indicar, com a tema, als dignes representants de la Junta Directiva que vingueren a invitarme, un qu'es massa extens y que tal vegada no tindrè temps, ni preparació suficient pera desenrotllar - per complet, però del que procuraré donar una idea.

"Tal es la demostració del sentiment nacional y patriòtic, o pera dirho així, catalanista, de les nostres cròniques. He escullit les nostres cròniques per ser els llibres de lectura més populars avui dia, encare qu'ens manquen bones edicions d'elles, y al ensemps per que son les cròniques catalanes les obres més originals que l'esperit catalá ha creat en la nostra literatura.

"Després de les primeres manifestacions del gènere històric a Catalunya, com són les cròniques monacals, lo primer que s'ens presenta, o les obres immediates que s'ens presenten, són les quatre grans - cròniques militars, les quatre grans cròniques nacionals. Comença - la nostra història en el monestir de Ripoll, qu'és el bressol de la nostra reconquesta y al mateix temps el bressol de la nostra història, venint a representar un paper semblant al monestir de San Dionís a França, que fou també'l bressol de la historiografia francesa. En el monestir de Ripoll s'hi va cultivar una història purament monacal, una mena d'anals secs y descarnats, que després varen prendre formes històriques que venen a constituir una família de cròniques sumament interessants, doncs, a mida que la nostra nacionalitat se dissenyava, l'esperit nacional anava fentse més vigorós y sortia del reduït recinte del claustre pera aparèixer a la llum del sol amb tota l'energia del sentiment que'l vivificava.

"Les cròniques en les quals he de fixarme principalment són les que s'han anomenat amb molta rahó, per un eminent historiador francès, les perles de l'història catalana, y pe'l nostre gran poeta Guimerà, els quatre evangelis de la rassa catalana: la del rei Jaume el Conqueridor, la de Pere el Gran, la de Jaume II y la de Pere el Cerimoniós. Aquestes quatre cròniques constitueixen com una família, són germanes, tenen casi totes el mateix esperit, el mateix llenguatge, y, no obstant, malgrat ser tan semblants, te cada una d'elles una fesomia distinta, venint a ser com la fesomia dels germans, que no es completament diferent, però tampoc completament igual, tenint cada un personalitat propia dins de la família.

"Aquestes cròniques se distingeixen pe'l seu esperit eminentment popular, se revesteixen de formes populars, de la forma familiar del llenguatge; els autors o escriptors parlen el mateix llenguatge del poble, perque aleshores no s'havia fet una divisió entre'l llenguatge literari y el llenguatge popular, y més o menys venien a parlar de la mateixa manera el rei que'l vassall, el culte que l'ignorant. Així que aquestes cròniques están escrites en el mateix llenguatge familiar que nosaltres empleem encara avui en dia, y modificant -- sols la forma arcaica de les paraules y llegintles amb la pronunciació moderna, aquestes cròniques venen a ser completament intel·ligibles pera nosaltres; però llegintles, com dic, tal com pronunciem

el llenguatge, no llegintles com fan molts qu'apliquen a la pronúncia totes les lletres que veuen escrites.

"Aixó els hi dona, doncs, un gran atractiu, perquè nostre llenguatge - malgrat el temps transcorregut desde aleshores, no ha canviat tant com a primera vista sembla. És una de les llengües la catalana, que més ha conservat la seva fesomia al través dels segles.

"La primera d'aquestes cròniques és la del rei Jaume I. En ella com en totes les altres veureu com sempre's manifesta l'esperit marcadament nacional y patriòtic que tenia la nostra nacionalitat, a la qual sols li va faltar un nom nacional col·lectiu per a ser un estat perfecte. L'esperit era un sol, era l'esperit català, era l'esperit qu'animava aquella confederació de membres aparentment separats; però portava un nom artificial per a nosaltres, portava'l nom de monarquia d'Aragó, y aquest nom artificial, el faltarli un nom nacional fou un obstacle per a que'l nostre esperit arrelés en els temps crítics en que's varen formar les grans nacionalitats polítiques. Solament pogué fer nacional an aquest nom artificial el fet de governar la confederació reis catalans, que tenien l'esperit català, que naixien y eren enterrats en terra catalana y parlaven el llenguatge familiar català, y per aixó Catalunya fou la que va donar unitat an aquesta confederació composta d'elements diferents, la que li va donar la seva fesomia pròpia, essent com el nervi de la confederació catalana-aragonesa.

"Y aquest caràcter és lo primer que's troba en les nostres cròniques, perquè aquest poble federat, que va donar el primer exemple d'una monarquia federativa en la vida de l'edat mitja, que fou la primera nacionalitat federada, era en el fons català, y per català era tingut - pe'ls estrangers. Tots els nacionals de la corona d'Aragó, ara fossin aragonesos, catalans o valencians, tant pe'ls francesos, com pe'ls italians, grecs, etc., eren coneguts sempre amb el nom de catalans, y totes les nostres conquestes y tota la nostra expansió mediterrània portaven aquest segell català, perquè procedien sempre d'un esperit català, y moltes vegades eren sols els catalans els qui acometien aqueixes empreses. Els aragonesos, lluny del mar, tancats dins de la seva terra, no miraven amb simpatia ni tampoc en treien cap guany d'aquesta expansió, de la qual s'aprofitaven solament els catalans, que hi veien en ella no solsament un fet polític, sino de caràcter pràctic, és a dir,

de caràcter mercantil.

"En la crònica del rei don Jaume, considerada desde aquest punt de vista, no s'hi veu d'una manera tan manifesta com en les altres successives aquest esperit català; mes, no obstant, el rei Jaume es un rei català, es el pare de la nostra confederació, es el que va instituir la nostra nacionalitat amb les seves conquestes gegantines, arrancant València y Mallorca del domini dels serrains, plantant les fites de la nacionalitat catalana, que no's podia ja estendre més enllà de la faixa oriental de la península; y que, trovantse reduïda en tan estrets límits, va tractar d'obrirse pas a través del Mediterrani pera donar expansió a aquest esperit vigorós de la nostra ànima.

"El rei Jaume se sent sempre català, y tant català, que somnia en la conquesta d'un regne que no tingui de separarse de Catalunya, el regne de Mallorca, que tenia de formar part de Catalunya, que tenia d'integrar sempre la terra catalana, segons el famós jurament de les Illes, pe'l qual se jurava que les illes Balears no se separarien jamai de la confederació.

"Amb motiu d'una lluita, o millor dit d'una desavinensa amb els aragonesos, se llegeix en la crònica del rei Jaume I un elogi dels catalans, dient que per cada noble que hi ha a Aragó, n'hi ha cinc a Catalunya; que Catalunya era la millor terra de la confederació. No tinc a mà el texte de don Jaume I, ni tinc tampoc suficient vista pera llegir-lo, però es en el fons lo que diu don Jaume respecte de Catalunya.

"Se sent català també devant del rei de Castella, quan li parla en un llenguatge que revela el seu esperit fonament català, y en el passatge en que parla dels pobles y llocs de Castella, diu que no tenen muralles ni fossos, com els de Catalunya, y que podria entrarse en ells del mateix modo que's penetra en un camp obert.

"Aquesta crònica es massa coneguda pera que tracti jo de caracterisarla. El meu amic y company senyor Massó y Torrents va ferne recentment d'ella un estudi molt sugestiu y complet en el seu discurs presidencial del darrer certamen a Tarragona, pe'l centenari del Conqueridor. Després del treball del nostre exquisit Massó y Torrents, jo no m'atreveixo a parlar d'aquesta gran obra plena de senzillesa y magestat. Adés es la més coneguda y divulgada de les nostres cròniques militars, y res podria jo dir després de lo qu'en Massó digué tan eloqüentment.

Com que fou, al meu entendre, una obra feta per la cancelleria real - baix la directa inspiració del monarca; va quedar guardada dins d'aquesta cancelleria y se varen multiplicar els exemplars, que's donaren a - tots els prínceps de la casa real, y avui en dia es l'única qu'ha tingut la sort de que s'en fessin, repetesc, edicions distintes; de manera qu'es entre totes la més vulgarisada.

"L'altra crónica representa el gran moviment d'expansió de la nostra - rassa.

"A mida que la nacionalitat catalana va creixent, va trovant un historiadore que narra aquesta expansió gloriosa, y aqueixes quatre cròniques corresponen als regnats dels reis més grans de la nació catalana: el - rei Jaume I, que va regnar 60 anys; Pere el Gran, que va regnar sols 9 anys; el rei Jaume II, qu'en va regnar prop de 40 sols a Catalunya, y - últim el rei Pere el Cerimoniós, quin regnat va passar també dels 50 - anys. Amb tres regnats de duració tan llarga com aquests n'hi havia -- prou pera donar una orientació fixa a la política catalana, y realment, tota la nostra grandesa se desenrotlla desde el regnat de Jaume el Conqueridor fins a la mort de Pere el Cerimoniós, el qual al morir va deixar dos fills de gran valú, el rei Joan y el rei Martí, mes a la seva mort comensá ja la decadencia de la nostra nacionalitat.

"El regnat de Jaume 'l Conqueridor no te encare un caràcter qu'en pogues sim dir internacional. El rei Jaume va conquerir Mallorca y Valencia, y va donar tota la expansió territorial qu'a Catalunya li estava reservada per condicions étniques y geogràfiques dins de la península ibérica. Eren límits molt reduïts. Muntaner se'n queixava en la seva crónica, y deia que si el regne de Granada fos dintre la nostra conquesta, - faria ja molt temps que fora de cristians. Nosaltres no podiem passar - més enllá de Murcia, y quan se va conquerir aquest regne, en virtut - dels tractats qu'existien en aquella época, tinguérem de donarne part - al rei Alfons el Sabi. Nosaltres várem pendre part moltes vegades en - aquelles guerres, però amb participació purament generosa: no podiem - guanyar una pulgada de terreny més enllá de les fronteres senyalades.

"En el regnat de Pere el Gran ja cambia l'esperit de la nostra histo-- ria, perque aleshores els catalans, veientse estrets en el nostre territori, varen somniar en una expansió mediterrània. Fins aleshores els - reis d'Aragó no havien sigut reis europeus; desde Pere el Gran comensen

els reis aragonesos a ser reis europeus. Pere el Gran somnia en la conquesta de Sicília, y fent veure que anava a Tunis, qual regne era un protectorat de la nostra terra, va girar cap a l'illa de Sicília, y va escoltar el prec dels sicilians que feia molt temps que li demanaven qu'els deslliurés de l'opresió francesa. Aleshores va comensar la gran lluita entre la casa d'Anjou y la casa d'Aragó, o sigui la lluita de Catalunya contra les tendències imperialistes y anexionistes de França que havia de durar gran part de l'edat mitja, y perpetuarse fins casi als nostres dies. Aquestes tendències que s'havien disfrassat amb crits de creuada religiosa en temps de Felip l'Atrevit, y amb aspiracions dinàstiques en les temptatives del comté d'Armagnac en temps de Joan I, ocasionen una momentania desmembració del nostre territori en el regnat de Lluís XI, son causa de l'anexió del Rosselló y de la Cerdanya en temps de Lluís XIV; encenen la guerra de Successió en la que Barcelona caigué en 1714, als peus d'un descendent dels Anjou; armen el bras de la Revolució francesa contra Catalunya, promouen la incorporació de la nostra terra a l'imperi del gran Capitá del segle, y alimenten encara els somnis d'ambició de Napoleó III.

"Desclot es l'historiador d'aquesta trágica lluita en el segón moment de la nostra historia, y en Desclot ja trovem l'esperit catalá manifestat de la manera més vigorosa; ja trovem aquest sentiment nacional de que us parlava. La crónica de Desclot ve a ser una de les cròniques més interessants de Catalunya. Tenim dues cròniques del segle XIII y dues del segle XIV; en el XIII les de don Jaume el Conqueridor y d'en Desclot, y en el XIV les de Muntaner y de Pere el Cerimoniós. Doncs be, la crónica de Desclot es la primera en que comensa a sentirse aquest esperit independent y en que l'esperit polític catalá se manifesta més clarament qu'en la del rei Jaume.

"La crónica de Desclot ve a ser en certa manera l'història de Pere el Gran. No pot dirse que sigui una crónica biogràfica, porque parla també del rei Jaume; però la ploma de Desclot sembla qu'agafa més forsa quan tracta de Pere el Gran, el rei qu'havia de lluitar amb la casa d'Anjou y qu'havia de véncerla per mar y per terra en tants combats. Aquesta crónica es además una de les obres més perfectes qu'han sortit de mà d'escriptors catalans.

"Desgraciadament, d'aquesta crónica no hi ha més que la edició que va

fer el senyor Coroleu en 'La Renaixensa'. Desde l'any 1885 no se n'ha fet cap altre, y els qu'érem joves en el segle passat várem tenir que passar la nostra joventut sense poguer llegir en un texte catalá la crónica de Desclot. Avui dia, encare qu'aqueixa edició estigui agotada o sigui escassa, pot trovarse en les biblioteques. Hi ha ademés altres edicions italianes y franceses; en una paraula, pot llegirse; però fa trenta anys aquesta crónica no podia llegirse sino en els manuscrits - que d'ella se conserven o en edicions estrangeres.

"Desclot presenta la figura del rei Pere amb una grandesa extraordinària. A mida que va entrant en la seva narració, va escalfantse més y més, però sense perdre aquesta serenitat que'l caracterisa y que fa de la seva crónica una obra eminentment clàssica. Es aparentment el més - fret dels nostres historiadors, però es el més conciensut y es el cronista per excelencia entre els quatre grans cronistes catalans. La seva obra ve a ser com una mena de poema épica que te varis cants, y aquests cants podrien portar el nom de 'Vespres Sicilianes', 'El coll de Panisars', etc., acabant amb la mort del rei Pere. Es un poema épica qu'acaba amb la mort del héroe. Ve a ser la consagració, l'apoteosis final y grandios del rei més caballeresc y interessant de la nació catalana.

"En ella hi trovem també l'esperit catalanesc. Jo solament recordo -- aquí pocs passatges; alguns d'ells s'han fet famosos. Per exemple, -- quan l'almirall Roger de Lluria's veu amb el comte de Foix, embaixador del rei de Fransa, que li demana treves en la guerra marítima y Roger de Lluria s'hi nega; insisteix el comte de Foix dient que, si sempre - ha sigut afortunat, tal vegada vindrá un dia que's penedirá de seva arrogancia. Y contesta Roger de Lluria que ni una nau passaria pe'l Mediterrani sense permís del rei d'Aragó, y que fins ni els peixos podrien passar pe'l mar si en la seva espatlla no hi portaven les barres d'Aragó.

"Aquest mateix sentiment patriótic, eminentment catalanista, se veu - també en l'elogi que fa de Catalunya y en la manera que parla de Catalunya. Quan sab el rei Pere que la sort de Catalunya perilla, se traslada desde Aragó y vol quedarse en la nostra terra, porque, com diu'l cronista, si Catalunya se perdés, se perdria lo millor dels seus estats. Y veiem també aquest esperit eminentment patriótic en moltes ocasions; en les arengues de Roger de Lluria als seus mariners avant del combat, y fins en els diàlegs del embaixador y el llegat del papa, y quan el --

cardenal llegat parla amb cert despreci del rei d'Aragó, hi fica un personatge que diu que no posi tan barata la conquesta, perquè'l rei d'Aragó li donará més d'un disgust.

"Tinc de passar molt depressa per tots aquests historiadors, perquè es tart y no vull abusar de la paciència del auditori que m'escolta. Així es qu'entraré ja en la crónica de Muntaner.

"La crónica de Muntaner, considerada desde'l punt de vista que m'he proposat parlar aquesta nit, es la més interessant de totes. Si nosaltres volguessim caracterisar a la rassa catalana, no trovaríem cap més obra en la qual aquésta se manifestés d'una manera més brillant.

"El rei Jaume ens dona una heroica però humana autobiografia; Desclot ens dona el retrat viu, animat, d'un héroe d'un llibre de cavalleries; però en la crónica de Muntaner no es l'héroe cap rei; ni el rei Jaume I del qual s'ocupa, ni el rei Jaume II qual regnat narra. En la crónica de Muntaner el protagonista es Catalunya; allí se tracta sols de la gloria de Catalunya, y es qu'en l'espai de temps qu'ha passat del regnat de Jaume I al regnat de Jaume II, la vida de Catalunya s'ha fet més gloriosa encara y més internacional. En el període de pocs anys Catalunya passa a ser, com diríem avui, una potencia de primer ordre dins de la política europea.

"El rei Jaume II es el rei més internacional qu'ha tingut Catalunya. N'hi ha prou, pera els que coneixem l'Arxiu de la corona d'Aragó—en el qual, com es natural, han passat els segles, y els elements destructors han fet desaparéixer molts pergamins y documents— amb recordar qu'en ell encara's conserven 16.000 cartes reals diplomátiques del rei Jaume II el Just, y qu'en cap Arxiu d'Europa se presenta un cas semblant de tal abundancia de documents. Y aixó sense tenir en compte uns 400 registres del mateix regnat, en els quals están copiats milers de documents. Per lo tant, es un dels regnats d'Europa que te un caràcter diplomátic més extraordinari, y el nostre un dels Arxius més importants d'Europa, y aixó ho proven els molts viatjers estrangers que venen continuament a cercarhi innumbrables riqueses, que nosaltres moltes vegades, per falta de preparació y per indiferencia, no sabem aprofitar prou. Els estrangers son, per desgràcia, els que més s'aprofiten d'aquestes riqueses d'un Arxiu memorable, qu'es un de tants de la terra catalana, tan rica en dipòsits diplomátics que sols esperen elements jo

ves pera que'ls estudiïn, avans no desapareixin, com van desaparèixer recentment en tràgiques diades tres arxius romànics de la nostra ciutat en que hi havia documents d'un valor extraordinari.

"El nostre Arxiu reial mostra, doncs, loqüentment, el caràcter internacional de la política catalana. El rei Jaume I no havia sortit encare dels límits de Catalunya; Pere el Gran sols havia pogut incorporar a Catalunya la corona de Sicília; però ve are un regnat qu'intervé en tots els pobles de la terra. Intervé a Navarra, Castella, Sicília, Toscana, Nápoli, en les terres de Africa—perque totes aquestes terres qu'avui dia passen a mans de nacions més poderoses, queien baix la nostra influència en temps de Jaume II;— intervé en els assumptes d'Orient, aont els almogàvers conquisten casi un imperi en la terra del art y de la civilització antiga; intervé en els assumptes d'Alemanya, aont casa Jaume II a una de les seves filles y te'l gust de véurela Emperatriu d'Alemanya; intervé en els assumptes d'Armenia y del Sant Sepulcre; en una paraula, no hi ha un recó d'Europa, Asia y Africa en que'l rei Jaume II no hagi deixat un record.

"Muntaner es l'historiador d'aquest gran període, d'aquest gloriós període de la nostra historia. Ell caracteriza a la nostra rassa; la presenta amable, senzilla, tal com era; ens parla d'aquells reis d'Aragó qu'eren tan poderosos y al mateix temps tan familiars. Ell era un fill del poble, un burgés, no era un noble; y no obstant, com ell deya: 'Cap home tan humil com jo pot alabarse d'amistats tan grans.' Perque ell era familiar dels reis d'Aragó, Sicília y Mallorca, y a n'ell se li van fer encàrregs tan honrosos com el de portar a un infant desde Sicília a Perpinyá. Avui dia en Muntaner tindria de ser capitá general, gran d'Espanya, tenir un títol de Castella, pera poguer fer aixó; perque en aquella monarquia patriarcal l'espirit democràtic estava més arrelat que en les nostres monarquies modernes.

"Aleshores l'expansió catalana va arribar al seu apogeu. Muntaner ens la presenta en aquest punt. Era'l moment en que'ls almogàvers extenien el seu territori, y Catalunya conquistava Córcega y Cerdenya, y deixava sentada a Sicília una branca del casal d'Aragó. La dinastia catalana va donar aleshores tres branques reials a Europa: en ella, com deia'l Papa Joan XXII, Erant tres corone regie y fins quatre, si contem l'efímera dominació de l'infant Ferrán de Mallorca en el principat de la Morea.

"Muntaner sent lo que avui dia anomenariem l'imperialisme, el sentiment catalá fort y poderós, y per aixó li dol veure trossejada l'unitat del casal d'Aragó en tres monarquies distintes. Ell somniava en una sola nacionalitat. Per aixó ell diu en la coronació d'Alfons IV, que's fassi - compte de que, encare que'l regne de Mallorca y el regne de Sicilia son independents, son tots ells una sola cosa, qu'han d'estar íntimament - units, com les mates de jonc, que separades se rompen fàcilment, però - que si's reuneixen en un sol feix es difícil que puguin rompres; y tots els regnes eixits del casal catalá tenen de ser una sola cosa y el rei d'Aragó te de ser cap de tots ells. Y en realitat era així, porque'ls - reis de Mallorca y Sicilia no feien res sense consultarho avans a Jaume II d'Aragó, que venia a ser com el cap d'aquella familia íntimament unida. Sicilia, Mallorca y Catalunya venien a ser tres germanes.

"No pot donarse una expansió política més gran. Y si an ella hi afegiu les expedicions catalanes y aragoneses, os fareu encara més càrrec de - lo que va ser aquesta grandesa política, a la qual anava unida una gran desesa intel·lectual semblant. La nostra ciencia també se feia cosmopolita. Raimond Llull, Arnau de Vilanova y Muntaner venen a ser tres almogàvers de la filosofia, de la ciencia y de la historia; porque aquestos tres - escriptors no escriuen sols les seves obres en la terra catalana, sino que recorren gran part d'Europa, escampant la seva producció per totes les nacions llatines. N'hi ha prou amb recordar que a París Ramon Llull hi va escriure vint y tantes obres, lo mateix qu'a Montepeller, Nápolis, Sicilia, etc., y Muntaner, al igual que'ls almogàvers, viatjava per totes les aigües del Mediterrani, escampantse així els fruits de les lletres catalanes per tot allí ont arribaven les nostres armes. També l'expansió mercantil del segle XIV es un dels episodis més importants de la grandesa catalana.

"Jo no puc recordar tots els passatges patriòtics de Muntaner. Hi ha un elogi de Catalunya qu'ha sigut moltes vegades transcrit, quan diu que - Catalunya, si no es una de les terres más riques d'Europa, es una de - les terres en que més be se viu. Ell ha viatjat molt y diu qu'en altres parts hi ha més capital, com se diria en llenguatge modern, però enlloc hi ha una abundancia de població que visqui tan be com a Catalunya. Jo sento que la vista no'm permetí llegir aquest passatge, porque pert gran part del seu valor traduït en llenguatge modern.

"Després d'en Muntaner, hi ha que fixarse en l'últim cronista: Pere el Cerimoniós.

"La obra de Pere el Cerimoniós ve a ser com una conseqüència de la obra de Jaume I. Jaume I havia creat un gènere que no trovem en les demés nacions d'Europa. Castella ens va passar davant en la qüestió de histories generals. Castella se va sentir al moment com el campió de la nacionalitat espanyola, y va fer histories d'Espanya; de manera qu'en lo que respecta a histories generals, tenim models més grans en la crònica d'Alfons el Sabi. Però lo que no trovem ni a Italia ni a Fransa ni a Castella son aquestes cròniques reials, en les quals el rei, sol o ajudat dels seus secretaris, ve a compendiar el record de la seva vida política y moltes vegades el record de la seva vida familiar.

"D'aixó en trovem un altre cas en el llibre de Pere el Cerimoniós. Sugestionat per la lectura de la crònica de Jaume I, va volguer escriure també una biografia seva. No va tenir temps d'escriurela tota y va encarregar part de la seva redacció a alguns dels seus secretaris, y es una prova d'aixó la famosa carta descoberta pe'l senyor Coroleu en l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en la qu'encarrega a n'en Dezcoll que acabi la seva historia personal.

"El rei Pere es el més historiadador de tots els reis. Del rei Jaume diu la tradició que fou l'autor de la seva obra, però no podem dir del rei Jaume que tingués una vocació d'historiadador. En cambi del rei Pere, sí; sabem qu'en els primers anys de la seva juvenesa llegia ja obres històriques franceses, castellanes y catalanes, y que va tancar els seus ulls llegint una obra francesa famosa en aquell temps; coneixem casi totes les obres històriques qu'havia llegit y la curiositat que sentia per la historia, fins el punt de fer comprar a París histories de països tan llunyans com Hongria y Dinamarca. Ja no's pot portar més lluny la passió per aquell gènere. Molt jove encare, en el seu Palau Major, va manar construir 19 estatuas dels reis sos antecessors, que tant de bo haguessin arribat fins a nosaltres.

"Tot l'interessava al rei Pere. Era un dels esperits més curiosos de la seva época. Ell se va interessar per la colonisació de les illes Canaries, envianthi els primers missioners; com també se va interessar pe'l Partenón d'Atenes, encarregat a un escamot de ballesters la seva custodia perque considerava l'Acrópolis atenesa com la joia més hermosa del

mòr.

"Aquest rei era impossible que no escrivís la historia dels seus fets o que no escrivís també una historia general d'Aragó. Del seu regnat -- s'han conservat tres histories: la seva biografia, la historia de Sicilia y la historia general de la monarquia aragonesa. En aquesta historia general y en la seva crónica ell hi va intervenir personalment y ve a figurar al costat dels altres cronistes, y ella es la darrera de les narracions épiques de la casa aragonesa.

"Además, el rei Pere tingué un concepte de la casa reial més imperialista que 'ls seus antecessors. El rei Jaume va tenir un concepte patrimonial de la corona d'Aragó: la va trossejar en dos bocins; però tot el regnat del rei Pere es sols un esforç continuat pera veure si pot reintegrar a la nacionalitat catalana tots els estats que s'havien separat d'ella, y així veiem que lluita amb els genovesos a Cerdenya, en aquell combat famós en que hi van pendre part 400 galeres catalanes, pera impedir que Córcega y Cerdenya se sortissin del domini de la corona d'Aragó; el veiem que tracta de cue l'illa de Sicilia torni a la seva família, y al observar que quedava en mans d'una princesa órfana la casa -- amb el seu fill Martí; el veiem que recull els fruits de la sang ardenta y venjativa dels almogàvers anexionantse els ducats d'Atenes y Neopatria. Ell va ser el primer que va endevinar la importancia qu'aixó tennia; y avans d'aixó el veiem lluitant amb el seu germà pera que la corona de Mallorca tornés a la nostra terra. Ell recordava qu'en temps de Pere el Gran, la casa reial de Mallorca fou traidora a la dinastia pairal, y pera que no's repetís aquest cas va procurar que aquella corona tornés altre cop a Catalunya. Sols quedava el marquesat de Tortosa, que la seva mare, castellana, havia emancipat de la corona, y procura també recuperarlo. Fou, doncs, el seu constant empenyo reintegrar als dominis catalans tots els territoris que l'havien constituit, y en el seu temps es quan la nacionalitat catalana assoleix el máxim de la seva expansió territorial, que s'extén per Espanya, Italia, Grecia y el nord de l'Àfrica, amb les illes Balears, de Córcega, Cerdenya, Sicilia y Malta.

"El rei Pere te també aquest sentiment catalá qu'hem vist an en Munta--ner, qu'hem vist an en Desclot y en el rei Jaume. Fa també elogis de Catalunya quan sortint de Saragossa molestat amb els aragonesos, y al pas sar el Cinca qu'era aleshores la frontera de Catalunya, pregunta quina ciutat era la que's veia a lo lluny, y li digueren: 'Senyor, estem a Ca

talunya; es la ciutat de Fraga.' Y el rei Pere va pronunciar llavors - aquesta frase tan famosa: '¡Oh terra beneita! oh terra plena de llealtat!', parlant mal de la terra aragonesa aont havia passat tan males es tones.

"També hi ha ademés altres moments en que's veu aquest esperit patriótic quan relata les hassanyes del seu pare. El seu pare essent infant va anar a conquerir la illa de Cerdenya, y el seu avi li va posar en les mans la senyera de Aragó, y li va posar amb aquelles paraules tan famoses, dientli que era una senyera que no havia sigut mai vensuda, - qu'estava brodada amb l'agulla d'or de la victoria; que procurés tornar la sense cap taca, y qu'havia sigut divisa constant dels catalans vèncer o morir, morir o vèncer; y li va repetir aixó per tres vegades. Trovem també aquest cas en la crònica del rei Jaume, en la presa de la ciutat de Mallorca, aont també recorda als seus nobles qu'han de vèncer o morir. Segurament per una tradició patriòtica trovem en totes les cròniques la manifestació d'aquest sentiment.

"Ja he donat una idea ben sumaria, ben rápida per desgracia, de lo que han sigut les nostres cròniques desde'l punt de vista del sentiment patriótic, o sigui de lo que avui ne diríem el sentiment catalanista.

"Son en certa manera unes cròniques oficials; venen a ser l'història de tota una monarquia poderosa, han sigut l'història de Catalunya, doncs, encare que cap d'aquests cronistes va volguer fer la història d'Aragó, al fer la història de reis tan grans com aquests, feien l'història de les grandeses y de les glories de Catalunya.

"Es molt útil estudiar el nostre passat tenint en compte els elements socials y els sentiments qu'integraven la nostra cultura. L'esperit nacional nosaltres el trovem no sols en les nostres cròniques, sino en la nostra filosofia, en la nostra literatura, en la nostra política. El - trovem també en els nostres novel·listes; però en cap de les nostres -- obres literàries resplandeix d'una manera més viva qu'en les cròniques, perque son el monument més original de la nostra rassa, perque les cròniques no son fruit de cap influència estrangera: son obres viscudes - realment, tretes de la realitat, mentres qu'en les demés obres podem - trovarhi influències franceses, italianes, llatines, etc. Les cròniques han sortit sols de la contemplació d'una realitat present.

"Per aixó son les cròniques els monuments més grans que te la nostra li

teratura, y en les que convé que la joventut s'eduqui, perquè en elles trovarà d'una manera poderosa el sentiment d'amor a la nostra terra, a la nostra història y a la nostra llengua, que cada dia se va espatllant amb la influència corruptora de llengües forasteres, y també amb l'influència que porten els nous descobriments que arreconen tantes coses antigues, y la desaparició de tantes paraules com han deixat d'usarse en la conversa familiar. Jo que no puc dirme vell, encare que tampoc soc cap jove, recordo quantes paraules han desaparegut del llenguatge familiar, perquè no tenim en compte l'estudi del nostre passat lingüístic, l'estudi de les grans obres de la nostra literatura. En canvi, quan un s'acostuma a llegir aquestes obres sent una recansa extraordinària al veure com s'ha espatllat la puresa y la riquesa de nostra llengua, qu'avans havia tingut una paraula pera designar cada cosa y ara hem de demanarles a llengües que no son nostres.

"Hi ha, doncs, qu'estudiar els grans tresors literaris del nostre gloriós passat. Hi ha que ferlos entrar en la vida esperitual del nostre poble y en la vida externa, perquè els monuments literaris son elements indispensables d'aquesta vida esperitual. És necessari que cada dia més tinguem en compte la recerca del passat, perquè estudiant el passat hem de bastir el nostre present; estudiant el passat veurem el nostre esperit nacional a través dels sigles y a través de totes les èpoques. Catalunya ha tingut una edat mitja gloriosa y després una decadència de tres centurries. La edat mitja no está tan allunyada com a molts els hi pot semblar, perquè, com durant tres segles, no hem tingut producció literària forma encare part integrant de la nostra substància nacional. Per a els demés pobles d'Europa la edat mitja es una edat llunyana, perquè entre l'edat mitja y el present s'aixeca el Renaixement, en el qual les nacions s'han fet poderoses; però nosaltres vàrem ser més desgraciats y vàrem perdre totes les condicions de vida y de progrés en aquella època gran y decisiva dels destins polítics y esperituals dels pobles. Tot això hem de crearho y reconstruirho en la nostra actual feconda Renaixença, y la manera de donar al nostre sentiment nacional una consciència d'ell mateix cada dia més plena y feconda, es mostrar la seva perennitat al través dels segles y la seva persistència essencial fins als nostres dies. Hem, doncs, de mirar l'edat mitja y contemplar fit a fit; però hem de contemplarla, no amb mer amor arqueològic, no pera quedar petrificats y convertits en estatuas de sal, sino que lo qu'hem de fer es

estudiarla pera conservar la nostra consciencia nacional, tenint emperó sempre fixos els ulls en l'estel lluminós del progrés pera no perdre - el lloc que'ns pertoca dins de la humanitat."

Conferència pronunciada al CADCI, el 23 de març de 1912, per Antoni - Rubió i Lluch.

("Revista Anyal", 1912, p. 7-22)

DISCURS DE JOSEP PUIG I ESTEVE, PRESIDENT DEL CADCI, A LES
FESTES DEL IX ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ DEL CENTRE, EL 14
D'ABRIL DE 1912

"SENYORS:

"COMPANYS:

"Intróit

"Avans de comensar, y no es pas a tall d'excusa, he de dirvos dúes paraules. Com ja os haureu enterat pe'ls programes de la diada, he de llegirvos quelcom qu'hem dat en dirne un parlament; empró escolteu avans una lleugera disquisició, a la faisó d'intróit. Així tindrem la cosa més completa; y no será, al menys, per manca de bona voluntat si no surt del tot arrodonida.

"En nostra vida social, en la marxa ascendent de nostra Institució, per poc que un ho reperi, hi veu cada dia nous fonaments descobridors d'aquesta mateixa nostra preponderancia social. Fa ara dos anys, que en tal diada com avui, anant a trucar en algunes portes de respectables persones, diguerem: 'Patricis eminents, homes sabis, aimadors nostres, veniu a casa y feunos la mercé de vostres llistons, de vostres concells, de vostra experiencia, de vostre ardiment'; y'ls patricis, els sabis, eis aimadors, vingueren, y sa paraula s'escampá per damunt de nostres testes; fecondá nostres cervells y feu bategar nostres cors.

"D'allavors han passat dos anys; d'allavors a are en aquestes sales, l'ardenta veu del propagandista, la reposada del conferenciant, la serena y dolsa del artista y del pedagog, ens ha fet sentir tot el be de Deu de ses idees. Mes, ve'l dia en que diem: s'ha de conjuminar el programa de les festes del 9.^é aniversari de la fundació del nostre Centre, y entre'ls actes de beneficencia, sportisme y esbarjo, no se'ns ocorre pas enquirirhi un nombre encarregat a algún element forá, que podria resultar solemnia y amb seguretats ho hauria sigut, sino que, com si un pensament mateix hagués sobtat a tots y cada un dels que'ns aenyavem en arranjar el programa, varem estar d'acord en que'l President del Centre havia de dir quelcom als socis, aprofitant l'ocasió de les festes del aniversari; llensada l'idea ningú la va discutir, ni jo ma-

teix; jo que fujo sempre d'exhibicions y encarcaraments, vaig acceptar de pla l'idea llensada y es que la llógica de la mateixa se'm va imposar desde'l primer moment. Llógica he dit y llógica existeix, derivada de que la preponderancia de nostra vida social exigeix que, de tant en tant, s'estableixi una comunicació, una relació d'idees entre vosaltres y'l que vosaltres escullireu (ben immerescudament) pera que vos representi; hi ha necessitat de que, de tant en tant, aquesta presidenta vos digui lo que pensa, lo que hi ha, de tots y cada un dels problemes que aquí s'inicien y's desenrotllen; y no es pas perque tingui de portarvos dels mateixos un criteri fet, sino que es perque es precis que vosaltres, pera poder formar un criteri justíssim, veyeu totes les coses baix un prisma exacte, y aquest solsament vos el pot presentar el que te a mà tots els elements de judici.

"Veieu el fenomen de que vos parlava suara. Tenim avui que més que -- idees noves pera pahir, més que delectacions espirituals, freturem la paraula de nostra consciencia, perque en la complexitat de la nostra vida necessitem de tant en tant pararnos un instant, palparnos per dintre y escoltar amb els sentits del ánima, aquella veu interior del nostre ser, que ve a ser el baláns de nostra actuació, realitzat en un moment, pera donarnos compte exacte del camí que fem, de la gloria que cullim, de la pitrada que hem d'arriscar.

"Aixó es lo que anem a fer avui, amics: pararnos un moment, contenir nostre alé y escoltarnos nosaltres mateixos, pera tenir absoluta consciencia de nostra actuació. En aquest sentit escolteu mes paraules; no volgheu veurer en elles la gosadia que semblaria el fer sentir una veu dissonant en dia de solemnitats. No soc jo, companys: som tots nosaltres que'ns escoltem per dintre en aquests instants. Veiem qué diu nostra veu interior.

"Del Centre

"L'ample cos del Centre ha de ser atentament observat pera capir tota sa complexitat, tota sa grandesa. Jo mateix fa més de 8 anys que formo part mol activament de son engranatge; he glosat en diferents ocasions sa vida; m'ha tocat en llarguíssims períodes comptar fins ses pulsacions; he cançat ses glories; he actuat de mentor seu; he apadrinat y impulsat la majoria de ses iniciatives; profetisant sa acció, li he senyalat rutes que'm semblaren somnis; y aixís y tot, adhuc y tot aixó,

no arribo a formarme complert concepte de lo molt que es ja avuy el Centre.

"Síntomes de poixansa descobrim en nostre entorn. Les nostres rengleres son més nombroses cada día. Nostre estat económic es altament satisfactori; atenem a totes les obligacions socials, que cada día son majors, y tenim un sobrant numerari que va a engroixir les nostres reserves. Nostre crèdit está fortament assegurat. Gaudim de la confiança limitada y de l'admiració de tots els que pensen seriosament y se preocupen del avens de nostra terra. Lo mateix nostra serietat colectiva com l'intensitat cultural que desenrotllem, com nostre nexxe patriótic, se veuen abastament contrastats per la pública consideració. El nom del Centre obre com misterióss ressort les portes de totes les cases dels grans homes y de les grans institucions.

"Aquesta es la visió que oferim en conjunt als ulls enamorats. Y es ben cert que aquesta visió de vida plena no es més que la resultancia de la fortaleza de nostres components socials.

"Examinem nostre ésser en detall, desde dintre, y a la vegada que cobrem un major coneixement de nostra actuació, podrem alabar més justicierament nostres qualitats y retreurer lo que encara no pugi al nivell amb tot el cayent de bellesa y plenitud que hem de volguer pera totes y cada una de les manifestacions de la nostra vida.

"De l'esplendor de nostres E. M. C.

"Quan l'amic Barceló amb son enamorament per tot lo nostre, desde la presidencia de la secció d'Educació va nomenar nostres Escoles Mercantils Catalanes amb el fantasiós títol de 'Futura Universitat Comercial popular catalana', va obeir solsamet al impuls de son desitj; no ho va dir pas perque pogués veurer propera sa efectivitat; va ser un atreviment, una gosadía, que no més la vegérem possible en la feconda fantasia de nostre bon company. Però en aquesta casa, en quina predestinació jo crec, hi passen coses verament extraordinaries. N'hi ha prou un día en dir la paraula reveladora del desitj, perque aquest se torni propòsit, y aquest desseguida acció, que fa de la paraula realitat.

"D'aixó os en podria colacionar diferents exemples. Es el cas de la fundació d'aquesta Entitat: allavors se'ns digué isomniadors! Es el cas del trasllat del Centre an aquesta casa: allavors se digué igosadía! Es el cas de les nostres Escoles: de la frase d'en Barceló se'n digué isom

ni! Serà'l cas de la construcció del nostre casal: ¡il·lusions! ¡utopies! s'ha dit y s'ha repetir llargament. Y, no obstant, ja veieu com se va realitzant el nostre ideal.

"El cas de les nostres Escoles n'es un exemple altíssim. Nombrosa concurrència a les aules; desiransa d'apendre; magnífic cos de professors-colaboradors; complexitat de matèries; ordre y mètode d'ensenyansa; organització escolar; estímulo y companyerisme; vetllades, conferències, visites y excursions instructives; l'èxit coronant els esforços. Som a la ratlla del dessiderátum nostre en aquesta matèria. En ocasió semblant an aquesta, deya jo mateix en els periòdics: 'El Centre perfeccionarà les Escoles Mercantils Catalanes fins a ferne instrument apte que garantisi la suficiència absoluta dels associats, establint una ensenyansa gradual metodisada, dependint d'un bon cos de professors, fins arribar a l'otorgació de certificats d'aptitud que acompanyin al soci allà ont vagi, proclamant sa capacitat pera intervenir y cooperar hardidament en els afers de la producció mundial.' Ja veieu com lo que allavors no eren més que propòsits se van complint be y depressa. La Junta de la Secció d'Educació y Instrucció ha conseguit fer de les nostres Escoles un instrument apte de progrés y cultura, completant sa acció amb mètodes encertats d'ensenyansa, organització y extensió de coneixements.

"Socors

"Puja fortament el nombre de socis que venen al redós d'aquesta benèfica secció. Ella va en augment en nombre de socis y en cabals socials. La seva actuació es cada dia més perfecta. Te avuy 750 socis y 30.000 pesetes en caixa.

"La tasca d'aquesta branca del nostre Centre es indefinida; per aixó no hem de parar en nostra tasca de perfeccionament, y a la vegada que anem aixamplant sa acció, hem de llimar y retocar els medis en que aquesta's realitza.

"Y aixó també's va fent. Sé per mos companys que tenen a son càrreg el govern de la mateixa, que hem d'anar a una nova modificació d'estatuts en busca de la mellora definitiva d'algún extrem que potser no es més que de detall; además, potser serà necessaria també la modificació pera defensarnos de les exigències del fisc; no hem de parar fins a tenirla a covert de totes les eventualitats de fora y de dintre; hem de ferla potentia y inviolable.

"Ademés hem d'aixamplar sa acció altruista, y aixó ho hem de fer depres sa; ens falta d'un modo capitalíssim el segur de la vellesa, en una forma o altra, aixó quant menys.

"Tot se farà amb la bona direcció que porta y no faltantli la nostra adhesió incondicional y entussiasta. Siguemhi tots y portemhi tots les nostres amistats y coneixenses.

"Deixeume repetir, com ho he fet ja en diverses ocasions semblantes, una dita felís del nostre company Magriñá, essent secretari de la secció; la remembro y ho faré sempre que'l cas s'ho porti, porque es una dita que es per sí sola tot un programa. Ne digué'l company Magriñá, de la secció de Socors Mútuus: 'La pinya dels conjurats.' Jo voldria que capissiu tota la intensitat de la dita y que la duguessiu fixa en la memoria, porque en veritat vos dic que no entenc com hi ha soci que estima al Centre que no entri a la nostra secció de Socors Mútuus, ja que l'estimació al Centre li ha de dur l'estimació de sí propi; porque si el Centre som nosaltres mateixos en ideal, estimarlo a ell vol dir estimarnos a nosaltres, y una de les mellores proves d'aquest sentiment innat, es la previsió de tot lo que pot succeir en contra nostra. Els socis de Socors Mútuus poden ser considerats com els mellors socis del Centre, porque si s'asseguren contra la malestruguesa, amb la tranquil·litat y garantia d'aquesta assegurança, serán sempre els que davant de tot constituirán el fonament y base de nostra colectivitat, emancipant-se del perill d'instabilitat en nostres fileres.

"Acció patriótica

"Forma'l nexa de nostra Institució el sentiment d'amor a Catalunya; per ell vinguérem a la vida.

"D'aquest matís de nostra actuació, que es son origen mateix, n'hem tingut sempre detractors; y icoa pasmosa! amb aquesta modalitat característica, a la que hem procurat donar sempre un fort relleu, hem assolit un lloc al que fins ara no havia arribat cap més institució; y es que aquesta es precisament la nostra forsa. Quan se porta fonament arrelat el sentiment patri, un se sent fort pera la lluita, se sent abnegat, volaria sempre en ales del ideal y l'esperansa de redempció de la patria que un veu oprimida, redobla les forces. El lirisme d'una frase, el voleiar de la Bandera augusta, la realització d'una acció generosa, omplen el cor de gaubansa y paguen tots els sacrificis.

"per tu, Catalunya; per tu y pera tu en definitiva volem la nostra perfecció y la nostra forsa; per tu volem el nostre Centre gran y prepotent. A despit de tots els que discuteixen les nostres tendències pe'l tirat patriòtic que les informa, contra tots els teoritzants, nosaltres hi oposarem nostra indòmita fe en Catalunya.

"iDeixem dir! iQue ni un dia la més petita ombra de dubte, o de rezel o de defalliment, enteli la nostra actuació de devots fidels de nostra patria!

"En aquest temps d'angúnies y renunciaments, siguem nosaltres dels que afermem més son amor a Catalunya; rendimli aquest tribut per sa gloria y consol nostre. Fem que nostres llavis, ben amorosos, ben fervents, diguin sempre'l icrec en Vos, mare dolça y estimada! Froclamem sa reialesa contra tots els que la bescanten. Vents d'estrangerisme corren per nostra terra i vent malestruc que tot ho recrema! i sembla que'ns hem empenyat l'ánima! ioh, gloriosos temps dels lirismes y de les exaltacions! Jo no se com no ho sabem veurer que tenim l'enemic dins mateix de nostra llar.

"Vos ho dic amb tota la vehemencia de la meva ánima, amb tota la pena del meu cor: si no'ns resolem a defensarnos hardidament ens treurán -- fins de casa nostra, y no es paradoxa; per amor propi y per egoisme, hem d'oposar totes les nostres forces a l'allau que se'ns endurá a tots si no fem aviat un va-y-tot. Mirem els nostres germans que emigren, mirem als nostres germans sense feina, y en canvi tot es pel foraster, que no val pas més que nosaltres.

"Además, aquesta actuació que proclamo com bona y com santa, es la viable pera'ls nostres ideals obreristes, quins es ben clar que serán més positivament resolts quan més francament siguin plantejats, y una de les condicions principalíssimes es el de sentar ben taxativament son origen; lo contrari seria desnaturalisar nostres problemes aplicant per lo tan solucions que no remeiarien res per lo exótiques. Com tots els problemes, pera arribar a sa resolució es indispensable que'ls nostres siguin ben formulats pera poder estudiar sos antecedents étnics; tot quant esdevingui en aquesta terra constituirá un problema catalá, y pera estudiarlo no's podrá pas prescindir de les condicions peculiars del nostre poble; nosaltres, els conflictes ens els hem de resoldrer a casa nostra y a la nostra manera; porque es ben cert que lo que en altre --

lloc pot representar una solució aquí pot no serho o al revés, perquè nosaltres fonamentalment som diferents dels altres pobles, com ho són ells entre sí.

"Hem de procurar, doncs, recatalanisar tot lo nostre y sobre tot hem de volguer que siguin eminentment catalanes les nostres institucions; així serà com podrán concórrer al concert y a l'organització mundial, portant una intensa forsa peculiar y típica y un fort contingut espiritual.

"Ja veieu com no podem pas deixar de ser cada dia més cataláns de cara als altres pobles; més catalanistes a casa nostra; ja veieu quin hermós apostolat a complir: hem de ser exemple del obrerisme a Catalunya.

"Per aixó, la nostra secció Permanent de Propaganda autonomista ha d'aprofitar totes les ocasions pera formular son pensar y son sentir en tot lo que afecti a la nostra patria, intervenint en tots els afers amb tota la forsa de joventut que batega en el nostre sí. Y quan altre no, imprimint un bell ayre catalanesc a tots els nostres moviments, a totes les nostres manifestacions, sense perdre detall, que a voltes es ben cert que'ls petits detalls fan triomfar les grans causes.

"No ha de parar en la divulgació de la nostra historia patria; en el culte vehementíssim a nostra llengua; en les conferencies d'expandiment d'idees y coneixements; en l'assistencia a actes y solemnitats; en el culte a nostre art escénic y musical, y fins en la divulgació de l'obra del Centre, com mol bellament ha comensat ja amb un importantíssim meeting de propaganda celebrat a Mataró fa pocs dies, al objecte de donar a coneixer al Centre y procurar la creació d'Entitats similars en les més importants poblacions industrials y comercials de Catalunya amb vis tes a la federació catalana d'associacions professionals; que aixó també es fer patria, y d'una manera encertadíssima, ja que es predicar amb l'exemple.

"De treball

"Aquesta es la branca més jova del nostre frondós arbre; y en veritat vos dic que si'l cor no m'enganya, saborosos han de ser els frúits que ella'ns dongui; fem que la sava no li manqui, cuidemla amb amor, que ella no serà pas desagraída; oh, iquin bell esplet oviro ja en la brosta de sos branquillóns quines flors comencen a poncellar!

"De mi se dirvos que hi tinc posat un gran amor; y es que la estimo per

que encara la veig tendra, y tinc l'ilusió que nostres esforços els pagarà amb gloria y profit abundosos.

"Com sa finalitat es gran, sa creixensa es penosa, jo demano als amics y companys de bona voluntat que's fassin el propòsit d'aportar tot son concurs a l'obra difícil y transcendental confiada a aquesta novella secció de Relació y Treball.

"Pensem en la constitució dels gremis; aquests organismes son essencialíssims pera'l bon funcionament de la secció; ella no ha de ser més -- que'l derivat dels gremis, quins hi han de dur sa forsa, ses iniciatives y sa defensa; la actuació isolada y mancomunada al ensemps de cada un y de tots els gremis, ha de ser l'actuació de la secció de Relació y Treball, aixís com l'actuació de totes y cada una de les seccions del Centre es l'actuació del mateix Centre.

"Pensem en lo convenient que es a nostra ciutat y després a Catalunya, amb l'auxili de les Entitats germanes, la formació del cens professional.

"Pensem en lo absolutament necessari que es la nostra intervenció en la Junta local de Reformes Socials. Pensem, y posemhi tota la forsa de la nostra voluntat, y tota la bondat dels nostres sentiments, en el nostre Registre de colocacions. Avuy en día está donant ja resultats óptims, -- se colliquen molts companys y alguns mol ben col·locats. Voldria que vegessiu que, adhuc y les Borses del Treball que's creïn, que no obstant y tot aixó, som nosaltres els que estem en mellors condicions pera fer més bona feina en aquest ram. Es clar que no podem ni devem dar un caràcter general al nostre Registre, com tenen les Borses del Treball; -- ademés de que no pot ser de tots els estaments, ha d'abarcar solsament les especialitats de dependents de Comers y de l'Industria; hem de concretarnos amb l'especialisació del nostre estament, y aixó ben tost li donará més forsa y més eficacia, y després ha de ser a benefici dels socis del Centre primordialíssimament y després pe'ls altres, si be amb -- exclusió absoluta d'elements forasters, y vos prego que doneu a aquesta paraula el relleu precís y l'expressió que'm podeu endevinar a flor de llavi. ¡Via fora la forasteralla! Nostre amor solsament pera'ls nostres!

"De manera que'l nostre Registre ha de ser solsament del nostre estament y pera'ls nostres. Aixís, y amb l'element importantíssim de les nostres acreditades Escoles, y més quan expedeixin certificats d'aptitut, y amb

la serietat que hem sapigut imprimir a lo que'l Registre porta fet, podem assegurar que aquest serà un instrument poderosíssim d'afiansament del nostre Centre y un benefici ben positiu pera nosaltres.

"Y penseu, companys, en lo mol precís que es que la secció intervingui en tot lo que fassi referencia al treball, com el descans dominical, el treball intensiu, la supressió de festes intersetmanals, les vacances - estivals, la limitació de la jornada, soldades, contractes, etc. Però - teniu ben present que la secció, mol especialment pera aixó, es precís que porti a tots els socis del Centre a son costat.

"Jo voldria, amb perdó de tots vosaltres, dir quelcom que fa referencia precisament a aquesta materia, tal com es les condicions del treball - tractades pel Centre o, mellor, l'intervenció del Centre en les condicions del treball. Lo que vos vaig a dir, podria marcar una nova tendencia en la nostra actitud en aquest particular. Es lo que vos vaig a dir ben be frúit de l'experiencia obtinguda en la presidencia d'aquesta casa. Per mon càrreg, casi sempre a requeriment de la secció de Relació y Treball, m'he vist precisat moltes voltes a tractar amb elements foráns per afinitat professional o de conveniencia. Doncs be, sempre que he tractat amb dits elements, y ha sigut sempre per assumptes de treball, m'he convensut de que no podem anar a cercar res a fora de casa en -- aquest particular. L'indiferencia, l'enveja o la desorientació més absoluta barren tots vostres passos y mustiguen tots els vostres entusiasmes. Recels, abandó absolut, manca de fe, fan pols les vostres ilusións més pures y falagueres. Entristeix l'ánima la desorientació dels d'abaix. Amarguen el cor els desacerts dels de dalt; aquests especialment vos alaben la cordura, festejen el vostre acte y bon criteri, però quan han d'otorgar quelcom, encara que no més sigui amb sa adhesió, troven molts subterfugis, se riuen de vostres amenaces y escarneixen la vostra bona fe.

"Aquesta es la meva impressió personalíssima, avalada, empró, per algún volgut company que també ho ha trovat d'aprop, de lo que cal esperar de la acció que algú ha cregut que'l Centre pot desenrotllar fora de casa. Ademés, cal pensar que la feyna externa exigeix un desgast grandíós d'energies y mol sovintment unes despeses onerosíssimes sense remuneració, a cambi de desenganys y decepcións. Per aixó, amb el més absolut convenciment, creient fer un gran be al Centre, declaro: que entenc que la - secció de Relació y Treball ha de deixar tota actuació forana, consa--

grantse ardentment a fer obra de consolidació interna, anant a la realització immediata de tot lo que hem dit y concretantse a fer sentir sa veu en totes y cada una de les ocasions que sigui necessari pera que se sápigam qué es lo que pensa'l Centre, y per ell la Secció, en totes les qüestions que afectin a n'ell o a sos individus. Prou te que fer la Secció amb la feina interna, com es l'organització dels gremis, la formació del cens del Dependent (obra complexa y interessantíssima pel nostre avenir), l'intervenció en la Junta local de Reformes socials, el Registre de colocacions, emitir son criteri en totes y cada una de les qüestions socials y obreres, criteri que será seré y desapassionat, per que no hi serem combatents; l'establiment de delegats en les principals classes comercials d'Europa y América, com ja tenim en algunes, y l'intercanvi y protecció mutua en qüestions de treball, per medi de dits delegats, amb les associacions professionals de les respectives poblacions, com ja tenim establert amb les d'Hamburg y Leipzig, y l'iniciació, estudi y plantejament de soldades, habitacions, contractes de treball, comunitats y de tot lo que en sentit mutual o social pugui esdevenir en ventatja nostra. Avans y avui mateix por to ditja: 'Hem de ser espill d'organització obrera a Catalunya.' Arrivem a nostra perfecció col·lectiva, y ¿quina mellor obra social y patriótica podem aspirar a fer?

"Educació física

"Mon raonament, sense adonarmen, va prenent un caient rítmic. Han sortit de mos llavis mots d'alabansa a curull, exclamacions de triomf; -- n'han sortit paraules interessades, de caient egoísta, amb tot el caràcter que's pot imprimir a les idees enfront d'una malestruguesa possible; n'han sortit vehemencies de sentiment, enamoraments, complantes d'amor patriótic; n'han sortit paraules de despit, exclamacions de pena, propósitos de lluita; y ara, en aquesta nova perspectiva de mon discerniment, he de tornar al diapassó primer, a les alabanses y a les exclamacions de joia.

"Alabanses per la grandíssima y hermosa feina de nostra Secció de Sport y Excursions; joia, perque així ho puç dir. Contempleu amb mí el relleu perfecte que ofereix aquesta Secció.

"Te a son càrreg el gimnás, que ha dotat de tot el material desitjable, abundant; gimnás gran y higiénic, mol concorregut, baix la direcció -- d'un competent professor; ses subdivisions de sala de esgrima y joc de

bastó a càrreg d'un altre professor; el joc de pilota, tir al blanc, - etc. Te a son càrreg un camp d'esports, ont s'hi celebren proves y campionats de gimnassia, salts, llensament de pesos, etc., y ont hi actúen diferents teams de foot-ball, baix el nom de 'Club Barcino', corresponent a la federació catalana, y que competeix ja amb altres de llur mateixa naturalesa. Organitza excursions mol notables totes les festes -- del any, y abriga'l propòsit, que realitzarà, d'establir una casa de banys en la platja a benefici dels socis del Centre, y en busca d'uns guanyys que serán el complement sorollós de son triomf.

"Contempleu el relleu que ofereixo a la vostra consideració, y digueu-me si tot lo dit no es ja la derrera paraula en profit y acert. Quántes institucions de noms llampants y urc de ric voldrien pera elles un glossari com aquest!

"Síntessi

"D'aquest enfilall de fets y d'afirmacions que, amb verdader abús de vostra paciència, he consignat, ne treureu la conseqüència, encoratjador, de que'l Centre gaudeix d'un present ben satisfactori. Y aixís es. Jo voldria formular la síntessi del nostre estat social, dihent que'l Centre fins ara ha triomfat sempre en tot lo que l'interés ha sigut unilateral (dispenseu-me l'expressió en gracia a la claretat del concepte), aixó es: ha triomfat sempre en quant el triomf ha dependit únicament d'ell mateix, per difícil que fos sa obtenció; mes quan l'interés ha sigut bilateral, quan ha dependit d'ell y dels altres la victoria, ens ha mancat, porque la actuació era colectiva y porque hem sigut nosaltres y ls altres a la lluyta; mes d'aixó no cal que'ns en fem retret, que malsaguanyats els esforços esmersats creient en la santetat agena. Sempre ha sigut el triomf el coronament de nostra actuació peculiar, y'l triomf l'hem conquerit usant iniciatives propries, portant a la práctica procediments del tot desconeguts, conjuminant pel Centre una constitució interna filla d'ell mateix, sense enmatllevaments ni imitacions, adaptantla a nostra manera d'ésser, anant a cercar els elements constituents en les entranyes mateixes de la nostra vida; son bell desenrotllament el deu a sa llei social, feta per nosaltres mateixos, no copiada de ningú, quina secreta forsa consisteix precisament en que no mana, no reglamenta, sino que estimula y deixa que'l nostre carácter peculiar dongui tot l'esplet de sa forsa. Y deu també son triomf a que aquests procediments han sigut avalats per una constancia y un treball inacaba-

ble, per una generositat grandiosa, per una fe indomable; constància, - trevall, generositat y fe dimanats com de doll santa de grndeses, del - amor a Catalunya.

"La bella impressió del bon estat del Centre que treureu segurament de - mes paraules, podria venir amparada y confirmada per algunes xifres que he recercat a posta pera donar a mes manifestacions un valor definitiu y desterrar en absolut aquella creencia que podria existir d'influenci- es fantasioses que a voltes es possible amagar en un discurs, si mes pa - raules poguessin arribar a tenir aquella bellesa que les fa suggestives.

"Veusaquí les xifres: de les notes de la recaudació del mes de janer - prop-passat, resulten cobrades per quotes del Centre 3.313' pesetes; - per les de Socors Mutuus 1.126 ptes.; per les d'Edifici social 147'75 ptes.; per Biblioteca 55'05 ptes.; total 4.668'30 ptes. Aquestes xifres acusen una existencia en el Centre de socis que paguen, 109 protectors y 2.054 actius, total 2.163 socis. De manera que resultarà ben cert lo que figura en els Pressuposts publicats en agost darrer, pel any social de 1911-1912 o sigui: que tindrem un superàvit efectiu de 3 a 4.000 - ptes. al acabar el curs.

"Del edifici

"No vull acabar sense referirme a aquesta qüestió, qual importancia y - transcendencia per tots nosaltres se pert mol més enllà de totes les pon - deracions. Sé que tots vosaltres, companys que m'escolteu, friseu per - saber quelcom de lo que hi ha en aquest particular y fins hi ha hagut - algú que ha cregut que aquest parlament seria dedicat no més que al edi - fici. La ilusió y les moltes ganes els han privat de veurer que l'as - sumpte no podia ser tractat en una festa, sinó que tindria de ser objec - te d'un Concell General extraordinari.

"Vosaltres, naturalíssimament, teniu ganes de saberne y jo tinc ganes - de dirne del edifici, perque en veritat ja'm pena de callar tant de -- temps una cosa que ja voldria veurer resolta; però encara no puc parlar d'aixó que ja no'm cap a dins del cor.

"Mes quelcom ne diré; si no puc violar el secret y m'he d'atendrer a la diplomacia, be'm serà permés que vos digui, que teniu dret a saberho, - que l'idea de la construcció del edifici social es tant viva avui com - el dia que, entusiasmats, ho acordárem; que la solució me sembla que -

l'hem trovada, y que está a punt d'esser obtinguda; que es ferm el tracte amb el propietari del solar de Valldonzella; que en aquest particular som allà ont érem, sense que hi hagi res d'aquelles temenses de rescissió de contracte ni d'ofertes a altres, suposicions derivades d'un projecte municipal de desviament de trassat de la Granvia B; però que, així y tot, nosaltres quedaríem en el mateix lloc amb lleugeríssimes modificacions que en res efecten al projecte que tenim acordat.

"Esteu tranquils, companys, que de perill no n'hi ha cap; y ja sabeu que 'l Centre per sort seva te qui l'estima y qui 'l defensa; sortim de casa y trovem brassos oberts que 'ns acullen carinyosos. Esteu tranquils, que lo primer que hi hagi en ferm vosaltres ho sabreu, que tampoc podríem fer res sense vosaltres; y, si 'l cor no m'enganya, vos puc dir que no es pas llunyá'l dia en que sereu cridats pera que sancioneu amb el vostre manament la resolució d'aquest assumpte que tant ens interessa a tots.

"Y ara, senyors que m'heu fet la mercé d'escoltarme, aquesta es la veu lleal de nostra consciencia, subjecta a examen; vosaltres direu si la nostra obra es digna de vostra atenció, y si així es, amb sa propaganda feunos prossélits.

"Y vosaltres, companys y amics, ja veieu que nosaltres, que de un a un no som res ni valem res, ja veieu lo que podem quan tots anem ben junts; ja veieu lo que podem fer, encara, si persistim en nostra fe imprescriptible en la nostra obra. Per nosaltres y per Catalunya vos hi conjuro. Recordem una volta mes aquella gran dita d'En Zaratustra: Diu que vegé molts paisos y molts pobles, y que no ha trovat pas potencia més grandemunt de la terra que l'obra dels creients."

("Revista Anyal", 1912, p. 39-51)

CONSIDERACIONS

"La tasca que té encomanada la 'Secció de Relació y Treball' es una -- molt difícil tasca, per ésser portada a terme d'una faisó dreturera que no puga mai comprometre la serietat que caracterisa 'ls actes tots - del nostre Centre. Y fem aquesta confessió sens defalliments de cap mena, car ens la fem y repetim sempre, perquè cridats a intervenir en -- qüestions socials, que generalment s'escateixen amb més passió que seny y amb tanta acometivitat com inconsciencia, no deixem mai de substreurens al ambient viciós del cercle ont elles se desenrotllen, ont elles se debateixen...

"Perque la nostra acció, que ha d'ésser d'alta sensatesa y inspirada en un recte sentir, segons nostre lleal saber y entendre, si te per fi immediat el be moral y material del estament nostre, te també com objectiu la major gloria del Centre. Y aquesta hermosa institució, tres cops santa y sens parella, a qual redós y dols escalf durem a terme nostra obra, ens obliga, gratament, qu'en justa correspondencia actuem com sers conscients, com homes-homes.

"Y an aquest honrós manament, no hem de mancarhi.

"Es clar que'ns podríem emprendre campanyes que apassionessin, -que potser destruirien certs recels y impaciencies, - mes per qué? si finirien sens que les coronés l'éxit; car l'actuar colectiu demana més que estridencies, sólida organisació, altruisme y fermesa, y sens aquestes principalíssimes condicions seria inoportú, quasi insensat, llensarse a cap empresa.

"Cal primer organisarnos. Cal que sentim fundament el be que podria reportarnos la cooperació de tots a una aspiració comú. Cal despendres d'aquesta grossa indiferencia que'ns te sotmesos a l'inacció, porque l'inacció no es vida, y cal que renaixi en nosaltres, com fénix dins les cendres, l'esperit d'associació.

"Y mentres aixó procurarem, que aquesta Junta de Govern en fa son deure, no deixarem pas de viure tots els moments socials que se'ns presentin, que'ls volèm viure un per un y amb tota l'intensitat seva.

"Crec que amb lo que precedeix, sabreu l'esperit que'ns informa.

"Farem camí poc a poc, no amb salts de llebre, desbrossantlo y' planejantlo pe'ls companys que'ns succeeixin, marcant fites, si es possible, fins al cimall que'ns espera, fins ont poguem aspirar, lluny de tot ordre de concupiscencies, un ambient pur, oxigenat, que no'ns recordi en res l'aspre realitat que vivim ara.

"Y avansarem, pensant que a cada pas que dem la fi s'apropa, que anem deixant trassat un nou tros de camí a fer als homes que'ns segueixin - més tart; que l'esfors, si es conscient, sempre germina; que no s'esmer~~s~~sa en va, que no es com pallissot que'l vent aixeca per anar a caure al fang."

Pere Palà i Puig, president de la Secció Permanent de Relació i Treball.

("Revista Anyal", 1912, p. 181-183)

INFORME DE LA SECCIÓ PERMANENT DE RELACIÓ I TREBALL SOBRE EL TERME
"DEPENDENCIA MERCANTIL"

"SENYOR:

"El Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, i en sa representació la Secció de Relació i Treball, al comparèixer a la informació oberta per aqueixa Corporació, respecte a lo que s'entén per Dependencia Mercantil, vol fer constar, per a demanar previa indulgència, que ho fa amb tota modestia i sense pretensions de definir, ni de concretar termes que poden ésser objecte de dissentiment, per part de persones més competents que no pas nosaltres.

"Perquè, senyor, la pregunta que, per delegació de l'Institut de Reformes Socials, ens formulen, és d'aquelles que produeixen vacil·lació en l'ànima dels interrogats. A primera vista sembla que la raó natural i el sentit de la realitat han de venir en nostra ajuda, per a trobar una contestació clara i categòrica, però a poc que s'hi pensi i s'examini la qüestió, des dels diversos punts de vista que ofereix l'econòmic, el legislatiu, el social, etz., se fa visible la seva dificultat de concreció.

"En efecte, senyor: la primera noció que la raó natural ens dóna del dependent mercantil, és la de que aquest és un auxiliar del comerciant individual o col·lectiu, la d'un individu que, mitjançant una remuneració, ofereix o contracta son treball amb l'empresari d'una explotació comercial.

"Però, a poc que s'examini, enfondint en l'examen de l'assumpte, veurem la imperfecció d'aquesta definició. Perquè hi ha auxiliars del comerciant que no són dependents del mateix: tals com el comissionista, que té una personalitat pròpia en les transaccions comercials, i també els Agents de Borsa i Canvi i els Corredors Intèrprets de naus, que són també evidentment auxiliars del Comerç -i així ho han reconegut els més eminents tractadistes de Dret Mercantil- però son auxiliars independents, agents mitjaners qual personalitat té especial regulació en les lleis i fins més importància, en aquestes, que no pas el comerciant. No escauria, doncs, a tals categories d'auxiliars, el nom de dependents.

"Podríem definir també al dependent mercantil d'una manera vaga, dient

que és l'obrer del comerç, i fins algunes lleis ens permetrien fonamentar en un text aquesta definició. Tal, per exemple, l'article 2.^{on} del Reglament de 13 novembre de 1900 d'aplicació de la llei de 13 març del mateix any, que diu:

"Se consideran obreros todos los que ejecutan habitualmente trabajo manual fuera de su domicilio por cuenta ajena, con remuneración o sin ella. En esta disposición se hallan comprendidos los aprendices y los dependientes de comercio."

"Però la complexitat de la vida mercantil, l'intervenció en ella de la llei econòmica de la divisió del treball, cada dia més extremada en tots els ordres de l'activitat humana, han creat gran nombre de categories entre'ls dependents auxiliars del comerciant, una veritable escala de professions dintre del comerç, a algunes de les quals -les posades en els més alts i en els més baixos graons- el terme de dependents sols els hi escau dins d'una gran generalització.

"Anem a examinar aquesta qüestió des del punt de vista jurídic i especialment en nostre ordre legal. La relació jurídica que lliga el dependent amb el comerciant hauria d'ésser, essent aquell com és veritable obrer, la nascuda del contracte d'arrendament de serveis, que en nostre temps, amb més propietat i amb més dignitat també, pren el nom de contracte de treball. Però, per la especialitat que caracteritza sempre la vida mercantil, determinades categories d'obrers del comerç se troben unides amb son patró per altre lligam jurídic que en nostre ordre legal pren el nom de 'mandato' (manament). Tant és així, que'l nostre Codi de Comerç, amb evident confusió de lloc, parla de les diverses categories de dependents en la Secció 2.ª del Llibre 2.^{on}, o sia el destinat als contractes especials del comerç (en lloc de fer-ho en el llibre 1.er, com fóra més propi) i l'epígraf de dita Secció diu:

"De otras formas del mandato mercantil.- Factores, dependientes y mancebos."

"Ara bé, examinant aquesta Secció 2.ª, tindriem que, pel séu enunciat ens podríem preguntar: és que ni els factors, ni els 'mancebos' són dependents? I el mateix Codi -oh claretat i precisió de nostres lleis!- ens vindrà contestar afirmativament la pregunta, al repassar el paràgraf 2.^{on} de son article 292 que diu: 'Los actos de estos dependientes o mandatarios singulares no obligan, etc.', lo qual vol dir, en deduc-

ció lògica, que hi ha altres dependents que són mandatariis generals... i aquests no són altres que 'ls factors, als quals el mateix Codi equipara després, en l'article 302, als demés dependents, precisament pels efectes en els quals la seva personalitat de tal és indispensable i s'ha de posar més en evidència: aquells pels quals els dependents té dret a cobrar una mesada del patró que 'ls despatxa.

"En quant a que els 'mancebos', amb qual denominació comprèn el Codi als empleiats en la venda, tant al detall com al major, són dependents, no cal discutir-ho, car el sentit comú i fins el legal aparellat -tot l'esperit de l'esmentada Secció 2.ª del Llibre 2.^{on} del Codi i termenantment els articles 301 i 302- vénen a reconeixer-ho.

"Però és evident, repetim, que la intervenció d'un nou nexa jurídic en la vida mercantil, dóna an algunes d'aquestes categories de dependents esmentades pel Codi un cert aspecte que, així, com augmenta sa importància legal i mercantil, minva apariadament el séu caràcter de dependent, que's va esborrant a mida que s'eleva en dignitat la categoria. Així, per exemple, en quant an aquell que'l Codi anomena factor, i que és, segons el mateix texte legal, un mandatari, un apoderat general, 'gerent d'un establiment fabril o comercial per compte agè, autoritzat per administrar-lo, dirigir-lo i contractar', repugna considerar-lo com a mer dependent, perquè sembla rebaixar sa categoria. I certament si deguéssim considerar al dependent mercantil com a un obrer del comerç, cabrien dubtes respecte a que tingués aital caràcter el factor. Perquè, en efecte, aquest representa amb dit caràcter a l'empresari, al comerciant, al patró, pren en cert modo la personalitat jurídica d'aquest, amb la qual més se confondrà quant més amplis sien els séus poders.

"Però és evident, després de lo que hem dit, que'l Codi els considera també un dependent, al qual equipara per a mólts efectes legals, i per això nosaltres no tenim cap inconvenient en considerar-lo com a tal, també. Es més, aquest Centre que aspira a aixoplugar sots la seva bandera a tots els que en el tràfec comercial troben la seva manera de viure, prestant llur servei a empreses mercantils de nostra terra, ha considerat sempre i considera com a companys a tots els auxiliars del comerç de nostra Patria.

"Inversament, sembla també repugnar la denominació de dependents a les més humils categories dels empleiats que presten llurs serveis en esta-

bliments comercials, tals per exemple, els moços. La denominació d'aquests, característica, confirma també en la pràctica aquests dubtes. Sembla que manqui en ells un element professional, per a considerar-los verament com a dependents, car son treball no necessita una preparació i és assequible a les més humils intel·ligències. Així com la personalitat jurídica del factor i de l'apoderat singular la determina la barreja de dues convencions jurídiques, el contracte de 'mandato' i el d'arrendament de serveis, adquirint més o menys relleu segons la part que un o altre tinguin en la unió, així també la categoria dels moços ve determinada, exclusivament, pel segon de dits nexes jurídics, mancant en ells l'element que'n podiem dir tècnic, que's troba també sempre, en més o menys importància, en la categoria dels 'mancebos', la darrera de les esmentades per nostre Codi.

"Amb tot, hem de dir que nosaltres considerem també com a dependents mercantils als moços i que'l mateix sentiment de companyarisme amb ells ens uneix, car tots, cada un en la seva esfera i amb els seus propis mitjans d'intel·ligència o de voluntat, ajudem, auxiliem al Comerç de nostra Patria amb nostre treball.

"Hem examinat les categories de dependents mercantils compreses en l'ordre legal de nostre Estat; ara anem a parlar, molt breument, de les que la pràctica de nostra vida mercantil ha admés.

"En dues grans classificacions generals s'ha destriat la dependència mercantil: els dependents de Comerç al per major i els del detall.

"Dintre d'aquestes dues classificacions i entre una gran varietat de categories, com per exemple dependents d'escriptori (amb les seves nombroses classes), dependents de la venda, amb les seves divisions també, corredors, etc.

"Una especialitat determinada, de la qual volem parlar separatament, la constitueixen els dependents de Borsa i Banca, als quals creiem que deuen considerar-se també propiament dependents mercantils, ja que'ls establiments on presten llurs servicis són mercantils.

"Per tot lo que hem dit, senyor, si ens atrevíssim a donar una definició de lo que és i lo que comprèn la dependència mercantil, diríem, resumint aquests modest parer nostre, que poden considerar-se compreses dintre d'ella totes aquelles professions quals individus, mitjant una remuneració, presten son treball al comerciant individual o col·lectiu, ajudant-lo amb diverses funcions i llocs a portar el tràfec, ja

dintre de l'establiment, ja fbra d'ell (per comprendre als viatjants), - però sempre depenent les seves atribucions de les que vulgui conferir-- li el comerciant, l'empressari de l'explotació, que representa l'unitat d'aquesta.

"I ara, permeteu-nos, senyor, que abans de termenar, ens fixem també - breument en la causa ocasional d'aquest informe que'ns heu demanat.

"Aquest Centre ha rebut ja la oportuna invitació de l'Institut de Refor mes Socials per a concórrer a la informació que té oberta respecte a - l'estat de la dependència mercantil, per a preparar l'avant-projecte de llei que diferents organitzacions de dependents d'Espanya han sol.lici tat al Govern, demanant la fixació a dèu hores de la jornada máxima des dependents.

"Aquest Centre concorrerà a la seva hora oportuna a dita informació, pe rò avui creu son deure aprofitar l'ocasió que se li presenta de dirigir se an aquesta digníssima Corporació per a exposar-li els perills que a bona part dels dependents se ocasionarien si la disposició sol.licitada s'establís amb caràcter general i uniforme, com és costums dels legisladors, per a totes les categories de dependents d'arreu d'Espanya, i - per a demanar la valiosa ajuda d'aqueixa Corporació per a prevenir-nos d'aquell perill i combatre'l si per cas arribava a presentar-se.

"En efecte, senyor, en nostra ciutat i en altres també, de fa ja molt - temps, la dependència mercantil del major ha vist rebaixada a nou i a - vuit hores la seva jornada de treball, i, per lo tant, cap interès pot tenir en la petició formulada al Govern; ans al contrari, han de témer que, si en la futura llei no's determinen ben bé les categories de de-- pendents als quals serà aplicable, pogués ella venir-ne perjudicada - d'una disposició que, certament, pot ésser beneficiosa pels dependents detallistes, la jornada dels quals passa moltes vegades, sobre tot en - altres terres d'Espanya, Andalusia especialment, del màxim sol.licitat.

"Per això, en aquest punt, aquest Centre dèu declarar amb tota franque-- sa que sotscriu la petició endressada al Govern per altres entitats de dependents, per lo que al fer-ho pugui servir als interessos dels deta-- llistes, que són també els de bona part dels seus socis, però que recla-- marà que la futura llei determini ben bé les classes a les quals serà - aplicable. I, si el cas arribés, aquest Centre tindria gran honor en di-- rigir-se a la Corporació de la vostra digna Presidencia, sol.licitant - son apoi valiosíssim per a fer triomfar ses justes aspiracions, com ara

té també a gran honor contestar, amb tota modestia, la interessant pregunta que's dignà adreçar-nos aqueixa Corporacio.

"Barcelona, 30 de juliol de 1912

El Secretari,
JOSEP M.ª FELIU I CODINA

El President,
PERE PALA I PUIG

"Exm. Sr. President de la 'Cambra de Comerç'."

("Revista Anyal", 1914, p. 145-150)

REALITAT PEDAGOGICA ACTUAL (*)

"Avans de plantejar nostre problema, crec oportú consignar el concepte que s'ha format de l'educació a través dels temps.

"Durant els segles XVII y XVIII se va tendre a conreuar l'intel·lecte donantli una marcadíssima preferència sobre'l desenrotlló de les demás facultats. La raó que determina aquest fenomen es fácil d'investigar, - immediata, així com el misticisme de l'edat mitjana son aspecte ombrívol, l'empresonament secular de ses vitals energies, determina aquell - descertar neurasténic del Renaixement, amb sa alegria histérica y sa activitat vertiginosa: així com l'ideal de perfecció que presideix les - épques mitjevals consistent en l'educació exclusiva del esperit menys preuant el cos, com si, lluny d'ésser son instrument, llurs interessos estiguessin contraposats, justifica'l culte a la Naturalesa preconisut per Rousseau; quan, per un moviment evolutiu, l'humanitat arriba a -- emanciparse de l'argolla ferria del dogma relligiós, proclama impetuosa

(*) La revista "Catalunya" del 1 de març de 1913, porta el comentari següent sobre aquesta conferència:

"Contrasta estranyament amb aquesta (la conferència també reproduïda a l'Apèndix, de Rubió i Lluch), una conferència que es publica a continuació, donada per una persona que abusant de l'hospitalitat del Centre, i amb la impúdica pedanteria característica dels primaristes, trepitjant barbarament coses vives en l'ànime de tots, fa trencadisa de doctrines, sistemes i dogmes, per acabar dient coses tan profundes com -- aquesta: 'Per assolir aquest ideal nostre (la europeització de Catalunya) calen, com diu Sempere i Miquel, dugues coses: treball i sinceritat..' En Sempere i Miquel hi és anomenat diferents vegades, entre mig de Confuci i Karl Marx i Galileu i Hipòcrates.

"Es una llàstima que els bons amics del C. A. de D. que han de vetllar pel prestigi merescudament guanyat en tots els terrenys per aquella Institució, si han sigut sorpresos amb una barroera mixtificació en lloc d'una conferència de cultura, la sancionin encara donant-li beligerència i acullida a les planes de la Revista Anyal.

la llibertat de consciència, l'expansió intel·lectual y quan, traduïnt en fets pràctics aquesta expansió intel·lectual, aquesta llibertat de consciència, s'emancipa de lo que'n podríem dir dogma acadèmic, de l'admissió obligada d'un conjunt de pretengudes veritats, que se li presenten com indiscutibles, substituïnt aquest sistema abstracte pe'ls nostres mètodes experimentals, opera àvidament amb aquest instrument savi de producció de treball y a l'acció llur, feconda y decisiva, brollen una serie radiant de descobriments científics, que tenen aplicació immediata a les noves conquestes de la Ciència, a les noves orientacions de l'Art y als canvis progressius de la moderna civilització.

"Revelacions verament assombroses devem a l'ull escrutador del microscopi; en els grans laboratoris, el químic produeix lo que, en altre temps, sols podien fer els organismes vius; els espectres ens mostren amb sos colors, les materies de que's componen els astres y amb nostres mètodes intuitius investiguem el fet pera deduir la llei, el raig de llum pera estudiar el sol, la molécula para conèixer els mons.

"La ciència, per altra part, ha vingut a donar més intensitat, més emoció, a l'obra d'art. Ens deia en Tintorer: En Els Espectres de Ibsen, per exemple, no es tan sols el relleu dels personatges, no es sols el drama del fill moribon demanant a sa mare, impotent, el sol de la vida; es la llei d'herència, es el problema de la degeneració sobre'l qual, impulsats per lo brutal del fet, havem meditat. Nostra emoció estètica ha sigut intensificada per una reacció cerebral.

"Finalment, les conquestes científiques s'han aplicat també a la civilització, procurant qu'un major nombre de persones gaudís de llurs beneficis. L'home se traslada, amb vertiginosa rapidesa, d'un lloc a l'altre; ens parlen a grans distàncies, se reproduïx la nostra veu impresionant els cilindres del fonògraf, etc., etc.; una serie d'avensos, en tots els ordres, ens fan más agradable, més amena, més cómoda, la vida. Una infinitat de màquines industrials substitueixen els brassos del home... pero nosaltres ens preguntem si, al progressar les ciències, les arts, les industries, la civilització tota, ha progressat el ser humá.

"Doloroses estadístiques ens mostren els innombrables homes anormals -- qu'omplen nostra actual societat, les nostres ciutats están plenes de neurastènics y neuròtics de tota mena; mes, els metges y'ls sociòlegs diuen que no'ns deu preocupar, encare, qu'en nostres manicomis s'aumen-

ti de cada dia el nombre d'alienats, que lo que més devem témer es l'infininitat de ciutadans que circulen pe'ls carrers abrumats per un sentiment depressiu que destrueix ses energies vitals, per un pessimisme suicida; mancats de tensió nerviosa pera adaptarse al medi ont deuen desenrotllarse, mancats de forsa pera mantenirse ferms y guardar l'equilibri esgrimint amb destresa les armes que deuen defensarnos en el greu combat de la lluita per la vida.

"Y una trista experiencia ens mostra, ensemps, que la nostra societat te atrofiat el sentiment: així la veiem passar indiferenta prop dels que so freixen. A Madrid, ont he estat condemnada a viure pera ampliar oficialment mos estudis, y ont he anat escrivint aquestes apuntacions, recordo qu'en aquells dies tan crus d'hivern trovaren morts a no se quants d'aquestos desgraciats que no tenen ni tan sols una teulada ont recullirse; la noticia de que en un dia varen morir de fam cinc persones, tres per suicidi y les dues per agotament, va semblar la cosa més natural. El mateix periódic ont ho vaig llegir hi feia un comentari, tot fresc.

"Jo no vull dir que tanta indiferencia, tanta apatia, no estigui accentuada en aquelles terres ermes. L'home es fill del medi geogràfic aont se desenrotlla. A Castella, son erms. també'ls esperits com son ermes ses planes esteparies. Mes en la nostra terra'ls sentiments continúen essent atrofiats; sols així pot explicarse eixa lluita secular entre'l capital y'l trevall, sols un poble de dignitat molt boirosa ha pogut adoptar les actituds del nostre en recents lluites polítiques.

"Totes aquestes observacions ens manifesten, de la manera més evident, - que la nostra pedagogia, pera donar un grau máxim de conreu intel·lectual, ha descuidat, d'una part, utilitzar aquesta font importantíssima d'energia, l'acció, lo que vulgarment anomenem voluntat; y d'altre, un segon - potencial energétic, impulsor de l'acció mateixa, el sentiment, verdadera génessi de la vida espiritual.

"Y aquesta deficiencia educativa no acaba aquí; tots aquestos homes mancats de voluntat, abúlics com diu Ribot, mancats de caràcter com diria - Smiles, son els que donen origen an'aquestes generacions de ressagats, - d'atrassats en les escoles, d'imbécils, d'idiotes. Y aquestes generacions incompletes caminen cap al abim, perque la Naturalesa elimina als - sers malalts, perque en la lluita per l'existencia els febles van desapareixent pera cedir son lloc an'els que son més forts.

"Y d'aquests homes de sentiment anestesiats, d'esperit erm, procedeixen - els perversos, els criminals; no'ls passionals, pero sí els que tradueixen en fets les idees llurs; criminals, encara que l'arma ofensiva no sigui un punyal sino un acte, que si no atenten a la vida d'un individu - atenten a la felicitat d'un poble. Y els fills més l·legítims d'aquesta - generació son, sobre tot, aquesta serie de cínics, somrients y amables, dominadors del pensar pero analfabets del sentir y autors tácits de tanta injusticia social.

"Si tenim en compte lo que diu Moso, que'l mestre, al educar a un nen, - enmotlla al seu cervell, el cervell enmotllat per la nostra pedagogia - deu ésser completament deforme; y com essent imperfecte un orgue ho será també la funció que desempenyi, la nostra vida mental ha de resultar absolutament falta d'equilibri.

"La deducció, doncs, es clara, ben clara, de que pera la perfecció dels nostres fills, del nostre poble, de nostra rassa, no basta que siguem inteligents. L'home, com diu Amiel, no es 'un cervell ficat dintre una redoma'. Podriem dir, parodiant l'Evangelí: 'No sols de pensar viu l'home, sino també de ses emocions'; es en l'acció llur ont manifesta sa racionalitat; es més, l'acció es la que d'un modo més absolut la circumscriu.

"Quin lloc correspon a la cultura del sentiment en el concepte general d'educació.

"Els grecs tingueren ja, a mon entendre, una idea, una visió, d'aquesta educació armónica, integral, qu'en épocas recents es proclamada pe'ls - enciclopedistes francesos y pe'ls humanistes alemanys.

"Grecia, no aquella Grecia del cicle heróic, quin tipu d'home, retratat en l'Odissea, portava una vida pura com Ulises, delicada com Mansicaa, - bella com la d'Héctor, sens més cantitat de contingut cultural que'l condensat en l'Odissea, únic llibre que coneixia.

"Ni tampoc la Grecia agonal, vinguda directament dels deus, quin treball sols podia ser el certamen ont procurava reproduir les virtuts cíviques dels avantpassats. Aquella época en son aspecte contemplatiu constituia la diagogue, la idealisació de totes les coses de la vida práctica, essent festins poéticos els menjars, essent les belles ámfores de corves es beltes y gracioses les que serveixen pe'ls usos doméstics més senzills. Eren els trajos, cenyintse delicadament als contorns y deixant endevinar

la gallardia de les formes, els que donaven origen a les incomparables - teles mullades qu'admirem en l'estatuaria del període sublim. Era la conversa, que's depurava y ennoblía. Eren els frisos del Partenón que's convertíen en Venus de Milo; y els gladiadors ferits dels Jocs Olímpics que volguent fer, quan menys, estética la seva mort, en els moments més trágics guardaven una posició esculptórica.

"Ni menys es la Grecia qu'en l'estadi d'Olimpia iniciá la vida colectiva y creá la conciencia política constituint amb gran cerimonia el ciudadá atenenc, sino la Grecia del sigle V. Aquella Grecia quins homes comensen a sospitar que tenen dintre un home; quan decaient en política y en bellesa plástica guanyaven en esperitualitat, quan havien dit els filòsops 'el pensar es lliure' y la crítica del pensar ho removía tot; quan el gran Sócrat, l'ánarquista immortal, tirava a colps de dialéctica la rigidesa del Estat grec y enlairava a l'home a son estat intern.

"Es en aquella época, quan Plató diu qu'educar es donar al cos y a l'ánima tota la bellesa de que son susceptibles; la Grecia culta, la Grecia - esperitual, no concebeix instrucció sense educació, ni educació sense cultura completa del esperit; per aixó quan se conreuava, amb preferencia, una branca determinada dels humans coneixements, ho consideraven com un vici; recordem a propósit aquella frase de Sócrat: 'Qué deu esperar-se d'un home que toca tan be la flauta?' Y es qu'al especialisarse en una determinada disciplina, aquesta devia absorbir una major activitat - que les demás y rompía l'equilibri de l'educació, alterava l'armonía, y sense armonía quedava destruída la bellesa qu'era l'ideal únic d'aquell poble d'artistes.

"El concepte de bellesa implicava el de forsa y circunscribía el de bondat, ja que la moral grega vingué a ser una moral de l'estética. L'ideal d'aquest poble se condensá en les paraules Kalon Kai agazon: Kalon que significa bell, Kai bo y agazon vol dir conjunt de aretai o sigui de virtuts, qu'així s'anomenaven a les destrases, al domini de les aptituts que tractaven d'exhibir; així Kalon Kai agazon equivalia a 'magnífic, admirable en tots els ordres'.

"Sabut es qu'un poble al forjar un ideal espitlla la seva mateixa realitat depurada, ennoblida. Pera arribar al ideal realisa una serie d'actes encaminats cap a aquest fi que desmembren aquell problema complexe en un munt de problemes successius y resolguentlos poc a poc ens acostem lenta

ment al objecte final. Del conjunt d'aquests actes ne diem educació. Si son reflexius se sistematisen, constituint una veritable ciencia, un art veritable. La Pedagogia doncs, es la ratlla qu'uneix dos punts: un, situat arrán de terra; es la realitat que viu ont se troven barrejats - lo bo y lo dolent, lo innoble y lo pur, y un altre enlayrat, perfecte, es l'ideal a que aspirem que s'allunya a mida que'ns hi acostem perque assoleix una nova perfecció. Pero si li donem el sentit que realment te al mot Pedagogia, si'l prenem en sentit de direcció donada a les nostres facultats, l'ideal pedagógic d'un poble no pot menys que coincidir amb l'ideal general; y si per un convencionalisme nostre restringim aquest mot aplicantlo sols a l'epoca escolar, a la heteroeducació, com a terme oposat a la autoeducació, llavors quest ideal ha de ser perfectament - paralel a l'altre.

"Del mateix modo qu'en moltes altres branques del saber, Grecia s'adelantá a son temps en punt a Pedagogia, ja que Roma ne te una visió menys clara; tan sols vol formar al ciudadá abnegat y gelós de les glories nacionals y aquella acusada individualitat dels grecs al passar a Roma es opresa pe'l sentit colectiu.

"L'estoicisme, aquella teoria filosófica que parla al home de vida interna, de despreci a la vida d'espectacle y de valor en l'adversitat - que procedent de Grecia se difundí per Roma, apareix també en l'horitzó de l'Historia dels pobles occidentals afectant la forma d'una nova religió. Ve d'Orient y's diu Cristianisme. Així com en la forma de teoria filosófica sols hauria parlat a l'esperit d'un curt nombre d'intellectuals, prenent aspecte religiós arribá a la consciencia de tothom, preparada a n'aquesta evolució per realitats intensament viscudes. Crist avasalla tot l'Occident. L'ideal de patriota romá es substituït pe'l del 'varó recte y just'.

"Y la reacció qu'empeny el pensar cap a un altre direcció sigué exagerada, violent: les ciencias y les arts ben tristament l'esmentaren aquesta caiguda en l'extrem oposat, aquest sentit de que pera exaltar la vida del esperit desprecia la del cos declarantlo enemic del ánima, de la coacció qu'exercí el dogma en el desenrotllo intel·lectual y d'aquell concepte de germanor universal traduintlo en guerres fatricides.

"El Renaixement italiá ressucitá'l saber grec; tota l'humanitat cristiana girá'ls ulls admirats vers aquell poble meravellós; els reactius --

químics, esborrant els signes angulosos de l'escriptura eclesiàstica des cobreixen tractats inestimables de ciències exactes y naturals. Sota notes de cant pla y psalmes penitenciaris qu'invocuen a la mort, mostren - els pergamins preuadíssims himnes a Dionyssius y Afrodita; apareixen en casuals excavacions escultures que si escandalisen a la gent senzilla - que les trova y espantantse de la soperba nuesa les anomena bruixes blanques, apercebudes les persones cultes, les hostatjen en lo millor dels - grans palaus, entrentles triomfants coronades de roses per les ciutats - d'Italia.

"Desde que Nicolau Elen tradueix la Mecànica d'Arquímedes amb motiu de - celebrar el natalici de Plató, la humanitat sabia se llença a estudiar - les obres d'aquest filòsof, a qui tothom rendeix culte, sobre tot desde que Kepler, al parlarnos de les lleis astronòmiques que'ns llegá y Galileu al descobrir la rotació terrestre, confessen que deuen aqueixos descobriments a les lectures de Plató. Així, no es pas d'extranyar que reanixi també la pedagogia platoniana. Ja torna a dirse que 'educar es donar al cos y a l'ànima tota la perfecció de que son susceptibles', torna a atendre l'educació física encara que no s'en fa un sistema; tornen a desenrotllarse totes les facultats; Lleonard de Vinci pinta, esculpeix, conreua les lletres, construeix màquines; com ell, Miquel Angel, Cellini, manifesten ses diverses aptituts, y així molts d'altres. Ja tornem - doncs a ser a Grecia desde'l punt de vista del procés evolutiu, pro no - passem de Grecia, fins a arribar a l'humanisme alemany qu'afegeix un valor nou a la cultura y per lo tant a la Pedagogia. Mentres els grecs imaginaven que de la capacitat cultural sols n'eren susceptibles persones - d'ilustre genealogia, perque creien que s'adquiria en virtut de facultats que's transmetien per la sang, opinió qu'es afirmada pe'l Renaixement italiá, ont la cultura's seguí donant en nuclis aristocràtics, en - l'humanisme, lliberantse més y millor del clàssic model apareixen els - sentiments de justícia social, un gran moviment democràtic s'inicia y - quan els enciclopedistes francesos proclamen l'igualtat de tots els homes que més tart la revolució consigna en les Constituyents, el moviment democràtic ja no es d'idees, es d'acció; les realitats de pensament s'enlairen a realitats socials encara que costin la testa gentil de Maria Antonieta y les de tot aquell món, el més deliciosament frèvol qu'ha passat per l'història; tota aquella humanitat de país de vano que pujava a la guillotina fent reverencies de minuet.

"Desde allavores casi cap nou valor essencial s'ha afegit a la cultura; totes les direccions de pensament de l'època moderna, romanticisme, novoclassicisme, criticisme, novocriticisme, no han sigut més que aspectes, ampliacions d'aquell concepte arrelat fonament en l'esperit nostre a través de les generacions, adquirint etapes superiors d'evolució que'l capaciten pera defensar enérgicament els seus furs; y així com a Grecia els filòsofs del segle V havien dit 'el pensar es lliure' y la crítica del pensar ho remové tot, a'l Europa del segle XVIII havia passat l'afirmació cartesiana del criteri d'evidencia que pe'ls métodos experimentals atribueix a la raó la facultat d'entendre la realitat; devant d'aixó l'ideal s'orienta vers la Naturalesa, se fa més humá y'ls ideals socials sorgeixen, qu'encare que'l cristianisme ja hagués parlat d'igualtat, com escriu Sampere y Miquel, 'les generacions forçades a veure la realitat a través d'un dogma infanten ideals erronis y estrets'.

"Y el qu'en el camp de la Pedagogia encarna aquestos ideals es el gran Pestalozzi. Ell hi porta l'idealisme que Kant establía en les esferes físiques: ens parla d'educar l'home com a individu y membre social. Pestalozzi es la més genuina representació de les idees pedagògiques modernes; es el que's passá tota la vida plantejant el problema, que finalment resolgué. Com, doncs -podrá objectársem- si resolgué'l problema, si además d'ésser un pedagog teòric ho fou pràctic, si ensajá'ls seus métodos obtenint magnífics resultats, els seus métodos y la seva finalitat educativa no han arribat a ser una realitat social y en nostres temps no hi ha tal educació del home sino merament educació de l'intel·ligencia?

"Respecte d'aquest punt, vos contestaré amb Lineo: 'Natura non facit saltum'; no bastava l'obra d'un sol home, ni l'esfors d'una generació, pera sacudir el jou d'una herencia milenaria, no sols d'ignorancia, sino també de desviació, respecte al veritable ideal pedagògic.

"Pestalozzi era un home genial y'ls genis són organitzacions anticipades a la seva època; penseu lo que l'humanitat, en general, pensarà en una de ses futures etapes evolutives. Cada geni, diu Emerson, es una causa, un país, una època; necessita temps, espais y números infinits, pera complir sos designis.

"Les idees pedagògiques de Pestalozzi ens venen orientant, amb influencia, de cada colp més positiva, car ens acostem cap an ell a mida qu'anem avançant pel camí de la evolució, a través del temps y una dolorosa experien

cia, com havem indicat al comensament d'aquest treball, ens fa tornar a la realitat, mostrantnos amb tot relleu la deficiencia de la nostra labor de cultura, fentnos admirar més y compendre millor el plan d'educació pestalozziana.

"Y aquesta deficiencia educativa qu'havem observat d'un modo intuitiu, dirigint a través del temps una mirada investigadora, la notem també si aquesta investigadora mirada l'extenem a través de l'espai, qu'es la forma externa de nostra intuició; si la dirigim a Alemanya, qu'es el cervell d'Europa, son varis els fets qu'ens ho poden demostrar: en primer lloc el militarisme; en les nacions cultes no es la milicia la qu'ha de dominar a lo civil, sino l'element civil el que s'imposi al militar.

"Una de més condeixebles, que va donarnos compte, en una conferencia, de son viatge per Alemanya, ens referí extranyada qu'en les grans embarcacions, ont hi havia un luxe asiàtic, tenien, en altre part, uns departaments, baixos de sostre, que no s'hi podia estar dret, mal olents, sens la més elemental condició higiènica, ont viatjaven estrets, incòmodos, y abatuts per la consegüent tristesa d'haver d'abandonar la patria llur per un mos de pa, els pobres emigrants. El poble que de tal modo insulta la miseria, es un poble sense sentiments, a pesar de ses lleis de pobres, de sa política social y de les societats protectores de les besties.

"Y la mateixa deducció podem fer del poble anglés, qu'en l'expansió de sa política colonial ha arribat a exterminar rasses enteres; además hi ha un fet recent que, a mon judici, te un gran valor en aquest sentit. Quan per defunció del príncep de Gales resultá l'infant hereu de la corona, s'anulá son matrimoni perque, com sigui que l'esposa no procedia de familia real, no podia ocupar un trono. No es un poble sense sentiments el que pera rendir culte a una tradició que no te més valor que'l d'un erro que convé rectificar hagi sacrificat l'afecte sagrat d'una familia, hagi destrossat la felicitat d'una vida?

"Y en el nostre país! Sols os diré que quan he sentit dir, en una cátedra, que no hi ha pedagogia científica sense'l previ coneixement de la ética; que sense condicions étiques innates, no pot haverhi pedagog; apelant a la experiencia y comprovant quan diametralment oposades están les realitats dels principis, aquestes frases pregonament pensades y bellament construïdes m'han semblat un sarcasme.

"Y al sentir definir als filòsofs moderns l'educació dient, com Pestalozzi que no hi ha més educació que l'educació del home, y que sols podem considerar com a home al ser capàs de dever; que'l dever es el clima del home com l'ecuador es el clima de les palmeres, que sense dever no hi ha home, no'ns queda més que l'antropoide; devem, per força, d'acceptar que'ls nostres mètodes pedagògics, en els que tant se descuida la cultura del sentiment referit a l'acció; l'educació moral, la cultura del dever, haurán pogut formar agrupacions d'antropoides pero jamai pogueren constituir societats d'homes.

"Diu Leclère que si amb lo que se sab de química, de biologia, de patologia, de medicina, s'hagués fet, per la ciencia pedagògica, lo que s'ha fet per altres ciencias, el problema de la criminalitat seria menys tràgic.

"Els grecs tingueren també, sobre aquest punt, la clarividencia d'artistes de que us parlava avans. Unificaren la bondat y la sabiduria que, més que coses distintes, les consideraven com dos aspectes d'una mateixa cosa, y si alguna d'elles devia tenir quelcom de preferencia, no era la Veritat sino'l Bè. Plató en sa 'República', en una d'aquelles seves frases, intenses, esculpturals, diu que 'el Bè no es essencia, sino quelcom molt més enlairat que la mateixa essencia, en dignitat y poder' y qu'així com fora ridícul preocuparse d'adquirir exacte coneixement de coses poc importants, seria indigne no emplear les majors, diligencies pera conèixer el Bè, quina importancia positiva excedeix a tot valor humanament apreciable. El lloc que correspon a la cultura del sentiment en l'Educació, l'importancia de la pedagogia moral, queden doncs, ben definits.

"Avans de passar a un'altre qüestió, com sigui qu'havem sentat que les deficiències pedagògiques que remarcàvem no sols eren propries de nostre país sino que's fan sentir fins en les nacions més civilisades d'Europa, cal que fem notar la diferencia que presenten aitals imperfeccions en els països indicats y en el nostre. Nosaltres, apenes ens en adonem; ens sembla que aquestes coses son fatalment tal com son y que no poden canbiarse; ells en cambi les veuen com un problema a resoldre y quina solució es objecte d'estudi per les més distingides personalitats, Neuman, qu'es un dels anomenats socialistes de cátedra, ha fet grans estudis en aquest sentit; Max Müller a Inglaterra y molts d'altres en nacions com Bèlgica y Holanda; a Alemanya Carles Marx, etc.; a España en Costa y al-

guns socialistes han saludat aquestos estudis, pero disten molt encare d'estar en la consciencia del element intel·lectual.

"Som els que havent perdut les virtuts cíviques dels avantpassats pera no tenir aplicació en nostra época, no havem adquirit encare les que - sorgeixen de les modernes corrents. Ells fan, en cambi, feina positiva, encara que de moment no tingui en la pràctica una immediata aplicació, car feina positiva es conèixer reflexivament, raonar, un assumpte, plan_{te}jar un problema. Nostre problema, en les nacions cultes si no solucio_{nat} de fet, es plantejat de pensar. Clar qu'aquest treball es lent, la Naturalesa es lenta en sos processos; 'l'home no pot saltar fora de la seva ombra', deien els alarbs en son sabi adagi.

"Qué es, pera nosaltres, educació moral.

"Educació moral no es, com diuen els manuals de Pedagogia, educació de la voluntat. Creiem amb Ribot que'l mot voluntat, empleat en aquest sen_{tit}, te quelcom de fals. La voluntat no es una facultat propriament. -- Nostre volguer y no volguer no es arbitrari sino'l fatal resultat d'an_{teriors} processos psicològics. Educació moral es doncs, pera nosaltres, educació del sentir relacionat amb el pensar y aplicat a l'acció.

"Aquesta educació es principalment exercida per tres agents: la familia, la societat y l'escola durant l'infancia.

"La familia agent d'educació moral.

"La casi totalitat de pedagogs sostenen qu'en la familia es aont més as_{segurada} está la educació moral: no obstant, com Spencer fa notar, no - sempre la familia está en disposició d'exercirla, perque no sempre la fa_{milia} es moral.

"'No sembla sino que'ls homes y dones al ser pares se transformen en sers intatxables - diu Spencer tractant aquest assumpte, - no obstant, ne te_{nim} proves evidents de ses faltes de probitat. Tinguem en compte, al trac_{ter} d'educació, sobre tot de nens petits que'ls encarregats de suminis_{trár}los hi son aquestos pecadors a qui cap responsabilitat exigim.

"'En ses relacions amb el nen - afegeix Spencer, - no tenim més que veu_{re} l'accent dur amb que un pare imposa al seu fill silenci, pera conven-

cens de que desconeix llur naturalesa. La llògica ens fa pensar immediatament que'l que desconeix una cosa no està capacitat pera dirigir-la.'

"Y Spencer afegeix encare: 'Les dificultats de l'educació moral en la familia tenen un doble origen: procedeixen ensemps dels pares y dels fills. Com sigui que la transmissió hereditaria es una llei, les males passions y'ls vicis que'ls pares deuen combatir en els fills son, la major part de les vegades, les mateixes qu'ells tenen o han tingut.'

"Pestalozzi ens parla, no obstant, del valor insubstituible de la mare en la educació.

"La societat

"El cercle de la familia y el recinte de l'escola han sigut massa limitats pera circumscriure la volada gegantina dels grans moralistes, antics y moderns; per aixó han predicat ses doctrines, han senyalat derroters nous, han reformat els codis, desde l'horitzó amplíssim de la societat y l'acció llur no s'ha enclós en una ciutat, sino que's ha extés a tot un poble y a voltes abarca tota una civilització: Confunci, Buda, -- Crist. Mes hi ha que distingir entre aquestos homes extraordinaris, --- aquestos grans reformadors, pensadors, etc., y la societat en massa. Crec amb Leclère, que la societat dista molt d'estar en condicions d'exercir l'educació moral que preconisem, a pesar de que hi ha qui espera d'aquesta mateixa societat que condempna, el plan d'una educació moral que la regeneri, creient qu'aquest plan salvador ha de surgir del mal orientat treball de l'opinió pública y deduit d'una serie d'experiencies pedagògic-socials; pero, cóm reconéixer en la societat l'aptitud de col·laborar tan sols amb les fonts que li son propries, amb els filosops y'ls sabis, quina actitud ha sigut sempre, en la llur acció social, oposarse al vulgar?

"Potser algún dia hi arribará a ser, en realitat, una col·laboradora nostra; aquell dia la podrem considerar casi perfecte gracies a l'acumulació d'esforsos personals convergents a un mateix fi, en nombre infinit; pero seria utópic pensarho avui. La salut no'ns pot venir de qui es feble intel·lectualment y moralment malalt; la societat doncs espera en sos reformadors moderns, una aubada de pedagogs, teòrics y pràctics, dotats d'una forta individualitat y amb la braó de ses fermes conviccions, capassos de portar a efecte un régim de moral nacional, encare qu'estigui

en oberta contradicció amb els prejudicis del vulgus.

"L'escola

"Hem vist, per lo consignat al comens d'aquest treball, que la educació moral es la reforma pedagògica que més s'imposa, y per lo qu'acabem de dir que aquesta reforma sols se pot realisar en l'escola.

"Diu Leclère al afrontar aquesta qüestió: 'Sobre la societat actual gra vita tot el pes del passat, tot el fàrrag de la tradició; no d'aquesta tradició sana qu'es l'ànima d'un poble, sino de la tradició rutinaria, que s'oposa a llurs avensos.' La tradició es, en un poble, una condició d'existència, però saberse emancipar d'ells es una condició de progrés, escriu Le Bon; aquest pes morbós, afegeix Leclère, gravita sobre'ls adu^ltes quines aptituts evolutives son mediocres, mes no sobre els infants - quin esperit está obert, sempre, a tota innovació.

"Es precis fer constar que Leclère oblida aquí l'herència, que te una - importància decisiva, y oblida la influència cotidiana de la llar; no - obstant, es indubtable qu'es més fàcil qu'en l'infantesa germinin les - idees noves y fins crec com diu textualment aquest pedagog que 'par tout réformateur, l'enfance doit être le premier sujet de méditation' . . .

.....

"Una innovació en la pedagogia moral, potser es la que presenta majors - dificultats, car la necessitat llur dista molt d'estar en la consciència de les gents; els confessionals creuen que'l deute d'educació moral está satisfet fent recitar de memòria un catecisme incompreensible pe'ls nens y que, per lo que te de contradictori y d'abstracte, ni tan sols encerta a donarlos una regla de conducta; els laics están, en mon concepte, -- igualment equivocats, ja que no donen més que instrucció moral, ensenyan sa de la moral; externa tan sols, que no penetra al interior; y com vida moral es vida interior, mentres aquesta educació no s'fassi sentir al fons de l'esperit no pot ser efícas.

"El doctor Víctor Melcior en una conferència citava'l cas següent: 'En - una escola francesa, després que les autoritats adjudicaren solemniament un premi extraordinari de moralitat a un nen, va dirlosli el mestre, en descàrreg de sa consciència: 'Aquest noi qu'acabeu de premiar y quins coneixements de Moral tant os admiren, es el més desvergonyat de l'escola.'

"Una cosa es tenir instrucció moral y altre conducta moral.

"Cóm ha de ser doncs l'educació moral deficient, en els dos tipus d'escola, religiosa y laica?

"També devant ma vista s'obre un ample interrogant, que procuraré contestar, perque la crítica científica está obligada a donar una veritat per cada error que senyala. Jo no vull dir que'l meu plan sigui'l verader, pero si Tales de Mileto va dir que la substancia de les coses - era l'aigua y més tart Demócrit afirma qu'era l'àtom, y'ls dos s'equivocaren, no per aixó deixaren de fer ciencia; la ciencia no preté ser eterna més qu'en els métodos; ells feren un treball intensament apreciable al posarse la substancia de les coses com a problema; el mérit de nostre treball que sigui al menys posarnos com a problema la pedagogia moral com origen de salut social.

"Moderna orientació de la Pedagogia moral

"Després d'haver pensat llargament, he deduit la conclusió de que no's pot elaborar una pedagogia moral sense tenir una filosofia de la vida y sense referirla a un ideal. Y crec qu'es a nostra Raó a qui devem demanar la definició del ideal moral y a la Ciencia, es dir, la experiencia interpretada per aquesta mateixa Raó, a qui devem demanar els medis de portarlo a efecte.

"Aquest ideal no devem buscarlo en el passat, ja que'l passat no sabria ensenyar al home d'adaptarse a son temps; me sembla més acceptable deduirlo del socialisme, qu'en resumits comptes no es sols una reacció formidable de la conciencia moderna devant d'una realitat social dolorosa, sino qu'es la implantació de les lleis naturals en la vida de les societats.

"La ciencia'ns diu que pera ser possible un estat moral precisa contar - amb un estat fisiològic. Pere Corominas en 'La Vida Austera' diu a propòsit d'aquesta qüestió: 'No podríem imaginarnos malalt a Crist, perque la salut es font de moralitat.' Crec molt més acertada aquesta apreciació que la de Guyau al parlarnos de 'La follie du Nazarène'. 'Mens sana in corpore sano' va dir Juvenal.

"Moso, si mal no recordo, cita'l cas d'un client seu que patia hemorragies. Hi havia dies que'l rebia amb grans mostres d'alegria, l'entrava en son taller (era escultor), li parlava de sos projectes artístics, de

ses obres, amb un fervent entusiasme, com si un horitzó de riquesa y de gloria s'extengués lluminosament devant, de sa vista parlava de sos contraris amb aquesta generositat que'ns dona la veritable superioritat filosófica. Aquell dia no havia sofert hemorragia. Altres dies el trovava pensatiu, meditatond, desconfiat del éxit de sos trevalls, abrumat, pessimista, agressiu quan parlava de sos enemics. No calia preguntarho, en aquest dia els vasos havien deixat escapar la sang.

"Y la pedagogia será fisiológica o deixará de ser pedagogia.

"Aquesta mutua influencia de la vida del cos en la vida del esperit ha sigut, desde molt antic, observada. Hipócrates inicia lo que modernament s'ha dit de que'l cervell segrega'l pensament com el fetje segrega la bilis. Mausley diu que'l pensament es la célula cerebral dinámica; -- els moderns biòlegs porten més lluny encare la seva afirmació, dient que la vida psíquica es un consensus de cèlules; y quan per alguna dificultat anatómica falta aquest consensus, se fan impossibles els processos normals de la funció sensitiva y volitiva, lo mateix que de la funció intel·lectual; faltant la normalitat ve'l desequilibri, la vida se desvia de la llei que presideix sa naturalesa; les anomalies alteren, com es natural, la salut del cos y aquest la salut del esperit qu'es, en definitiva, la moralitat.

"Apart d'aquest precedent fisiològic, n'es precisa una altra de disposició: la personalitat; mes la personalitat, els furs del jo, la llei interior, no s'improvisa: se crea amb l'influencia del ambient que's respira, de la realitat que s'absorbeix. L'època escolar del nen es la seva època heterònoma, mes aquesta heteronomia, aquesta realitat transcendent es la qu'ha de crear la realitat inmanenta, aquesta llei externa, la que deu objectivar sa llei interior.

"En aixó's funda la necessitat de que en l'escola hi hagi una moralitat a tota prova, y per aquest efecte es precisa una causa: un mestre moral. Ruskin diu que ont hi ha una dona digne hi ha una llar encare que sigui dessota un arbre; jo crec que ont hi ha un mestre digne, hi ha una escola, encar que sigui en mitj d'un bosc.

"El mestre deu influir en el deixeble en aquest sentit per un medi efectiu: l'exemple. L'exemple ha de parlar al noi amb dos llenguatges, polsant el sentiment a la manera Edmond d'Amicis en el seu 'Cuore' y esbrosant els camins de la Raó qu'es ont s'elabora la ética exacta; y a la -

Raó deu parlarli per medi de la Ciència, qu'al ser consultada ens revela la llei que presideix l'evolució dels organismes vius lo mateix dels més inferiors que del home, manifestantnos que'l caràcter constant de totes les transformacions dels sers vius es un moviment d'individualisació, de cada colp més diferenciada, acompanyat d'una solidaritat de cada colp - més estreta entre les individualitats.

"Que la forma més inferior de solidaritat es el parassitisme, qu'es individualisme odiós y socialisme més odiós encare, ja que no tan sols es estéril, sinó destructor. Y la superior manifestació d'aquesta llei es el fecond contracte de conseqüències felisses, nobles en tots sentits, --- triomf de la lliure cooperació, d'aquesta cooperació que serveix, a la vegada, al individu y a la colectivitat, de tal manera, que l'individu zelós de sa independència está disposat a sacrificarse pel bè comú. Les lleis de la Naturalesa deuen condicionar la moral.

"La nostra moral seria l'universal sentit. L'amplitut circumscriuria totes aquestes morals convencionals establertes per les regions, quines modalitats obeeixen a necessitats, determinades per la etnografia, per les condicions geogràfiques. Per aixó en la nostra escola hi cabria tothom, ja que sense combatre cap religió ni negar cap dogma sino pe'l contrari, descobrintsenos respectuosa devant la consciencia de cada hu, sabria pendre lo que hi ha en totes les religions d'essencialment bo, de fonamentalment veritable.

"Ja que d'evolució dels organismes vius havem parlat, cab dir també -- qu'al estudiar l'evolució del esperit humá a través de l'Historia trovem, com Spencer investiga, tres etapes fonamentals: el període mític, el metafísic y el científic; el primer correspon a un estat mental infantivol, imaginatiu; el segon a un estat de reflexió pro laborant amb materials mífics encare; el tercer es el més perfecte, la fonda reflexió sobre lo experimental pera deduir les lleis que regeixen l'univers. En la vida dels pobles hi trovem també primer l'amonía (falta de lleis), després - l'heteronomía (llei que ve de fora), finalment l'autonomía (llei interior) y totes aquestes etapes passen també pe'l desenrotllo esperitual del nen fins que's fa home, del mateix modo qu'en sa vida intrauterina passa també per totes les etapes animals establides pe'ls transformistes; y si en la época en que'l nen es refractari a la llei procurem imposarli desde fora fins que ja l'acceptada, aquesta nostra imposició no es un fi si no un medi pera preparar-lo a la lley que brolla del seu interior segons

llurs germens hereditaris y continguts de consciencia, del mateix modo - qu'en l'ordre llògic l'època del mite y la metafísica son estats de tran- sició pera arribar al període científic qu'es un estat de plenitud; el - període de major perfecció dintre dels límits humans. La Ciència no es - més que la reflexiva interpretació de la Naturalesa. Sols fa obra cientí- fica'l pedagog qu'en sa obra educadora segueix una marxa esquemàticament paralela a la Naturalesa. La Naturalesa mostra ses perspectives sublimes al qu'amb fe l'estudia a mida qu'avensa en saber profund.

"Jo crec que plantejar aquestos problemes d'educació, que son, en defini- tiva, problemes de cultura, ens incumbeix, d'un modo especial, a nosal- tres, als joves d'ànima, qu'a pesar de les lluites no hem sentit enca- re'l fret escepticisme gelar nostre front ennuvolant els lluminosos ho- ritzons del Somni, extingint el foc sagrat de l'entusiasme.

"Sí; som nosaltres els que alsant la testa ardidament y adonantnos de - la vida migrada de un centralisme xorc, dihem, fent chor amb en Mara-- gall:

"'Si has desaprés d'entendre en els teus fills
¡Adeu Espanya!'

"Fem via pe'ls camins de llum; mentres a tu t'atrauen les conquestes ma- terials de l'Àfrica, terra de sol y de fatalisme; mentres s'uneixen en fraternal abraçada, els africanisats de la península amb els espanyoli- sats del meridional continent, Catalunya gira'ls ulls al Nort, terres - de ciencia y de cultura. Catalunya sent germinar en son sí una potentia vida esperitual, sent les ansies més pregones de llibertat, d'avens; Ca- talunya es en definitiva una possibilitat europea disposada a trevallar pera possible col·laboració en l'obra humana de cultura.

"Pera ser Europa no basta qu'ocupem una part del nordic o central conti- nent. La civilització, com la nacionalitat, no son una ratlla geogràfi- ca. El poble incult d'Atenes no's digué mai atenenc, y va dirsho, en - cambi, el Sud d'Italia, la Magna Grecia, perque tenia sa mateixa civili- sació y havia assolit sos mateixos graus de cultura.

"Sols desde Europa es possible Catalunya. Y nosaltres, els joves d'edat y d'ànima, els que tenim ilusions, foc en l'imaginació y fe en els ide- als, sabrem trevallar pera ferla conscient d'aquest succés europeu, sa- brem enlairarla a la categoria de ciencia, perque ja que Europa es cien- cia li poguem pertáner.

"Pera assolir aquest ideal nostre calen, com diu Sampere y Miquel, dues coses: trevall y sinceritat. 'Tota la existencia d'un individu' (y d'un poble qu'es individu també de l'humanitat) deu consagrar-se d'una manera oberta y lliure al ple desenrotllament de son sentit propi, de son valer original, qu'imprimeixi, en llurs obres, un segell inconfondible, - al ensemps que visqui aquesta plenitut de ciencia y sinceritat com aspecte de la vida universal, assoliment obtingut pe'l sentiment de solidaritat de cada colp més estreta entre tots els pobles, propria d'un organisme que's trova en etapes superiors de la llur evolució.

"'El trevall y la sinceritat convertirán un període d'instint en període de consciencia; una época d'ingenuitat en una época de reflexió. L'aplec d'ànimes conscients, dotades de forta vida interior, anirà engrandintse. La Ciencia será, a més d'objectivació de superiors manifestacions intel·lectuals, medi d'altruisme, de germanor, de vida plena.'

"Y'ls poetes, al glosar amb estrofa viril y radiant l'alt sentit de Vida assolit per nostra Catalunya, podrán dir així com Goethe deia a Weimar:

"'O Weimar! Dir fiel ein besonderes Loss,
Wie Bethlehem in Yuda Klein und gross.'

"(Catalunya, has tingut una gracia especial;
com Betlem a Judea ets petita y ets gran.)

"Betlem fou gran sent petita pera haver hostatjat el Messies.

"La nostra Catalunya essent petita será gran, com ho ha sigut Grecia, - si sab hostatjar la cultura qu'es el Messies del Pervindre."

Conferència pronunciada per Anna Canalias al CADCI, l'onze de juny de 1912.

("Revista Anyal", 1912, p. 23-39)

LES BORSES DEL TREBALL PROFESSIONAL

"Entre les institucions socials assatjades fa poc a casa nostra, hi ha les Borses del treball. Heusaquí unes institucions modernes, per a remeiar o disminuir un mal vell en la societat, el paro forçós, que constitueix en el terreny social un veritable, un paorós problema, conegut científicament pel nom francès de chômage.

"Per a millor coneixer-les aqueixes institucions, és precís dir-ne quel com d'aquell mal social, presentant-lo tal com és, amb tota la seva complexitat, però sense exageracions sentimentalistes.

"Sovint, en l'esfera del treball, en els medis industrials i comercials, té lloc un estat de paralizació de braços, en el qual moltes persones tot i tenint ganes i aptituts per a treballar, no poden aconseguir-ho. El fenomen no és pas modern. Com ha dit molt bé En Leroy Beaulieu, 'Els paros de treball, son fets de la naturalesa', i per tant des de que l'home s'ha tingut de guanyar el pa amb la suor del seu front, esmerçant les seves energies al servei d'altre amb major o menor intensitat i duració, han tingut lloc els estats de paro forçós. Si no fos de raó natural, l'història s'encarregaria de constatar-ho. Ja en temps dels grecs, Pericles ordenà la construcció d'inensos treballs al Peloponés, per a donar ocupació a molts braços forçosament desvagats, poguent-se citar molts casos semblants en totes les demés edats i pobles fins al present. Lo que hi ha és, que'ls sistemes moderns de producció, amb totes les seves conseqüències, el maquinisme, la concurrència, les especulacions, les crisis, i moltes altres causes, han actualitzat massa el problema, enfondint considerablement la llaga social. El fet és ben real i d'una gravetat ben manifesta. Econòmicament, el paro, és una força física que's perd, i socialment, una situació deplorable, per a nombrosos individus, amb capacitat i desitjos de treballar sense poguer de cap de les maneres. Per a aquestos els dies passen amb les mateixes necessitats, però sense el guany quotidià per a satisfer-les. Se tracta de la situació dels habitualment treballadors, no pas dels vagabonds voluntaris o mendicants, els quals no treballen per vici o per manca de aptituts necessaries.

"Aqueixa malaltia social, no's desenvolupa pas solsament entre la gent -

fàbrica, els que's dediquen a les feines més propiament industrials, entre'ls ambients purament obrers, sino que's desenrotlla també entre les demés ocupacions i empleus, fins en els genèricament nomenats de la dependència mercantil en ses diferents especificacions i demés treballs propis de la classe mitjana; amb el ben entés de que ordinariament el problema, dins d'aquesta classe, és de més difícil resolució. Donat -- l'exagerat obrerisme de nostres dies, se tenen completament oblidats -- els deures socials envers les altres classes, especialment envers els -- anomenats obrers d'americana o empleats habitualment en el comerç, la -- industria i en les professions derivades, quals problemes els esperonen amb tanta o major intensitat. A més de que refiant-se de que aqueixa -- classe d'ocupacions se busquen i obtenen per relacions particulars, nin -- gú s'ha recordat d'organitzar degudament el servei de col.locacions per a les mateixes.

"Per a restringir el mal i disminuir en lo possible la seva gravetat, -- s'han fet i continuen fent-se grandiosos esforços en tots els països. Actualment existeix un veritable exèrcit, disciplinat científicament, -- per a combatre'l. Coneguts son els esforços de l'Associació Internaci-- onal per a la lluita contra'l paro, domiciliada a Gand (Bèlgica), amb -- ses diverses seccions nacionals, treballant constantment per a solucio-- nar el problema y sistematitzar els procediments.

"Els fins ara assajats son diversos. Entre'ls indirectes o preventius, hi han la regularització de la producció i de l'emigració, l'estabili-- tat industrial, l'harmonia entre'l capital i el treball i molts altres. Entre'ls procediments directes o repressius, si be la tendència general s'inclina a acceptar com a institució definitiva l'assegurança, com a -- preliminars del segur i com a institucions d'eficacia immediata, hi han els sistemes de col.locació, entre ells, les Borses del treball, el Vi-- aticum, els hotels o cases de treball i altres.

"Respecte els sistemes de col.locació, i especialment les Borses del -- treball, pot dir-se que son les institucions que més s'han assajat i -- que prenen cada dia més increment. Les Borses del treball, en el sentit restrictiu de la paraula, considerant-les tal com les instituf i batejà son fundador, l'economista francès M. de Molinari, com a institucions -- de col.locació, com a sensills i constants mercats de treball, per a la concentració de la mà d'obra, en el procès de lluita contra'l paro, te--

nen un valor extraordinari. El paro forçós, com els demés mals socials, en son principi se redueix a proporcions molt petites. Prescindint de factors de casualitat més o menys llunyana, com més se profunditza l'estudi del problema, l'única deducció sòlida que s'obté, es la de que la causa immediata i determinant de que grupus de persones se trobin, en moments donats, sense feina, és la mala repartició de la mà d'obra disponible. Com fa notar En Daniel Bellet en sa darrera producció, 'Le chômage et son remède', en el mercat del treball hi ha constantment manca de coincidència entre l'oferta i la demanda; els que tenen necessitat de comprar, no estan en relació fàcil amb els que'n tenen de vendre. En la darrera conferència internacional del paro, tinguda a París fa poc, se reconegué unànimement que una de les causes principals del mal és la pèssima organització del mercat del treball, donada l'escassa i desviada actuació de les Borses. La major part de les vegades els sense feina ho estan perque no saben o no poden informar-se dels llocs o establiments que n'estàn en falta. Per això el paro resulta com fet relatiu i circumstancial, que deixa d'existir, al menys amb tota la seva crueta, relacionant-lo amb altres medis i situacions, o amb altres localitats o països.

"I lo que passa en localitats i països diferents, succeix, en proporció menor, dins les poblacions de certa importància; mentres en alguns barris o suburbis, uns quants obrers i empleats se troben sense col·locació, abundant la demanda, en altres hi ha falta de personal, abundant l'oferta. En nostra ciutat mateixa el cas està a l'ordre del dia; quantes vegades un obrer qualsevol busca una col·locació que des de'l principi està vacant sense sapiguer-ho, qual ocupació, per falta de medis de comunicació i coneixement, moltes vegades no l'obté, o l'obté al cap de dies d'haver seguit un humillant peregrinatge. Lo que manquen son institucions de recíproca comunicació, oficines d'aproximació i registre de l'oferta i la demanda; en una paraula: un bon mercat de treball. Per això, encare que sembli una exageració, se pot afirmar rodona ment que l'únic sistema eficaç de prevenir i reduir el paro, està en la col·locació ben organitzada.

"Però no acaba aquí la missió d'aquestes institucions; además del seu funcionament fonamental de col·locació, dins sempre de son caràcter genuí, les Borses del treball deuen practicar altres fins complementaris. Deuen practicar els serveis d'informació respecte'ls salaris, condici-

ons de treball, llocs d'abundor o manca de mà d'obra, d'estadística, - oferint els tants per cent de paro de les indústries i treballs intervinguts, i regularitzar les relacions entre'ls amos i els obrers, procurant reduir el nombre i duració de les vagues, ajudant indirectament al creixement de la producció.

"Ademés d'aquest valor absolut que's desprèn de la seva missió especial, les Borses del treball tenen un altre valor en relació al procés total de la lluita contra'l paro. Com s'ha dit ja, un dels procediments definitius de més predicament i de més garanties d'èxit, es el de l'asseguransa, procurant als sense feina un auxili durant els dies de paro, i - dins d'aquest, tant si's realitza en forma d'assistencia pel treball, - allotjant al paralizat en hotels o cases apropòsit, com si's realitza en forma de socor en metàlic, és precís, per a que l'asseguransa dongui bons resultats, el coneixement dels coeficients de paro en cada classe de treball, per a basar-hi els càlculs indispensables, quals coeficients sols poden obtenir-se degudament, mitjantsant el funcionament dels registres de col.locació portats per les Borses del treball.

"Veus aquí l'importancia total d'aqueixes institucions i les utilitats que poden reportar als elements interessats en la col.locació i en la producció en general. Representen la centralització diària, l'aproximació ràpida i la circulació constant de l'oferta i la demanda de la mà d'obra.

"Les Borses del treball, com totes les demás institucions de caràcter social, poden ser organitzades de diferenta forma. Deixant apart les creades per a fins lucratius o comercials, poden ser organitzades pels organismes públics, per la filantropia o pels mateixos interessats.

"Les institucions de col.locació de creació oficial, organitzades pels organismes públics, no solen donar pas sempre els resultats desitjats. Regentades ordinariament per elements burocràtics, en vistes sols al pressupost i sense el desinterés necessari, faltades del control i vigilancia de l'iniciativa privada, solen portar gairebé sempre una vida raquítica. La experiencia ha constatat masses vegades que no son pas les mellors les institucions socials organitzades per l'Estat, les provin-cies i'ls municipis, aconsellant-ho sols quan siga impossible el fer-ho per part de l'iniciativa privada o la filantròpica.

"Quan aqueixes institucions son creades per la filantropia o beneficent-

cia, tampoc resulten massa recomanables. Com nota perfectament un dels mellors tècnics del paro, Mr. Varlez, la caritat pública o privada és impotent en matèria del paro; no solsament perquè en moments de crisi els seus recursos són sovint insuficients, sino perquè la beneficència es la menys apropiada per a averiguar i distingir el parat voluntari del involuntari, o siga el parat fals del veritable, i per a complir els més requisits necessaris a la solució del problema. A més de que'ls obrers, els cridats a beneficiar de les institucions de col·locació, se troben en actitud no massa favorable davant de les institucions benèfiques, baix el punt de vista de la seva dignitat.

"Aqueixos inconvenients aconsellen que amb preferència les Borses del treball, com tots els demés sistemes de col·locació, siguin organitzades, sostingudes i vigilades pels mateixos obrers, per mitjà de l'associació professional. D'aquesta forma ofereixen millors garanties de bon funcionament. Encarregats de la col·locació els mateixos companys de treball, els és molt fàcil distingir l'obrer veritable del vagabond d'ofici, i conèixer i apreciar les aptituds i referències dels ofertors i dels sol·licitants. Els demés fins secundaris de les Borses, consegüents als serveis de col·locació, són molt més asequibles en les Borses de caràcter sindical. Per la mateixa raó d'intervenir persones interessades en totes les seves operacions, se eviten i de fet se prohibeixen les ofertes de treball que per sa forma de duració, retribució o localització, menyspreuen la dignitat de la professió i perjudiquin als seus feina en la seva economia. Senyalades ventatjes ofereixen també per als demés fins d'informació i de pacificació social, en les quals no'ns podem detenir per a no allargar massa aquest treball.

"Ademés, es impossible posicionar-se del problema del paro i avançar positivament en el camí de la lluita contra aquest, sense la formació de les estadístiques de que ja s'ha parlat. I com ha demostrat palesament En Max Lazard, un dels esperits més coneixedors de la matèria, el concepte de més valor en els treballs d'estadística del paro és la professió, permetent l'element professional classificar els estudis per grups de treballs i oficis, per a després comparar-los amb els grups diferents, i establir bases sòlides de coneixement de la matèria. I la única manera d'obtenir les estadístiques a base professional, està en que les institucions de col·locació, siguin de la classe que's vulga, estiguen organitzades pels mateixos obrers associats. Per això en el

problema de la col·locació sols se recomana l'acció oficial en el cas - de que l'acció privada, l'iniciativa dels sindicats no compleixi la seva missió.

"En nostra ciutat, deguda a l'iniciativa del Museu Social, actúa una - Borsa del Treball oficial, sostinguda per la Diputació Provincial i regentada per persones de reconeguda competència; però malgrat l'èxit obtingut, en el poc temps de son funcionament, dita institució no fa més que suplir les deficiències de l'acció professional, la qual deuria cuidar directament de la col·locació dels obrers en cada una de les diferents agrupacions sindicals barcelonines.

"Cal tenir present, quan se tracta de la intervenció de classes en les obres socials, que ni les classes ni 'ls individus son aixecats en dignitat, si ells mateixos no contribueixen a la propria elevació.

"Per això es digna de lloança l'iniciativa del Centre Autonomista de Dependents, d'aqueixa benemèrita entitat, que tant bella tasca realitza - per a perfeccionar la cultura professional d'un estament de tanta importància en la nostra vida social com es la dependència comercial. Jo us desitjo doncs, amics, que aquest organisme que heu creat en la vostra - Associació, dongui els fruits que n'esperem, i contribueixi a augmentar encara més la grandesa de la vostra entitat, que és ja avui gloria i orgull de nostra Patria."

Treball llegit per J. Rúiz i Castellà, a la inauguració oficial de la - Borsa del Treball del CADCI, el 8 de febrer de 1913.

("Revista Anyal", 1913, p. 143-149)

CONCLUSIONS DE L'ASSEMBLEA DE DEFENDENTS DE CATALUNYA, FETA AL CADCI,
EL 12 I 13 D'ABRIL DE 1913

"Tema: DESCANS DOMINICAL.- Convé demanar una modificació de la llei actual?

"Extrems principals sobre'ls quals deuría versar dita modificació.

"Medis que poden posar en pràctica les organitzacions de dependents, - per a assegurar el compliment constant de la llei. Ponent: Associació -- de la Dependència Mercantil de Barcelona, en representació de la qual, passaren a glosarles i defensarles els companys Muñoz i Ventura. Des-- prés se llegiren i defensaren esmenes, quedant les conclusions aprovades com segueix:

"Primera: Es opinió de l'assamblea, que deu procurarse que la llei conservi íntegre l'esperit que l'informa; entén, doncs, que ha de procedir se an aquest efecte a una completa reforma de la mateixa i reglament - per a la seva aplicació.

"Segona: Versará la reforma sobre'ls següents i principals extrems:

"A) Proibir terminantment en diumenge el treball de les dones i nens me - nors de 18 anys. Necessitat d'incloure en la llei penalitats máximes per a'ls infractors d'aquesta prohibició.

"B) Supresió en el text de la llei i son Reglament dels articles que - concedeixen facultats a les Associacions obreres gremials, legalment - constituïdes, per a convenir amb els patrons el descans setmanal en lloc de la festa dominical.

"C) Anulació de les excepcions concedides als mercats y fires nomenades tradicionals.

"D) Prohibició en sa totalitat de la venda ambulat.

"E) Modificació de la llei amb caràcter restrictiu, respecte a la tole - rancia concedida a certes industries i comerços, limitantla només als - més absolutament necessaris per a la vida.

"F) Entén l'assamblea que si be la llei del descans dominical exclueix del tancament a les farmacies, no obstant podria legislarse, obligant - als farmacéutics a fer certs concerts per barris, i tancar per torn ri-

gurós els diumenges desde la una de la tarde fins a la corresponent de obertura del dilluns. Com succeix ab gran resultats a Sabadell, Tarra-sa, Manresa, Girona y moltes altres poblacions de importancia i també en altres menys importants.

"G) Que's proibeixi el treball intel-lectual de tot dependent en diumen-ge en les oficines, doncs al nostre criteri no está prou garantitzat el descans dels obrers de la ploma. L'assemblea declara com a aspiració se-va i vota perque a Correus no's pugui distribuir l'apartat a cap depen-dent el diumenge, i ni sisquera al patró interessat el diumenge a la -tarde.

"H) Que'l minimum de multa a imposar per les infraccions individuals, -se senyali en veinticinco pessetes.

"I) Que les multes per infracció siguin única i exclusivament imputa--bles al patró.

"J) Comprobat práctica i abastament, que les Autoritats municipals i go-vernatives no aconseguen sostenir l'imperi de la llei, coneixerán de les infraccions o faltes, els jutjats municipals.

"K) En el cas que l'autoritat competent no hagués resolt dintre el ter-me de deu dies els expedients al descans dominical, les multes se consi-derarán imposades i haurán d'esser fetes efectives com a conseqüencia -de la denuncia feta en forma.

"Tercera: Seguidament d'aprovarse per aclamació, el Secretari llegí les conclusions següents, les quals el company Presas glosá amb un verita--blement interessant discurs.

"A) Procurar el total ingrés de la dependència mercantil en les rengle-res de nostres Associacions.

"B) Intensa i no sospesa campanya fins a conseguir el propòsit perse--guit, i a efectuar, entre l'element obrer, recabant l'apoi de ses res--pectives societats per a que'ls components de les mateixes practiquin y obliguin als constituents de sa llar, a no efectuar cap compra en diu-menge.

"C) Que les Associacions de dependents, organitzin a sos associats en -seccions gremials, cada una de les quals portará un exacte registre --dels infractors corresponents a sa secció respectiva.

"D) En les localitats ont existeixen dues o més associacions, nomenarán

cada una d'elles dos companys, qual nombre total constituirán una Comissió Permanent anomenada Fro Descans Dominical, que vetllará pel fidel -
cumpliment de la llei i procurarà sa exacta aplicació.

"E) Recomenar al dependents de Comerç no fassin llurs compres en les -
cases que sigui provat infringeixen la llei del descans, i particular--
ment procurin que ses relacions procedeixin en la mateixa forma.

"F) S'interessará de les colectivitats rel-ligioses, polítiques i soci-
als iniciin una enérgica i activa propaganda en el sentit expressat en
l'incís anterior, i que coadjuvin, además, al total éxit de nostres lle-
gítimes aspiracions.

TREBALL INTENSIU.- Definició i estat actual d'aquesta reforma. Ventat--
jes i inconvenients de la mateixa. Acció a realitzar per a implantarla.
Ponent: Adriá Presas, del Centre Autonomista de Dependents.

1.ª El Treball Intensiu, limitat a 8 hores diaries com a máxim, amb -
una interrupció mínima de mitja hora, es convenient a la dependencia en
general de les cases industrials i comercials a l'engrós, de les banca-
ries, d'assegurances i de totes aquelles que hi tinguin una relació --
constant per esser-ne auxiliars; perquè reduint o excursant la jornada
de treball i comprimint-la, permetrá una major expansió a la llibertat
individual, necessaria per a intensificar la vida familiar, les relaci-
ons socials, i'l conreu físic i intel-lectual en la joventut.

2.ª El Treball Intensiu, tenint per únic objecte formal la reducció i
comprensió de la jornada diaria, sense limitar la quantitat de treball
en els períodes de normalitat, no lesiona els interessos patronals de -
cap classe, ans be'ls beneficia amb relatives economies que la práctica
demostrará.

3.ª Essent aspiració de la dependencia mercantil l'implantació del Tre-
ball Intensiu en la forma dita com a base de l'activitat col-lectiva, -
pura i simplement pels beneficis que reportaria; tot recomanant la con-
veniencia de donar la major unitat possible a l'horari com a mostra de
deixuplina i per a aprofitar-ne la seva eficacia, declara que no manté
una absoluta rigidesa de principis en aquest punt per a aquelles cases
a les quals, en determinats dies, l'interrupció del treball a hora fixa
i sense possible continuació, causaria danys irreparables a la marxa re-
gular del seu negoci per l'especial desenrotllo del mateix.

4.ª Creient convenient i justíssima per les anteriors declaracions --

l'aspiració de la dependència mercantil de Catalunya d'establir el Treball Intensiu, extenent-lo tot lo possible, especialment a la capital - ont la seva necessitat es més sentida, declara també que la forma més - eficaç de portar-lo a la pràctica, es interessar la reforma per grups de cases del mateix ram de comerç la conformitat de les quals en adop-- tar-la al mateix temps, faria desaparèixer tot argument fonamentat en - possibles danys de competència mercantil entre ells, per desigualtat - d'horari de treball.

5.ª Descansant tota la defensa d'una idea nova en el nostre país com - la del Treball Intensiu, en l'incessant propaganda del seus principis, la dependència mercantil de Catalunya, desitjosa d'arribar en breu plas a la seva implantació, deurà dedicar-se a la difusió d'aquestes conclu-- sions per tots els medis adequats; constituint comissions permanents en totes les localitats ont la reforma pot i dei esser posada en pràctica, i interessant la col·laboració activa de totes les entitats patronals y obreres que puguin contribuir a la realització d'un tant noble desitj - de millora social.

"Les conclusions del company Presas foren també aprovades per aclamació. Se llegiren les terceres conclusions presentades y glosades brillantiss; mament pel ponent, aprovantse com segueix:

"SETMANA ANGLESA I LA SEVA RELACIO AMB EL DEPENDENT.- Ponent: D. Domingo Saló, del Centre de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Sabadell.

"El Descans Dominical, -llel integrant de la legislació espanyola i per quin veritable compliment ha lluitat amb raó la dependència tota- se fa difícil de no establirse en les indústries i comerços al engrós la setmana anglesa, aixó es, que fineixi la tasca setmanal els dissabtes el - mitjdia i, en tal sentit, els dependents devem procurar que dita setma- na anglesa sia legislada com a complement de la Llei del Descans Domi- nical. I, tenint en compte, además, altres innombrables ventatjes que'l seu establiment reportaria al proletariat, en general, i a part de la - dependència, en particular, hem de continuar la campanya en pro de la - mateixa comengada i que ja ha donat fruits en algunes poblacions com a Terrassa i Sabadell.

"En sa conseqüència, se sollicitarà als Poders públics, per mediació del Institut de Reformes Socials, que sigui considerat festa per a les in-- dústries i comerços a l'engrós el dissabte desde la una de la tarde --

fins al dilluns al matí.

"Era ja la una tocada de la nit, que a proposta del president s'aixecà la sessió. Molt animadament i entre comentaris d'extraordinària satisfacció i entusiasme's despediren els companys fins al endemà.

"Segona i darrera sessió

"Puntualment a les deu i amb gran concurrència, tanta com el dia anterior, se declarà pel company Puig oberta la segona sessió, llegintse seguidament les conclusions del tema quart presentades. Les glosà'l ponent i foren acceptades amb algunes modificacions y adicions, en la forma que segueix:

"SALARI MÍNIM.- CONVENIENCIA DE LA SEVA FIXACIO.- MEDIS PER A DETERMINARLO A BARCELONA I FORA D'ELLA.- Ponent: D. Jesús Bernaldo, del Centre de Dependents del Comerç i de l'Industria, de Sabadell.

"La fixació d'un salari mínim es de necessitat en quant al dependent, i a tot aquell que lloga el seu personal esforç per un tant diari, setmanal ó mensual, per la raó poderosíssima de que, qui treballa i produeix, te dret a una vida digna i conforme a sa naturalesa humana, no sentnos dable'l poder continuar consentint que s'explotin ignomisiosament la concurrència i la miseria. En sa virtut creu l'assemblea:

"A) Que per a determinarse'l salari mínim d'un dependent ha de tenirse en compte la seva categoria de moço, d'aprenent, auxiliar i dependent - en el comerç i meritori, auxiliar y comptable (tenedor de llibres, caixer, etc.) en el escriptori, i les equivalents a l'industria, a qual efecte se nomenarán comissions dintre les associacions adherides a l'Assemblea, que estudiin i resolguin amb els patrons el dit establiment.

"B) Se fa convenient recabar dels poders públics la promulgació d'una Llei que obligui a patrons i treballadors a la fixació d'un salari mínim; procurant mentres tant els dependents obtindre particularment la seva implantació.

"C) Per endevant declara que les entitats, mentres tant han de realitzar l'acció particular possible, com es amb la creació de les Borses de Treball Professionals, dirigides i mantingudes per elles.

"D) Que les ofertes que's fassin a les Borses Professionals siguin cursades mentres coordinin amb els acords que antecedeixen respecte al par

ticular.

"Se llegiren després les conclusions al tema quint, explicades amb gran concisió pel company Llarena. Amb les adicions que's presentaren, quedaren aprovades axis.

"CONCLUSIONS al tema 'JORNADA MÁXIMA DEL DEPENDENT.- CRITERI A EMETRE DEVANT DELS PROJECTES DEL GOVERN.- Ponent: Eduard Llarena, de l'Associació de Dependents de Lleida.

"1.ª Per la raó suprema de la consideració deguda a la persona no pot consentirse l'existència de cap jornada humana de dotze, catorze y fins setze hores de treball diari com per disort n'hi han per a la classe dels dependents de comers dins de Catalunya.

"2.ª Donat l'actual estat y amb presència dels projectes atribuïts al Institut de Reformes Socials, hem de demanar als Poders públics que a la futura llei se senyalin les jornades de set hores pels dependents d'escriptori, vuit pels del major i nou pels del detall, tenint en compte que avui, generalment, els escriptors sols ne treballen vuit, els majors, nou i els del detall, deu, diferentment del projecte de llei que unificadament determina onze.

"3.ª El començament i l'acabament de la jornada diària dels dependents serán fixats entre aquestos i els patrons, ajustant-los a les necessitats de cada estament i tenint en compte la vida dels pobles respectius; cuidant, empró, de que jamai dita jornada de treball excedeixi.

"4.ª Per raó de la conclusió última se fa necessaria de tot punt la prohibició absoluta del internat; únic medi de que arribi a esser efectiva la possessió de dites dues hores per a dinar i en conseqüència la veritable jornada de deu.

"5.ª En els pobles ahont hi hagin pocs dependents, i per tant no estiguin organitzats, deurán ferse socis de l'associació que resideixi a la capital de provincia.

"Mentres no sigui axis, es impossible que la futura llei beneficii a tots per un igual.

"6.ª Les multes que paguin els patrons per faltes a la llei de la jornada máxima s'aplicarán a favor dels dependents, be per l'Institut Nacional de Previsió, be per altre medi que satisfagui la justícia de donar

als explotats lo que, per culpes de l'explotació, se fassi pagar als - comercians i industrials que obliguin a jornada major de la reglamentària.

"7.ª L'inspecció del treball que tenen creada tots els Estats cultes - d'Europa i de la que parla la Declaració Ministerial de nostre actual - Govern, es absolutament indispensable per a que les lleis obreres, ai-- xís la nova de la jornada màxima com les ja pressents del descans domi-- nical i tantes altres, siguin quelcom més que lletres a la Gaceta, es a dir, siguin realitat respectada arreu i arreu complertes.

"8.ª Les Juntas locals de Reformes socials, que, segons el projecte, - son cridades a resoldre els conflictes a que pugui donar lloc la pràcti-- ca de la llei promesa, deurán esser aumentades amb un delegat de la -- classe de dependents i amb altre eligit dels patrons, tenint dret a la designació del primer tots els assalariats.

"9.ª Les associacions de dependents farán quanta propaganda pública - els sigui possible per a portar a la convicció dels ciutadans la justí-- cia i necessitat de les mides amunt senyalades, aixís com deurán exer-- cir tota la vigilancia envers el compliment de la llei, una vegada vota-- da i promulgada, tenint sempre en compte que qui sab posar de sa part - la massa de l'opinió sab guanyar les batalles que's lliuren per la con-- secució de les reivindicacions que a cada hu son degudes.

"10.ª (Base adicional i de resolució previa, com a cas interí fins - que sigui efectiva la conclusió 5.ª).

"Examinat el projecte de llei presentat pel Institut de R.S. regulant - la jornada de la dependencia mercantil, en el qual s'exceptúa en el seu article 3.er de cumplir lo disposat als establiments considerats 'farma-- cies, d'articles de cirugia, ortopedia, cafés, fondes, hotels, sanitat, laboratoris, carroceries i confiteries, menjars, ultramarins, perruque-- ries, barbers, i entenent que no els justifica cap cas de força major - que els obligui a estar permanentment als dependents per a servir, l'as-- samblea acorda que s'interessi de la nomenada corporació s'afegeixi al projecte un apartat en el qual se concreti al terme de la jornada màxima a que están obligats a estar-hi aquells dependents.

"Després fou llegit el primer grupu de conclusions al tema VI i expli-- cat amb eloqüencia pel company ponent, en Oscar Avila, i aprovantse, com segueix, el

"Tema 'ACTUACIÓ DE LES ASSOCIACIONS DE DEPENDENTS DE CATALUNYA EN L'ORDRE PROFESSIONAL.- Sobre quins punts deu versar avui? Medis pràctics - per a realitzar una acció de conjunt. Ponent: Associació Professional de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Mataró.

"PRIMER GRUPU.- Educació i Instrucció

"1.ª Inculcar en el dependent l'educació moral i cívica per a que esdevingui bon ciutadà, despertant i avivant en ell l'esperit d'associació i preparant-lo per a ésser element actiu profitós a la causa comú de la dependència, a fi d'arrelar ferma i definitivament la personalitat social d'aquesta i fer-la digna de major consideració i respecte.

"MEDIS.- Conferències d'educació per persones competents; divulgació de l'obra de nostres entitats i ses ventatges, per medi de mitings i altres actes de propaganda, acudint a la premsa i fomentant principalment la professional; freqüent relació de les associacions entre sí, impulsar sa creixença.

"2.ª Donar a l'educació física tota l'importància que té en particular pel dependent i exercitar-la.

"MEDIS.- Constituir cada entitat una secció que's cuidi exclusivament d'establir cursos teòric-pràctics de gimnàstia, organitzar concursos, - excursions...

"3.ª Gestionar la delegació a favor de les Mancomunitats i de les Cambres de Comerç, Indústria i Navegació com a més coneixedores de les necessitats de cada regió, de tot quan fassi referència a ensenyances comercials.

"Al tenir a son càrrec la direcció de les ensenyances comercials, les Cambres deurán procurar:

"a) Fomentar i ajudar a les escoles d'iniciativa privada de caràcter complementari, establint les Cambres un plan d'estudis, i reservant-se la facultat d'intervenir en l'expedició de certificats d'aptitud que lliurín les Escoles respectives com a resultat d'un examen fet per persones competents.

"b) Creació d'Instituts Superiors de Comerç.

"c) Creació d'una Universitat Comercial a Barcelona.

"4.ª Interessar la creació de museus comercials amb ses corresponents

oficines informadores a totes les regions de la Península i Consultats i Legacions d'Espanya a l'estranger, interessar-se per a que's creïn més borses d'estudi pels alumnes més aventatjats dels centres docents nacionals que vulguin ampliar sos estudis durant dos anys en altres països.

"5.ª Demanar representació en els Patronats creats recentment en les Escoles de Comerç i procurar intervenció en tots quants assumptes afectin directa o indirectament al Comerç i a l'Indústria, i que l'otorgació de les borses d'estudi sigui de la competència de les Cambres de Comerç.

"6.ª Establir les Associacions de Dependents, classes nocturnes especials i pràctiques i donar tot l'increment possible a les ja establertes; organitzar concursos, certamens, visites i viatges d'exploració comercial i industrial, &.

"MEDIS per a les conclusions 3.ª, 4.ª, 5.ª i 6.ª - A més dels generals de propaganda, dirigir-se als Poders públics, Corporacions provincials, municipals, econòmiques (oficials i particulars) elements patronals, &, a fi d'alcançar les disposicions necessaries i protecció moral i material, molt particularment aquesta per lo que's refereix a les classes nocturnes de les Associacions de Dependents. Adherir-se, per a lo que toca a la conclusió 3.ª, al projecte d'Universitat Comercial proposat per la Cambra de Comerç de Barcelona.

"Seguidament se doná lectura al segon grupu, que glosá amb gran claretat i entusiasme nostre bon company en Pere Manent, aprovantse.

"SEGON GRUPU.- Acció Social

"1.ª Facilitar l'inscripció de tots els dependents al cens obrer per a tenir el dret electoral social, i vetllar per a que s'exerciti aquest dret en l'elecció de Vocals obrers del les Juntes de Reformes Socials, i de Tribunals Industrials i sempre que ens correspongui.

"MEDIS.- Organització electoral adequada, establint en cada Centre de Dependents una oficina per a la formació y rectificació de les llistes i fer tots els demás treballs.

"2.ª Fundar amb el concurs de totes o la majoria d'Associacions una gran Caixa Central de Socors, amb quotes i subsidis escalonats, per a'ls cassos de malaltia, invalidesa, paro forçós, defunció..., la qual tingui branques a les poblacions ont hi hagi una entitat de dependents

degudament constituïda. Com a servei anexe a la mateixa, crear una Clínica i un Sanatori.

"MEDIS.- Gestionar, en primer lloc, la fusió de les mutualitats existents avui dia amb semblant fi, i encarregar-se les Associacions on no hi hagi mutualitat establerta, de fer els estudis, treballs preparatoris i de propaganda entre'ls socis per a constituir secció i adherir-se a la Central amb el major nombre possible.

"3.ª Crear una borsa de treball per a la dependència, extenent-la per totes les poblacions de regular importància i procurar relacionar-la amb les demés borses, així nacionals com estrangeres.

"MEDIS.- Crear una secció de Relació y Treball en cada Centre, amb oficina oberta certs dies i hores al servei dels socis, on se porti el registre de demandes, ofertes, informes, &; estar totes elles en relació i procurar establir-la amb els patrons.

"4.ª En les qüestions entre'l capital i treball, adoptar procediments de concòrdia que aconselli la raó i l'experiència; si resultessin ineficaces, utilitzar els medis legals en la justa mida dels drets y devers, preferint una prudent evolució a violències impropies del seny i correcció a que ens obliga la mena del nostre treball i la cultura social a que aspirem:

"MEDIS.- La secció de Relació i Treball proposada en la conclusió anterior, podria cuidar d'aquests assumptes d'acord amb la Directiva de l'entitat, procurant informar la seva acció segons la norma marcada per les entitats de les capitals sempre i quant s'atemperin a l'esperit dominant en la conclusió i tenint en compte les circumstàncies locals. - Creiem útil i eficaç valerse de les bones relacions que acostumen haver hi entre'ls amos i els dependents de primera categoria, i en cas necessari, de persones influents en nostres principals, ans de recórrer a la via legal, a quina s'acudirà si fracassen els demés intents.

"ACCIO DE CONJUNT

"Les conclusions proposades requereixen en general l'acció de conjunt, quina síntesi no pot esser altra, al nostre entendre, que la Federació regional ben estudiada i reglamentada, amb mires a aixamplarla a tot Espanya quant sigui oportú. Per a assolirla, proposem els següents medis:

"1.er Nomenar al final del present acte una ponència mixta que reculli la seva resultància, estudiï els principals punts acordats per coincidència de totes o la majoria d'entitats adherides i amb ells, confeccioni un programa mínim en projecte, com a punt de partida.

"2.^{on} Estudiar i confeccionar la mateixa ponència un projecte de bases reglamentaries per a'l règim orgànic i administratiu de la Federació.

"3.er Enviar un exemplar dels dos projectes a cada Associació de Dependents i, de comú acord amb elles, organitzar mitings en sos respectives localitats i obtenir llur adhesió en principi.

"4.^{rt} Fet aixó, convocar a nova Assamblea regional per a discutir i aprovar definitivament el programa mínim i'l reglament de la Federació i constituírla.

"Fou llegida també i aprová la conclusió que segueix, previa una explicació i defensa clara, amena i encertada que feu el ponent.

"Tema: MILLORES LLEGISLATIVES: REFORMES A INTRODUIR EN EL CODI DE COMERC I EN LA LLEGISLACIÓ FISCAL PER A MELLOR ACLARIR LA CONDICIÓ LEGAL DEL DEPENDENT, ASSEGURAR ELS SEUS DRETS DAVANT DELS PATRONS I FER MÉS -EQUITATIVA LA SEVA TRIBUTACIÓ. Ponent: Don Ramón Noguer i Comet, advocat.

"El ponent del tema proposa l'adopció de les següents conclusions:

"Primera: La dependència mercantil catalana, reunida en Assamblea per convocatoria del Centre Autonomista de Dependents, acorda dirigir-se al Govern exposantli la necessitat de emprendre d'una vegada la tantes voltes promesa reforma del Codi de Comerç de 1885, en el cual, després d'a portar-hi totes les millores que fan indispensables el desenrotllo de la vida comercial moderna, per lo que afecten a la dependència, se permeten senyalar les següents:

"A.- Que per a seguir mellor l'orientació i el sistema científic iniciat en el vigent Codi, tota la Secció 2.ª del Títul III del Llibre II del mateix, passi a formar part del Llibre 1.er, que fa referencia a les persones dels comerciants i del Comerç en general.

"B.- Que adopti el nou codi, al parlar de la dependència comercial, una nomenclatura més científica i més ajustada alhora a la realitat de la pràctica comercial, detallant ab més perfecció els deures i drets de -

les diferents categories de dependents existents en dita realitat.

"C.- Que's formuli en el nou Codi la declaració de que'l dependent es un obrer i la dependència comercial forma part integrant de la classe obrera del país, i per lo tant, deu disfrutar de tots els beneficis reconeguts en les lleis de protecció obrera vigents i que's promulguin, aixís com complir els deures imposats en les mateixes, declarantse concretament que'l dependent de farmacia no es excepció, sino igualment integrant de la classe.

"i D.- Que mentres s'espera dita reforma, se dicti una disposició en virtut de la qual s'unifiqui el criteri dels jutjats i tribunals, especialment dels municipals, encarregats casi sempre d'aplicar-lo, referent a l'aplicació de l'article 302 del vigent Codi de Comerç, que fa referència als drets que te'l dependent davant de son patró en el cas de ruptura del contracte quan aquest no té temps assenyalat i aquélla no es per causes que produeixen deshonor per al dependent.

"Segona: La dependència comercial catalana, entenent que son interés está íntimament lligat amb el de les demás classes populars, formula la seva aspiració de que pels poders públics, i especialment pels ajuntaments, s'emprenguin reformes que tendeixin a una major democratització de les finances, senyalant en aquest punt al Govern la necessitat immediata d'elevat el mínimum sobre'l qual recau avui l'impost d'utilitats sobre'l salari de la dependència per esser l'actual 5% sobre les mesades superiors a 100 pessetes una càrrega feixuga que pésa sobre bona part de la dependència, que veu reduïts, mercés an ell, els seus salaris, que ja amb prou feines basten avui per a cobrir les seves més prementories necessitats. En sa conseqüència, l'assemblea acorda elevar instància en lo següent:

"Primer. Que siguin exemptuats del impost de utilitats tots el salaris qual máxim anyal no excedeixi de 1,800 pessetes.

"Segón. Per a els sous superiors a 1,800 pessetes, se considerarán afectes a la llei d'utilitats solament les quantitats que excedeixin de dita suma.

"Tercer. No gaudirán de base d'exempció els sous superiors a 10,000 pessetes.

"Quart. L'impost continuarà com fins avui, a raó de 5% del imponible.

"En sa virtut, la liquidació se farà baix la següent forma:

Import Anyal dels sous Pessetes	Liquid· Imponible Pessetes	Impost	Contribució Pessetes
1,800	Lliure d'impost		
2,000	200	5%	10
12,000	12,000	5%	009

"Finalment, al tema darrer: VAGANCES ESTIVALS (del qual no poderem publicar les conclusions en el darrer número) el seu ponent D. P. Regull, de Vilafranca hi demanà l'adopció de les següents conclusions que foren aprovades després d'un curt debat.

"Tot dependent deu tenir, al menys, quinze dies (encara que sigui en dos períodes) al any de vacances, sens cap merma en el sou.

"a) Aixís deu ferse constar en el contracte de treball (escrit o tácit en la contractació usual de paraula).

"b) Totes les Associacions de dependents deuen demanar-ho als principals, fentlos-hi reflexions com les que están a la consciencia de tots nosaltres; per exemple, les de la ponencia relativa a aquest tema.

"c) Els dependents deuen facilitar les vacances als companys an els quals els hi toca el torn, fent no sentir llur falta.

"d) Aixó ha d'arribar a esser com un complement a la Llei del Descans Dominical i al establiment de la setmana anglesa.

"Entrantse seguidament a la lectura de les proposicions generals, aprovantse per unanimitat les següents:

"Que l'Assamblea's dirigeixi a les persones degüdes, en sollicitut d'activar els recursos presentats contra els pactes coceptuadors del Descans Dominical; que's fasi pública declaració de que si disortosament el dependent de comerç se troba sense feina per tant en desitj i necessitat de treball, si aquest s'els ofería, previa la firma de document en el qual manifestes s'eximeixen i abandonen les ventatjes que les lleis i codis reguladors del treball, ofereixen pels que l'executen, tals com el cobro de doble mesada en cas de cessantia, descans domini--

cal i demés, poden firmar i admetre condicions, car prevé el còdic civil en expressiu article que cap contracte privat ni públic, pot contravenir les lleis i disposicions dictades; que feia seva l'instància dirigida per varies entitats professionals, sollicitant al Excelentíssim - Ajuntament d'aquesta ciutat, la creació del 'Hotel de Ventas' com a solució a la qüestió que planteja la permanència dels mercats dels Encants en la forma actual, dificultant el descans dominical i el compliment d'altres preceptes legals; que's feliciti a les cases que afavorint els interessos dels dependents havien implantat el Treball Intensiu, fentse amb especial expressió d'agraïment a la que sense campanya de cap classe, en aquella data l'establí; que's feliciti aixís mateix al diputat a corts per Barcelona en Lluís de Zulueta per les seves gestions incansables en profit dels nostres interessos, i del compliment de preceptes justos legislatos, aixís també a les persones que han col·laborat a tal tasca.

"Aclamadament s'acordà felicitar a nostra Secció organitzadora de l'Assamblea, felicitació que refusà encertadament en nostre nom el company Puig Esteve; a la mesa per la serena disposició i xmaria de les sessions transcorregudes, termenant amb un breu i molt eloquents paraules del president agraint a tots la col·laboració aportada i entre uns estentoris visques als ideals que'ns acoplaven, quedá aixecada la última sessió de l'Assamblea.

"Nosaltres, novament, al peu d'aquesta fidel ressenya, encara plens del sa entusiasme, diem: ¡Visca l'Assamblea!"

("Acció" de maig de 1913, p. 6-12)

MEMORIA DE LA SECCIÓ PERMANENT DE RELACIÓ I TREBALL DEL CURS 1912-1913,
A CURA DE JOSEP M. FELIU I CODINA, SECRETARI DE LA SECCIÓ

"CONSOCIS:

"La celebració del present Concell general té per a nosaltres, els que formem per manament vostre la direcció de la Secció Permanent de Relació i Treball, una importància excepcional, al igual que la té per la direcció general del Centre. No constitueix limitadament la complimentació d'un precepte estatutari, que per altra banda s'escau en oportunitat, sino que és el moment que de temps desitjàvem de poguer canviar impressions amb els cars consocis alhora que explicar la nostra feina, la nostra tasca duta a terme durant el curs que avui acaba. I és aixís, perquè l'acció que hem realitzat és la que al nostre entendre respònd de la manera més adequada als ideals bells i esplèndits que en sí conté nostre lema 'Relació i Treball'. Dic que és la que al nostre entendre respònd de la manera més adequada pel fet de que nostra Secció, amb anterioritat a nostre govern, era faltada de norma, no duia realitzada una varietat d'acció, o una serie de fets precisos, l'integrant dels quals fòs sençar un precedent, una orientació, una determinació, de la acció futura, o a dur a terme. Perquè al fer-nos càrrec del govern d'aquest departament, no havia expressat la seva idea, i això ho hem fet nosaltres, ens ha obligat a que ho fèssim, sense posseir altra cosa, bons amics, que bona voluntat i un ferm desig d'acertar els ideals del nostre Centre en quant al obrerisme i a la socialització.

"La vostra paraula doncs, serena, conscienta, sobre la nostra acció, és per nosaltres la realitat que desitjem i la qual haurà de constituir en definitiva la guia de la acció futura de la Secció, per a respondre adquadament als ideals del Centre. Aquesta és clara i concretament l'explicació de l'importància del present concell, i de la deliberació que dimanant de la memoria que vaig a llegir-vos pugui tenir lloc.

"Paulatina i conscientment hem dedicat moltes hores a totes aquelles qüestions urgents que eren afectades per 'Relació i Treball'. Aixís, la acció nostra ha sigut compartida entre 'ls ideals de realitat de la nostra Borsa del Treball, branca que hem aixecat a nivell, entre la necessitat perentoria de reforçar l'estament i també col.laborant en lo pre-

cís i de més interès, avui, dintre'ls ideals d'intervenció.

"Aquesta Secció Permanent significa, al defora del Centre, el clarí de la seva acció decidida. La vostra veu serena, meditada, un cop traspasa a la plaça pública, us pot ser sempre la mort, i és perquè nostre estament està faltat de la simpatia entre'ls estaments obrers i la consideració entre'ls patronals. Truquem a la porta d'uns o truquem a la dels altres, i ens desconeixen, perquè diem sempre que anem al establiment de la coral relació i a la renovació beneficiosa i consideradora del treball. L'indiferència amb que's respòn a nostres aspiracions, a les quals tots hi son interessats, és prou per a desprestigiar-nos, si no obtenim la indispensable habilitat d'ésser oportuns. I això constitueix sempre un perill que dèu afrontar la Secció de Relació i Treball, si ha de dur a terme les finalitats que li son encomanades. Què precisa doncs, direu, per a assegurar més, per a afiançar la nostra gestió?

"Ne resulta indispensable l'abnegada ajuda dels primers interessats: els socis del Centre, combatent l'inexplicable retenció, i poruguesa, que aparentment desterren al associar-se.

"Si vosaltres que sou dintre'l vaixell no n'agafeu els remes, no anirà pas a la línia que voleu, és com si poseu en regateig la propaganda i l'adhesió a la obra de la Secció de Relació i Treball, vosaltres que sou socis del Centre, dificultareu la seva gestió, i l'allistament a la nostra benefactora societat us compromet decididament a ésser la vanguarda, els avençats, l'apostolat de predicaires voluntariosos dels ideals que'ns empenyen a tots.

"A cada dia que indiferentment us prengueu la nostra acció, la retraseu per temps indefinit, i'l bon acert del manament que feu al portar companys a la direcció.

"Aquesta experiència nostra, al ésser francs a confessar-vos-la, és per a que feu els possibles i fins els impossibles per a aconseguir nous companys a la ajuda desinteressada que'l compliment dels deures societaris imposa.

"Per a termenar aquest introit us diré que per a major profit i divulgació dels ideals que en nom i per necessitat vostres la 'Secció' concreta, defineix i porta a la ciutat, hi cal la col.laboració de tots, car d'altra manera l'esterilitat de la acció serà total i nostra Secció, la creguda columna del Centre, ne resultarà la volta desproporcionada que

un dia en runes cobrirà el cenacle dels comptats voluntariosos que, mortificant-se, treballen per la millora i'l benefici de tots plegats.

"Aconcienseu-sen d'això, consocis, porque és lo que'ns portará al èxit o al fracàs: si ell ens arribava, el Centre seria compromès i la seva esplendorositat i el seu prestigi.

"Relació i Treball, el curs que acaba ha sigut un fet; cada una d'aquestes paraules, ben concretes i definides, han tingut un desenrotllament inicial, que si ha sigut acertat, representa per al Centre un ascens considerable. La nostra feina, la total a que la Secció està compromesa, té tres característiques.

"Obra d'inmediata resultancia; Gestió de reforç professional i l'Actuació intervencionista.

"Cada una de les característiques ha tingut la seva hora a casa nostra. Us en parlaré entre comentaris, donant-vos al ensems compte de la feina que hi hem realitzat.

"Obra d'inmediata resultancia.

"Ben certament, lo que en nostra societat té una immediata conseqüència profitosa, és la Borsa del Treball que depèn de aquesta Secció. Sabeu quin és el seu comès?

Procurar feina al que no'n té.

Proporcionar una plaça o millor col.locació per al que's creu poc remunerat pels seus serveis o pels seus coneixements.

Interessar als que estiguin en bones condicions per la seva molta pràctica, per la seva especialitat de treball, a una oferta més ventajosa de la que disfrutin.

"Aquesta actuació benefactora que's realitza quietament a casa nostra, enguany la seva volada ha sigut considerablement més alta que antany. - Els serveis conseguits, manifestament estimats, tant per aquells que la desventura començava a ombrejar al seu entorn, com pels que el tràfec comercial els agombolava en perjudici de la recta administració i del treball, ens obren el cor a l'esperança falaguera d'arribar a que la nostra modesta institució sigui un sustentàcul formidable de l'obra de redempció que conjuntament la mateixa Secció realitza. Per a que tal acció sigui continua, per a que'ls resultats responguin a diari més, a la importancia social que'l Centre representa, calia indispensablement

estudiar una organització, una administració severa, pràctica. El desplegament de les coses vivents exigeix l'atenció continua per a la seva major comoditat, amb la qual arriben a l'exuberància. Talment, doncs, - la creixença, el major nombre d'operacions que s'efectuava, ens obligà a cercar un procediment modern reduïdor d'intervals, de dilacions en el comès; ara, feta ja pràctica nostra aspiració, de ben poc, al aparellar se ofertes i demandes o inversament, se tramita amb la major seguretat: la oferta encaixa la demanda i és de sobrada solvència en quant a les - condicions exigides. Vetaquí el fonament de l'operació. Per a arribar - an aquí, hem imprès fulles d'inscripció que retraten, per dir-ho aixís, el demandant i l'ofertor, i que proporcionen unes altres el dato precís de coordinació entre ambdues. Obtinguda la organització, cel.lebrarem - la inaugural de la mateixa en un acte esplèndid al qual delegarem sa - presencia l'Excelentíssim Ajuntament i la Diputació de Barcelona, la - Borsa del Treball general i además parlaren bellíssimament en l'acte els senyors Ruiz Castellà, Verdaguer i Callís i Pere Palà, company nostre. Tal fou l'esplèndidesa que bé dubtem de l'oblit de la festa.

"La Borsa del Treball Professional que manté la Secció de Relació i Treball, reporta a la mateixa tres datos essencials: Desvaga, Renova i -- Orienta. Hem parlat del proporcionar feina; direm poques i concises paraules de la renovació que representa.

"La qüestió mercantil tan complexa i variada i aixís mateix difícil per a explotar-la sabiament, obliga a que'ls seus dependents i interventors, tots els que per ella en son ocupats, l'entenguin d'una manera especial i reuneixin veritables aptituds professionals.

"La evolució, que a nostre país, el porta a la situació envejable a que altres països, comercialment, se troven, realitza per si mateixa el - canvi: ocupa els homes, els joves de ciencia, de saber més esplèndid, - en el lloc dels sense coneixements i augmenta la retribució, el salari. Per això la joventut se dedica als estudis, mal que sigui a hores de - nit, per a constituir la legió dels pràctics i dels entesos en la llur especialitat mercantil, i, com a consegüent, les Borses deuràn actuar - de Reguladores, car en ses transaccions de personal, ja canviant els ap - tes, ja oferint-ne d'ells a noves empreses que'n necessitin, han de mou - res entorn i pel constant augment de salaris dels homes que ocuparà, - fins a conseguir la regularitat i l'ordre que de cap altra manera porta traces de solucio-nar-se de les irrisories explotacions; dels desmesu--

rats abusos que perjudiquen vitalment els obrers del comerç.

"Reguladores, sí, més tinguis present que revesteix la Borsa de casa - nostra altra característica, perquè, a la nostra metròpoli, no s'ha -- fixat pels dependents de comerç el mínim del seu sou, i aquest mínim és el que la Borsa implantarà; escàient-li per tal cas el dictat de Reno-
vadora.

"Orienta. Es la brújula, la Borsa de Treball. Tant és aixís que, arreu del món ont és estimada tal institució, o considerada degudament, man-- tingui-la l'Estat o els municipis, trovareu també indefectiblement una estadística del seu moviment, i un volum d'estudi comparatiu i d'inves-- tigació de les variades conseqüències que ofereix la mateixa.

"Vegis sinó el treball hermosíssim que'ns llegí el company Noguier per - encàrrec de l'autor, senyor Ruiz Castellà, en aquella memorable sessió inaugural de nostra 'Borsa' i'n deduireu extractant-lo, que ens diu -- 'que aquestes institucions faciliten el coneixement científic dels fenò-- mens que presenta'l mercat del treball' que beneficia extraordinaria-- ment la marxa social del país, perquè amb les estadístiques que propor-- ciona queda clara i concretament exposada la situació, fent possibles - els grans i nous estudis encaminats a emminorar el gran mal de la vaga -
forçosa.

"Davant de fet tan evident, i de tant felisses conseqüències de l'estu-- di de les estadístiques, nosaltres ne farem també una, aquesta primera, per a estudiar-la temps a venir. I amb ella, donguin-se els cars conso-- cis per conscients de sa importància, utilitat i benefici de la Borsa -
del Treball.

ESTADÍSTICA DE LA NOSTRA BORSA DE TREBALL EN EL CURS 1912-1913

PLACES	DEMANDES	OFERTES	COL.LOCATS
Contables	31	10	6
Auxiliars	103	63	37
Meritoris	21	71	18
Aprenents	1	30	1
Moços i cobradors	4	9	1
Detallistes i majoristes	41	46	17
Viatjants i corredors de plaça	28	10	5
Especialitats	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>1</u>
Totals	231	241	86

"Hem col·locat a 86 companys, dels que gairebé per meitat eren cessants i els altres estaven emplejats en condicions que milloraren. Representa aquest moviment un servei de 37'30 per 100.

"Devem aclarar els números de l'anterior quadro: joves per a meritoris, moços, i aprenents, en nostra entitat no n'hi ha, resultant això a favor, en proporció de serveis, per la nostra Borsa. Tots els qui coneixen nostre Centre saben prou bé que precisa tenir quinze anys per lo menys per a esser-ne soci, a tal edat és ja tothom, a nostra ciutat, ocupat en qualque de les duques ocupacions. I els moços tenen Associació pròpia i a la nostra pocs ne tenim.

"Gestió de reforç professional

"Aquesta segona actuació revesteix importància trascendental per a la nostra vida Seccionaria: la feina de reforç de nostra classe, la feina d'adaptar-la a camins de profit, la feina d'utilitzar el medi grandíols que és l'associació. Per què, amics, ens apleguem? Per què nosaltres -- hem constituït i mantenim aquest Centre Autonomista que l'estimem com nostre fill? A què responen les innombrables hores inquietes i de tràfec? Tot és fill de l'ideal sublim de la unió fa la força. Amb unió, amb col·laboració, hem constituït una societat quals fruits son per a nosaltres mateixos i d'una manera immediata ne toquem les conseqüències amb la mutualitat, amb l'instrucció, amb l'esport. Per què obtenim resultats del nostre acoblament? Per l'organització, per la bona disposició dels ideals, per haver conduït les nostres iniciatives al nivell de possibles. Doncs en l'ordre social i per a fer idènticament és indispensable molta força, molta disposició, molt ordre. Tota vegada que a la nostra ciutat la vida societaria professional compta amb altres nuclis, per a fer una obra, lo fonamental és l'existència d'una solidaritat espiritual, un programa mutu que tingui la força d'ajuntar els organismes, i empenye'ls conjuntament fins a l'assoliment de les idees de redempció que patrocinem. Fins ara, entre nosaltres, per míseres consideracions de capelleta, supeditàvem les finalitats o les adaptàvem al ambient general que dintre la nostra societat dominés; aixís succeïa que mentres els uns, d'aquell principi burlat i escarnit per poc escrupulosos comerciants, ne feien arma única portant-la al extrem de la lluita, altres deixaven en lloc secundari i aixecaven a la ciutat altres ideals que son en l'ensenyança de tots i per ells feien campanya primordial, resultant-ne a la fi que les dues banderes entusiàsticament enarbora--

des, al cap de poc restaven sense una ànima voluntariosa que enlaire - les mantingués, i els enemics se reien de tal esforç estèril.

"Treball nostre ha sigut, aquest curs, juntar les voluntats, refondre - les banderoles i fer-ne una per tots, ja que volíem les mateixes coses en ordre equivocadament divers. Tasca gegantina la d'acostar als ger-- mans, però indispensable perquè la nostra obra sigui positiva i tingui efectivitat. An això va respondre l'idea de celebrar la Primera Assam_{blea} de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Catalunya. Nosaltres professionals, nosaltres nacionalistes, nosaltres de concepcions lliberals, hem sortit amb la nostra: el Centre ha obtingut un resultat es-- plèndit, podem dir ha triomfat altra vegada.

"El mes d'Abril darrer, data que mai podrà borrar-se de nostre intel-- lecte, tingué lloc aquesta primera Assam_{blea}.

"Portarem a la mateixa aquests temes:

Descans dominical. - Setmana anglesa. - Actuació de les Associacions de - Dependents del Comerç en l'ordre professional. - Treball intensiu. - Sala_{ri} mínim. - Vagances estivals. - Millores legislatives..

"Indicant entre elles qui devia glosar-los, hi convidárem totes les en-- titats professionals de Catalunya, les quals assistiren al acte, que fo_{ren} les següents: l'Associació de Dependents de Manresa i sa comarca; - l'Associació Professional de Dependents de Comerç i de l'Indústria de - Mataró; l'Associació Mutual de Dependents d'Escriptori de Vilafranca; - Centre de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Sabadell; l'Associ-- ació de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Lleida; Centre Autong_{mista} de Dependents; l'Associació de la Dependència Mercantil; l'Asso-- ciació General de Dependents i Empleats d'Escriptori; l'Associació -- d'Auxiliars de Farmacia; l'Associació Ferretera; l'Unió de Dependents - de 'Corte y Venta' de confeccions; l'Unió Ultramarina. Ademés se llegí l'adhesió de la Associació de la Dependència Mercantil de Girona i l'As_{sociació} Mutual de Dependents d'Escriptori d'aquesta ciutat.

"Amb gran serenitat, amb envejable disciplina, amb tot l'amor i entus-- siasme, se deliberà amplia i conciensudament: per fi anaren aprovant-se conclusions sense una sola votació sol.licitada, tot amb acord aclamato_{ri}.

"La Junta de la Secció se retirà al nomenar-se la Taula definitiva i - aquesta se prengué l'unànim acord que fos l'executiva, que fou composta

d'aquesta manera:

Presidència:

Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria.

Vice-presidencies:

Centre de Dependent del Comerç i de l'Indústria de Sabadell, Associació de la Dependència Mercantil de Barcelona.

Secretaries:

Associació de Dependents de Comerç de Lleida, Professional de Dependents del Comerç i de l'Indústria de Mataró. Associació Ferrerera.

"Després de dues sessions laboriosíssimes, sense cap mínim ressentiment, se tancà la primera Assamblea, amb el crit estentori i contestat per tots de Visca l'Assamblea!

"Tota la premsa, comprovant l'importància que us deia, publicà extensíssimes ressenyes.

"Dos comentaris, que bé hi caben a lo que'n podriem dir resultat eficaç de les conclusions acceptades. Imprimeixen totes juntes una concreta situació: la disposició terminant d'entrar a la lluita de redempció de classes; l'incorporació professional al socialisme català; l'empresa definitiva d'assolir, mutualitzant l'esforç i la potència econòmica, l'ideal sublim de la protecció desinteressada quan la dissort arribi a un sol dependent de Comerç de Catalunya.

"Lluita d'estament que la comprenen aquelles finalitats de benestar social que la vida exigeix; incorporació al socialisme català, per la organització interna del estament i pels ideals d'intervenció a la vida política, de govern; i com a definició adequada i complementària, el plan en el desplegament cultural i cívic, que sigui el sustentacle i l'afirmació més categòrica de la consciència dels nostres ideals, i per fi l'acomodament per les hores fatals de l'inèrcia, de la vellesa, del just descans.

"An aquests dies està ja actuant aquesta Secció que representa la presidència de la Mesa de l'Assamblea, fent la feina que va determinar-se, - cumplint el manament imperiós de tots els dependents catalans, i d'aquí poc us haurem de cridar per a demanar-vos la vostra directa col.laboració als plans que per nostra banda hem d'aportar al conjunt d'entitats de la nostra patria, ja que totes en dies solemnes convinguerem en treballar.

"La Primera Assambla de Dependents de Comerç, organitzada i duta a terme per la Secció, és el punt de partida de l'acció reivindicadora: tots els professionals ara estem en bon acord; portem convingudes amb precisió les idees previes de millora per les quals tots hem de treballar, - constituint un sol home, i per dies no gaire llunyans hi ha el plan de la federació mutual a Catalunya que aquesta Secció, abandonant si's vol la força que li significa el càrrec que desempeña, de directora de l'acció, pura i simplement com a delegada pel Centre a la Mesa executiva, defensarà en termes tals com si la idealitat fos exposada nostra i la nostra feina serà posar-la en camí de realitat.

"Actuació intervencionista

"Aquesta és la tercera actuació a que hem aportat també nostra voluntat. Va demanar-se'ns per les Cambres Patronals que diguessim nosaltres que erem en la vida legal, ont erem en la codificació d'aquest país i vàrem respondre amb un dictamen precís i terminant, precedit d'unes breus consideracions del company Palà. Aquest document, que ens consta fou estimat, i que repartirem dintre l'Acció del Centre a tots els Socis, el no menavem Informe sobre'l terme Dependència Mercantil.

"Un temps després, i com a conseqüència d'un programa de govern social que volia emprendre's el malaguanyat ex President del Concell de Ministres don Josep Canalejas Méndez (en pau descansi), se'ns envià un qüestionari detalladíssim respecte a la situació social i col·lectiva dels Dependents, vàrem completar-lo de quant se demanava i además dels ideals que sobre determinades finalitats nosaltres teníem.

"En ocasió d'una entrevista del President de l'Institut de Reformes Socials amb el President del Concell, en la qual tractaren de l'obra social del Govern, redactàrem una extensa comunicació al primer de dits senyors, interessent-li la més curta temporada d'inactivitat i remarcàrem novament els nostres ideals en quant al horari del treball, al internat, al salari, etz., etz.

"Convocades que foren les eleccions per a renovar els vocals de la Junta local de Reformes d'aquesta ciutat, obrírem un Cens citant després a votació, obtenint un resultat satisfactori; mes a fi del plaç senyalat per R. D., se disposà la suspensió de les votacions fins que s'hagués fet un Cens d'entitats legals que intervenien en l'esmentada votació.

"Més tard se convocà també a elecció per a renovar els vocals dels Tribunals Industrials. Nosaltres cap any havíem intervingut en aquesta qüestió; però com que és un organisme al qual se'l facultava per a resoldre els litigis que se susciten entre'l Capital i'l Treball i ademés té un caràcter legal al qual els dependents convé i és qüestió capitalíssima l'intervenir-hi, hi concorreguerem també, convidant a votacions. -- Igualment, fins a que puguin ésser revisades i reconegudes totes les entitats concurrents, per R. D. foren sospeses aquelles.

"Cap an aquesta temporada, s'ha suscitat un important assumpte: la sol·licitud per elements comercials de que lo que constitueix una vergonya -- per a nostra ciutat, o sigui la permanència de barraques de venda al mig de les vies públiques, ben motejat catalanament amb en nom d'encants, sigui considerat com una casa de comerç, obligant-la al compliment de tots els preceptes legals dels quals actualment s'eximeixen i a qual efecte se proposava la creació de lo que se'n anomena 'Hotel de Vendes'. Nosaltres, ferm partidaris com a ciutadans i ademés per interès professional, concorreguérem amb extensíssima exposició, que ademés fou suscrita per entitats similars, a l'Excelentíssim Ajuntament, preguntant-li el seu acord favorable. Avui encara permaneixen els encants; -- obra nostra serà adherir-nos amb tots els que simpatisin, en suprimir la venda encantista, subjectant als mercantils que la realitzen als preceptes i lleis que encara burlen.

"El Descans dominical, en la situació mateixa que us determinava en la memòria de l'any passat, ens ocupà preferentment; però ha succeït, com an aquell arbre que'l bon pagès, plè de paciència i voluntat, volia veure alt i recte. Ell li escursava les branques, n'hi tallava algunes, i mentres era a la copa del arbre, termenant son comès, an aquesta li surt al peu mateix una fastigosa inflor que per a treure-la li era més profitós arrencar-lo de soca-arrel. Les autoritats ens apoiaven, reduïem el conglomerat insà que's nomena Unió gremial, i mercès a un cavaller que fou desgovernador de Barcelona, als ultims dies de la seva funesta gestió, firmà uns pactes que la llei del Descans dominical autoritza sempre que sigui concertat per entitats legals, responsables i solvents, -- per medi dels quals pot convenir-se la rescisió de la festa en diumenge; mes aquests pactes precisa que siguin fets entre dependents i patrons. Per a burlar aquesta idea sana, lliberal, els patrons constituïren ells mateixos entitats obreres qual presidència ostenten, tenint com a socis

obligats els dependents llurs i redactaren els pactes i els firmaren i tot.

"A temps que forem a tal artimanya indigna, redactàrem recurs d'alçada que després d'un any de pas no s'ha resolt en efectiu; mentrestant, fan els patrons lo que millor eis ha semblat.

"Portàrem a terme la celebració d'un míting monstre de protesta als pactes concertats i d'afirmació per la festa dominical, el qual se celebrà a la sala Imperi, espaiós teatre d'aquesta ciutat, que constituí, tant pels parlaments que's feren, com per la gentada que hi acudí, un èxit complert de la Secció. Hi digueren quelcom els companys Palà, Puig i Esteve, Presas, Valls i el que us llegeix aquesta Memoria en nom del Centre, el senyor Sastre, i el company Muñoz, d'entitats similars. Al míting s'hi adheriren més de dotze entitats, un sens fi de grupus de professionals per medi d'expressives lletres, algunes de les quals se llegí. Tota la premsa dedicà amplia ressenya a l'acte.

"Contra els pactes també, se realitzà altre míting per una entitat similar, al qual parlaren en representació de la Secció els companys Enric Valls i'l que us parla.

"La nostra Secció s'adherí a altres actes celebrats a idèntic fi, per medi de delegat.

"I com a complement, aquest servidor vostre donà dues conferencies, una al Centre i altra al Ateneu Gracienc, que poden bé constar com a falaguers èxits de la campanya que realitzà el Centre per medi d'aquesta Secció.

"Ara son pendents de resoldre, doncs, els pactes celebrats contra el Descans dominical, dels que bé tocarà parlar-vos-en dintre poc, perque's va maliciosament a solucionar contra nostres interessos.

"Recabàrem les firmes prestigioses dels senyors Rius, Ripoll i Nolla, i treballs que molt estimem, d'aquest darrer, per a que se presentés al Excel.lentíssim Ajuntament de nostra ciutat una proposta interessant la prompta resolució del litigi novament plantejat als poders públics i obtinguerem tant sols que com a moció passés a la comissió de Governació. Es a dir que, sobre aquest particular, el curs que avui acaba hem fet lo humanament possible; ara és ja de la competència de la Mesa de l'Assemblea, de la que extensament vos he parlat, la intervenció definitiva i a la que tenim posades les nostres últimes esperances.

"En quant a la reforma Treball intensiu, consocis, hem restat ben inactius, ja que l'ambient no és prou propici per a fer una nova campanya - de possibles resultats; bó és per això fer constar que les cases que ara dos anys ho implantaren degut a les nostres gestions continuen disfrutant de la millora i que an elles s'hi han sumat algunes altres importantíssimes. Es també la mesa executiva de l'Assamblea la que en definitiva té l'encàrrec de ser la propulsora d'aquesta Renovació.

"Me falta dir quelcom, curt, sobre un extrem trascendental que tenim compromès als consocis: la creació dels Gremis en el Centre. Es cert que, per a ells, enguany hem fet ben poc. La nostra activitat ha sigut durant el terme del nostre Govern per les qüestions precises i perentories. L'agremiació de socis és, en efectiu, el treball més difícil i el de més inconveniències, doncs si bé des de l'any passat les propostes dels que son nous hi contenen els detalls precisos, en canvi els que s'associaren anteriorment, que arriben al nombre ja de 1.700, no tenen ni la voluntaria indicació, tant insistentment demanada per nosaltres, de la feina a que's dediquen. Era ferm propòsit nostre dedicarnos-hi, més per a fer-ho incomplet i dificultós preferim caure en la responsabilitat del no haver-ho realitzat, i els que'n definitiva el curs vinent siguin els que regeixin aquesta Secció, a ben segur que amb constituir els Gremis obtindran per merèixer-la la voluntat plena dels que'ls ellegeixin.

"Conclusions

"Seguint una costum, resumiré el meu pensament, que és el de la 'Secció' qui ha autoritzat aquesta Memoria.

1.er La nostra acció, d'ésser avui aprovada per vosaltres, constituirà el precedent de la obra social del nostre Centre.

2.^{on} La Borsa de Treball ha d'ésser, segons nostra mirada, una columna de nostre aplec social, de nostra corporació íntegrament mutual i de benefici recíproc.

3.er Per a futures lluites cal no oblidar l'estreta solidaritat professional que amb la Primera Assamblea de Dependents de Comers i de l'Indústria de Catalunya hem aconseguit, tant en l'ordre individual com el col·lectiu, entre les entitats afines; serà aixís mateix precis recordar les orientacions i ideals reivindicadors acceptats per la tal Assamblea si volem ésser eficaços i conseqüents a nostres actes; vegis sem-

pre com és avui nostre nord la federació mutual d'entitats professionals de dependents de Catalunya, enfortint amb ella els vincles del nostre - indomable nacionalisme.

4.^t Es compromet ferm d'ésser nostre organisme el representant de la seva classe en els llocs ont els gremis professionals, d'arts i oficis n'hi tinguin, i que llur actuació se refereixi a la vida política, al - govern entre estaments i amb relació a la ciutat.

"Aixís els Tribunals Industrials, Junta de Reformes Socials i, com aquestes institucions, a totes elles que signifiquin una legalitat i una força per a conseguir millores i ajudar a la justícia de la política ciutadana.

5.^{nt} La plaça pública, l'opinió, no podem apartar-la ni deixar-la absorpta de les nostres idealitats, car la llur influència ens serà'l pès a - la balança de la lluita permanent que pel bé propi devem dur a terme, i

6.e Atribuir i aconduir nostra feina societaria, de nexa catalaníssima, a una realitat extensiva de la Social Catalana, proclamada a Tarragona: afirmant, aixís, la llibertat i l'humanisme de la nostra existència patriòtica.

"Epíleg

"Anant als termes finals d'aquesta extensa relació, no puc pas prescindir de parlar, ben poc per això, de la nostra marxa financiera. La comissió de Pressupostos, al començ de curs actual, ens assignà la subvenció de setanta cinc pessetes mesals. Hem reduït de la nostra acció tot lo que'n signifiqués un dispendi insoportable, si bé no hem escatimat - lo que's feia de gasto indispensable. Per a no deixar ròssec de cap mena, negatiu a la vinenta Junta, hem sol.licitat al Concell Directiu ens avençés la quota d'aquest mes, que devíem cobrar al fi del mateix. Hem atès amb ella gairebé totes les nostres atencions i compromisos i deixem pels vinents tant sols un petit deute que arriba a 57'60 pessetes.

"També deixem per a la Junta que ve, la constitució de les comissions - que, com a conseqüència de les conclusions aprovades a l'Assemblea, han de constituir la mesa; d'aquesta manera ella començarà totes les tasques les quals revestiràn més unitat d'idees.

"Remercia aquesta Junta de Govern i sol.licita ho facin també els socis, a l'oficial de Secretaria del Centre, nostre bon company Senyor Noguera

i Comet, la seva col.laboració professional que ha prestat a la Secció, especialment en la documentació expedida en la qual aportà els vastos coneixements científics.

"Dono per acabada aquesta Memoria-Exposició de la feina que hem fet, - que per ésser la primera que respòn a una orientació, potser equivocada, senta el precedent social i societari de la Secció Permanent de Relació i Treball, demanant-vos indulgència si nosaltres declarem completa la nostra missió."

("Revista Anyal", 1913, p. 366-379)

A L'OPINIÓ BARCELONINA

"El Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria enten complir un deure inexcusable al dirigir-se a l'opinió pública que l'ha encoratjat sempre amb la seva simpatia, per a explicar la seva actitud en la qüestió del tancament de les botigues a les 8, millora que amb tant braó i tanta justícia defensa la dependència comercial barcelonina.

"Volem dir, ans que rés, que no ens acusa la nostra consciència d'haver cotmés cap acte en detriment de l'història de seny, de cultura i d'amor a Barcelona que constitueix el més preuat tresor moral d'aquest Centre. Fer aixó rebutgem les actuacions que algú, sense representació ni sol·l·licitat davant de la ciutat s'ha atrevit a fer-nos, demostrant una ignorància completa no sols de la vida d'aquesta entitat, sinó fins de la gestació de l'assumpte que fa dies té interessada a la opinió pública de Barcelona.

"Mes de quatre mesos feia, el 1er de setembre darrer, quan s'inicià la reforma, que la Secció de Treball del Centre a la qual, per nostra organització interior correspon l'assumpte, venia treballant incansablement en la preparació de la reforma i en obtenir dels amos d'establiments comercials del càsc antic de Barcelona (pel qual s'ha començat) l'assentiment a la mateixa. Comissions de dependents nomenades per a cada carrer en reunions quasi diàries tingudes en nostre estatge i auxiliades per la Junta de l'esmentada Secció, s'encarregaren de obtenir dita adhesió amb tant felig resultat, que afirmem resolament que al arribar la data senyalada per a l'implantació de la reforma, comptava la Secció de Relació i Treball d'aquest Centre amb l'adhesió a aquella, d'un 85 per 100 dels susdits quefes d'establiments comercials, inclós la d'algú que després s'ha atrevit a dir en públic document, que sols per nosaltres havia sigut determinada la reforma. A la disposició de tothom tenim la documentació que justifica aquestes manifestacions nostres. És cert que alguns dels patrons als quals se sol·licità la llur firma en els documents de compromís d'acceptació que se'ls hi presentà per les susdites comissions tot i manifestant donar son assentiment declinaren, per característica resistència a comprométre's mitjançant llur firma, posar aquesta en els esmentats documents, però el fet de la seva acceptació verbal, consignada en les nostres relacions d'establiments, per cap persona se-

riosa podr   esser desmentit.

"Altre fet que demostra les nostres afirmacions és el de l'abundós nombre de cases que acceptaren posar en sos aparadors uns cartells avisant a llur clientela i al públic en general, l'acceptació per elles de la reforma. Del miler dels esmentats cartells que f  rem imprimir no arriba ren a un centenar els que a primers de setembre ens faltaven per a repartir.

"Per aix  , en vista de l'excel.lent resultat de la campanya de preparació, ting   a gran honor la Junta de la Secció de Relació i Treball d'aquest Centre adreçar en 30 d'agost passat (com particularment ho havia ja fet anteriorment a molts d'ells) una lletra oberta de remerciament - als senyors quefes d'establiments comercials, que fou publicada per la majoria dels diaris locals. Express  vem en dita lletra la plena confiança que teniem en l'èxit de la millora sol.licitada, fundant-nos precisament en els bons resultats dels treballs de preparació de la mateixa i avui en vista de la realitat ens hi refermem, car aquella ens ha demostrat que no sols el públic ha vist amb simpatia l'implantació de la reforma, sino que és l'immensa majoria de patrons la que l'ha acceptada amb voluntat.

"Naturalment que se'ns feien perfectament comprensibles les dificultats de l'innovació en els primers dies, dificultats provinents sobre tot, - de la pèssima anacrònica organització interior del treball en la majoria dels comerços de Barcelona. Fer   sobre la seva segura i definitiva implantació, no en teniem ni en tenim cap dubte, perquè respon no sols a una demanda d'evident justicia per part de la dependencia, sinó també a una altament convenient i indispensable reforma de les nostres costums ciutadanes, que necessiten d'una major disciplina i severitat.

"Deplorem sincerament -i qui cregui lo contrari, esperit mesqui ser  , - incap   de conèixer i comprendre l'obra que ve realitzant aquest Centre, obra que no necessitem ponderar en immodestes paraules perquè abastament coneguda de Barcelona i de Catalunya   s- els tristos incidents a que ha donat lloc l'implantació de la reforma, incidents que afirmem no vament, com repetides voltes hem manifestat ja davant de l'autoritat civil de Barcelona, que al poc tacte dels encarregats de vetllar per l'ordre públic han sigut deguts principalment.

"De no haver sigut l'injustificada i censurable escomesa amb que'ls --

agents de la policia governativa tractaren als dependents de comerç i - als delegats d'aquest Centre que amb tota correcció el dilluns, primer dia de l'implantació de la reforma, recorrien els establiments dels carrers de l'interior de la ciutat, a invitar a sos amos al tancament, no s'haurien produït els deplorables sucesos del dimarts i el dimecres, - fruit exclusiu de l'excitació del públic, no sols dels dependents, pels atropells de la policia i també per l'actitut més que incorrecta, ofensiva, amb que alguns amos, molts pocs afortunadament, tractaren als que amb tota correcció i mesurades formes -tal com correspòn a la cultura - del nostre estament- els visitaven demandant-los que secundessin lo establert per l'immensa majoria de sos companys.

"Aquestes son les explicacions que deviem al poble de Barcelona i que - gustosament donem, amb el nostre desig de no desmerèixer mai de la seva simpatia que sempre ens ha encoratjat en la nostra tasca. Davant d'ell afirmem una volta més que aquest Centre, colectivament, ni sos membres, individualment tenen cap responsabilitat en els fets que deplorem més - que ningú perquè el nostre interès capdal és servir la bona tradició de seny i d'amor a Barcelona, que és nostre preuat patrimoni; davant d'ell afirmem que'ns llançarem a l'implantació de la reforma comptant amb -- l'assentiment previ -després confirmat- de l'immensa majoria de quefes d'establiments comercials; davant d'ell consignem que seguirem en la - nostra conducta, que ningú, sens pecar d'injust, pot censurar, en pro - d'una reforma que sostenim que no sols és beneficiosa per a la dependèn cia, sinó que per a rès perjudica als interessos del públic ni dels patrons, essent com es el nostre objecte ferla general.

"Si com el senyor governador civil ha indicat, se fa precís un acord en tre determinats patrons i les associacions de dependents, per la nostra part no es trobaràn obstacles. Amb llegendim orgull podem dir-ho: tothom sab on ens ha de trobar; el nostre estatge és prou conegut i està ample ment obert a tots els que vulguin fer-nos l'honor de llur visita.

"Desgraciadament no podem dir lo mateix d'alguns que van a ploricar pel Palau del representant del Poder Central i atiar-lo contra un estament qual cultura i esperit de ciutadania són infinitament superiors als -- llurs. Ferquè, ho volem fer remarcar, per a millor coneixement de l'opi nió, a la qual ens dirigim. Precisament en el plet actual se dóna el cu rios cas, de que són els humils, els que supliquen, els que tenen da--

vant de la ciutat una solvència moral i fins podríem dir material, de les quals en canvi, els pagats, els aparentment superiors, els intransigents, en careixen. Ben conegudes de tota la ciutat i de tota Catalunya són les nostres organitzacions, la llur obra, orientació i importància.

"En canvi, contra nosaltres no hi veiem pas cap organització patronal forta, responsable, ben orientada, no hi veiem pas a la classe patronal que en sa major part ha reconegut la justícia de nostra demanda i a la qual remerciem amb tota efusió l'haver implantat la millora per nosaltres tant desitjada i mantenir-la amb convicció.

"Contra nosaltres no hi trovem mes que unes quantes associacions usurpadores de la denominació de gremis que no representen mes que a una ínfima minoria de patrons calculadors de tot text legal que beneficiï la vida de treball de la dependència, constituïdes per individus tal volta classificats indegudament per a defugir responsabilitats contributives...

"Doncs he: entre aquests i nosaltres tenim la seguretat de que'l poble de Barcelona sabrà judicar. Nosaltres tranquilament, confiadament esperem el seu fallo.

"Pel Centre Autonomista de Dependents

"El President Josep Puig i Esteve

"El Secretari Gral. Rafael Pons."

Manifest del CADCI, dirigit a l'opinió pública barcelonina, arran de la campanya pel tancament de les botigues a les vuit.

("El Poble Català", 10 de setembre de 1913)

"L'acció sense cultura és com un arma perillosa en les mans d'un infant. Es més temerós un home d'acció sense cultura, que un centenar d'intellectuals apàtics; perquè mentres aquells amb el seu indiferentisme ocasionen una pèrdua, una merma importantíssima a l'aveng espiritual del poble, aquell amb la seva acció produeix mals irreparables.

"La cultura és per a l'home el timó que religiosament el portarà de dret a l'horitzó anhelat; es la força que l'empeny a un major coneixement de la vida, per indicar-la amb tota exactitut, és el punt de partida de tota investigació, de tot el que tendeixi al coneixement i possessió absolutes de la veritat. L'home de cultura és ric en judici i en mesura. Dificilment deixa arrossegar-se per els convencionalismes, ni dona fé a les ideologies de darrera hora. Actúa perquè té'l ver concepte de la ciutadania, coneix sa missió i capeix la dignitat de ella. Tot el que fa, ho fa en conseqüència, i de tota acció en fa acte de dignitat. Estima a la Patria i a la Ciutat, i per elles és tot el seu entusiasme, tot és seu, amor i abnegació; l'home de cultura, dificilment és egoista. Es auster, i per consegüent, noble i honrat, i aspira a la constitució de la familia per al bé de la Patria i de la Ciutat. Si és jove, defensa amb santa exaltació les ideologies més pures, i si és vell, amb l'experiencia de la primera edat, procura encarrilar l'actuació de la joventut, jamai afeblir-la amb pessimismes i hipocresies, que l'home de cultura aborreix -noble aborriments- als hipòcrites i exerceix el més preuat culte, sempre, sempre, a l'optimisme.

"Una joventut inculta, és com una noia de bellesa extraordinaria pro que és tal el seu deixament i bruticia, que malgrat sa bellesa, esdevé repugnanta. Naturalment que la societat -la Patria, la Ciutat- en sofreix la manca, perquè la joventut inculta no actúa i si actúa és indisiplinada i negativa, per consegüent infructifera. Pro no és sols aquest el perill de la joventut inculta, sino l'endarreriment que al progrés -humà ocasiona el seu endarreriment intel·lectual.

"No hi ha lluita més bella que la de una joventut perfecta, això és, educada i instruída, lluita de cors a cors, de noblesa a noblesa, lluita digna, plena d'exalfacions quimèriques molt justes en l'edat més bella, en aquella edat en la que'l pensament va sempre més enllà de la

realitat, sens que això vulgui dir, però, que moltes vegades no haguem vist traduir en realitat els més atrevits somnis.

"Precisa la formació de una joventut culta, per a realitzar aquella acció tant noble, que ha de portar-nos a la realitat de l'ideal de ciutadania: l'educació de les multituds. Sols aixís podrem obligar als nostres intel·lectuals a devallar a la plaça pública per a colcejar-se i confraternitzar amb el poble, il·luminant-lo amb les irradiacions dels concells llurs, al revés del que avui fan que reclosos en Instituts i Acadèmies, sols n'ixen en els moments de greus commocions, per a llençar - sobre'l poble les imprecacions i les acusacions les més injustes.

"La cultura ha de deixar d'ésser burgesa per a esdevenir popular. Tot-hom hi té dret al seu perfeccionament i a la possessió d'una major riquesa intel·lectual; difícilment podràn unificarse les castes socials i - per això ha de procurar-se la possessió del patrimoni esperitual a tots els necessitats que'n sentin fam. Ha d'ésser aspiració pròpia de la joventut la possessió de la cultura, no per a satisfer les esmentades ansies de perfeccionament solament, sinó per a que, un cop assolida l'anhelada - perfecció, contribuir generosament amb ella a l'il·luminació dels cervells obscurs. Ferquè és el més dels repugnants egoïsmes el de l'home - que posseint una apreciable riquesa intel·lectual, romanguí reclòs a casa seva gosant, egoísticament, del propi saber sens fer-ne particip a -- aquest troç d'humanitat que va en tot moment per ací i per allà cercant l'home generós que li mostri el camí de la llum. La riquesa intel·lectual, com també la material, quan sols serveixen per a satisfer vanitats i - personals concupiscències, com que cap profit reporten a l'humanitat, - no tenen dret a existir, i existint, a ésser respectades i considerades.

"La joventut, amb la possessió de la cultura, obté la de la moral, virtut imprescindible i d'un valor poderosíssim en la formació del caràcter de l'home, i en la possessió d'una i altra hi ha el culte a la disciplina, part integrant del fet ètic.

"Hem de fer poble, formant ciutadans conscients, contribuint amb les ensenyances de les nostres escoles a la formació de grans caràcters i de fer més voluntats i a l'educació d'aquestes.

"F. Rossell."

("Renaixement", 22 de gener de 1914, p. 52)

NO SOM NEGATIUS, SOM PRACTICS

"Els catalanistes que, malgrat tots els entrebancs i contratemps, hem -
permanescut immutats baix la bandera de la 'Unió Catalanista', seguida-
ment som tractats de negatius, per aquells que a tothora, sense escrú-
pols de cap mena, mercadejant amb la causa de Catalunya procuren encim-
bellar-se en profit propi.

"No és pas gens discutible, molt al contrari, sinó que és evident, que
nosaltres amb la nostra tasca feta pas a pas, fem que resulti tasca pro-
fitosa, ja que'ls adictes que venen a sumar-se en les nostres rengle-
res, són gent conscienta, i, sense impacientar-se, treballa i espera -
amb el convenciment de que, la gran causa que discutim per a la nostra
terra, no és obra fàcil per a triomfar dintre una temporada més o menys
curta, o més o menys llarga, sinó que és obra d'anys i més anys.

"En canvi, girem els ulls vers els nostres detractors, i fixem-nos amb
la gent que entra a formar a l'entorn del catalanisme partidista i veu-
rem que, en sa gran majoria, miden la bondat i la llògica del catalanis-
me, segons el resultat d'unes eleccions i del triomf o derrota de qual-
sevolga regidor o diputat, de la comunitat a la qual s'hi troben afiliats
temporalment."

"Des de RENAIXEMENT hem tingut ocasió d'observar la diferencia que hi -
ha entre la gent que seguidament entra i surt d'aquell catalanisme mo-
dern, a la gent que ve o torna amb nosaltres; ja que, molts dels redac-
tors, hem passat les beceroles del catalanisme en aquelles entitats de
la Unió que's deien 'Lliga de Catalunya', 'Centre Escolar Catalanista'
i 'Associació Popular Catalanista' en quals entitats l'home que avui té
quaranta anys i no és coneixedor de la tasca realitzada per elles, no és
possible que senti el catalanisme amb l'abnegació que és menester per a
contribuir a l'assoliment del triomf de Catalunya.

"Ho hem observat i ho observem cada dia, perquè en les nostres llistes
de sotscripció hi venen acudint noms coneguts de temps, que perteneixen
an el gran nombre de gent que, com nosaltres, no han cregut mai amb l'e-
volucionisme pràctic, ahir i avui fracassat, i s'havien quedat a casa,
durant la llarga època que amb la capa del Catalanisme, s'hi han fet -
tantes moixigangues.

"Joaquim Delclós i Dols."

("Renaixement", 22 de gener de 1914, p. 51)

EL CAP DRET I EL COR NET

"Lo que acaba de passar amb motiu de les properes eleccions de diputats a Corts, en el sí de la U.F.N.R. no'ns ha vingut de nou ni molt menys. Aquest partit està format de gent de totes classes i procedències aon lo que menys abunden són els nacionalistes conscients. Si nacionalistes hi ha, pot ben dir-se que són, en sa major part, en lo tocant a Barcelona, aquesta simpàtica jovenella sortida, en sa major part, de la patriòtica fornà del 'Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria', però que encara no té vot. Els demés nacionalistes són homes, alguns, que han sortit de la 'Lliga Regionalista'; altres són una selecció dels antics partits republicans a la espanyola, i pocs, molt pocs, provinents de la venerable Unió Catalanista. Es, per això, que mentres en l'element més jove veiem en tots els seus actes vibrar la més pura nota patriòtica, en canvi en els elements directors hi veiem temps ha una especie de cansament i de desorientació verament aplandora.

"Si exceptuem a n'En Fere Corominas, la una propaganda han fet ni dintre de Barcelona ni pel reste de Catalunya, tota aqueixa colla que s'anomenen prohoms de l'esquerra? Han anat de entitat en entitat, de poble en poble, de comarca en comarca a fer conèixer els principis del nacionalisme, el què era, el què és, el què ha d'ésser Catalunya? Han fet una seriosa investigació de la vida que porten els C.N.R. de fòra? Quants mitings, quantes conferències, quantes vetllades s'han donat en tot Catalunya d'ençà que està format aquest partit? Diguem-ho ben clar, mai que pesi a molts que més que nacionalistes són idòlatres del diputat A, B, C. Cap o poc menys que cap.

"Quan la grandiosa assemblea celebrada per la Unió Catalanista a Tarragona, va semblar-nos per un moment que la Esquerra Catalana anava definitivament a entrar pel bon camí, encarrilant ses forces cap a la sotsdita Unió. Qui no ho havia de creure al sentir aquells fogosos i inspiradíssims parlaments dels senyors Corominas, Govern i Laporta? Mes prompte vingué'l desengany. Al cap de poc temps la Unió Catalanista celebrava son Concell anyal reglamentari, i sols un periòdic, com si desitgés morir en lloc sagrat, entrà en sos rengles dos o tres números abans de desapareixer. Encara una altra il·lusió. Després de la honrosíssima der

rota de les eleccions de regidors, en el prop-passat Novembre, no s'haguera pogut creure per les que semblaven sinceres manifestacions d'El Poble Català, que anaven a fer una espurgada general del brancom inútil del Nacionalisme republicà? Podia dubtar ningú que s'anaven a expelir les toxines que enmatzinaven la sang de la veritable democràcia catalana?

"Are ho hem vist els propòsits d'esmena que portaven. Perquè els regionalistes, fent lo que en ells és ja característic i normal, s'han aliat una vegada més amb els enemics de nostra Patria, quan s'anava a posar a prova decisiva l'austeritat, el civisme, l'ardent amor per la Nació Catalana i per la República, s'han espantat, han tingut por de perdre i, perdent desseguida la serenitat, s'han deixat caure al llaç que'ls assessins d'Horta, francs, els saltejadors de Tralla, els saquejadors de la Casa Comunal de Barcelona els hi han parat.

"I, per justificar-se, retreuen el perill de l'ideal republicà i s'alien amb aquells republicans que a l'hora del perill desertaren del seu lloc, deixant que lo que va començar essent setmana gloriosa perquè'l poble s'oposava a la guerra antihumana i suïcida, acabés essent un saqueig per una colla de bandolers. I, per justificar més aquest immoral contuberni, retreuen lo de que és diferent el partit radical de Barcelona del del reste de Catalunya. Santa ignocencial. I els radicals de Mataró que fa un any i mig assassinaren, a la sortida d'un miting, a un nacionalista? I els radicals de Balaguer que en novembre últim es coaligaren PÚBLICAMENT amb els CONSERVADORS (!!!) tenint-se, en vista de tanta indecència, de retirar la candidatura nacionalista? Em provaràn lo contrari? I els radicals de Castellserà, que havent de donar una conferència en son local el ferm catalanista senyor Mallofré, posà ell mateix la convocatòria en català en el taulà d'anuncis, i al cap d'una hora ja'ls radicals n'havien posat un altra en castellà? També ho ignoren això? No's recorden que a Tarragona, temps enrera, impediren brutalment, això ja és de suposar, que's poguessin ballar sardanes? I el covart i alevós atropell que, amparant-se en la nit, sol i desprevingut, fou objecte un redactor del Foment, de Reus? Es que per conquistar unes quantes actes s'ha de perdre la memoria i la dignitat d'home, de ciutadà i de català? Es que'ns han près per xais o per lerrouxistes?

"I no s'escudin amb l'honorabilitat i sinceritat dels individus del Directori. Nosaltres no posem en dubte les bones intencions que han guiat

als firmants nacionalistes del manifest suara publicat. Però hem de fer notar que'l senyor Carner amb aquesta ja són tres les vegades que s'equivoca. La primera presentant, junt amb els demés individus de la Junta Permanent de la 'Unió', de quina era vispresident, quan encara no hi havia ambient, anys endarrera, a D. Joan Permanyer, per diputat pel districte de Vilafranca. La segona al desertar de la 'Unió Catalanista' - per anar a engroixir la colla dels que formaren el partit del general - Polavieja, il.lustre fusellador d'En Rizal. I l'última vegada donant - aquest llastimosíssim espectacle. També ens extranyem moltíssim de veure-hi estampada la firma d'En Pere Corominas, persona a qui sempre hem considerat un excel.lent nacionalista i un perfectíssim republicà. Realment, com diu l'exemplar nacionalista republicà, el digníssim patrici - Antoni Suñol, sols se comprèn aquesta aliança per una lamentabilíssima confusió. Dels altres firmants no'ns extranya tant, i del senyor Salvatell'a menys, puix això li valdrà moltes felicitacions dels grans republicans de la meseta.

"En mig de la grossa pena que'ns aclapara per tan grans claudicacions, sentim pregona satisfacció al considerar que gracies al seny, al amor puríssim que per la nostra patria sent la venerable 'Unió Catalanista', avui resta en peu, incommovible, serena, pura, radiant d'amor per la llibertat de Catalunya, aquesta excelsa entitat a qui la Historia escriurà en lletres d'or sa llealtat per la Patria, sa constancia, son amor, son desinterès al treballar per ella. I nosaltres, els que tenim l'immensa fortuna de posseir la riquesa espiritual que dona a tots els que s'aixopluguen sota'ls plecs de la santa bandera que un dia ens regalaren les dones catalanes, podem dir rublerts d'immensa satisfacció: Podem recórrer serens i confiats les encontrades de nostra patria perquè portem el cap dret i el cor nèt.

"Jaume Arqué i Clapés."

("Renaixement", 19 de febrer de 1914, p. 100 i 101)

COMUNICAT DEL CADCI AL PRESIDENT DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

"Al president de la Mancomunitat:

"Excelentíssim Senyor: El Consell Directiu d'aquest centre en la darre-
ra reunió tinguda, acordà expressar a V.E. la viva satisfacció amb que
ha vist el començament de les tasques de la Mancomunitat catalana, aspí-
ració unànim de Catalunya a la fi assolida encara que els regateigs del
poder central reduïssin a la seva mínima expressió l'organisme tan de-
sitjat pels catalans tots.

"Malgrat aquestes restriccions posades al séu desenrotllo, aquest Cen-
tre que aportà en tots moments la seva veu i el seu esforç per a la con-
secució de lo que era voler unànim de Catalunya, posa la seva plena con-
fiança en l'actuació de l'organisme legal representatiu de l'unitat es-
piritual indestructible de Catalunya, esperant del patriotisme de tots
els que per la voluntat del nostre poble tenen l'honor d'ésser sos com-
ponents, que compliràn llur comès amb aquell seny i esperit lliberal, -
que fou en altre temps gloriosa executoria del poder públic català.

"Confia també aquest Centre, que la voluntat de Catalunya, que no pot -
considerar-se satisfeta amb les minses victòries assolides, es posarà,
com sempre, resolta i unànim al costat dels seus representants per a ob-
tenir una major extensió de facultats per al nou organisme, fins a lo-
grar que aquest exerceixi amb plenitud de poders aquella sobirania ne-
cessaria indispensable per a què la seva obra sigui profitosa per a la
Patria nostra, en tots els ordres de sa vida social.

"Rebeu també, senyor President de la primera Mancomunitat Catalana, la -
nostra enhorabona entusiasta per la merescuda distinció que l'Assamblea
dels representants de Catalunya us tributà en votació esplèndida, ele-
vant-vos al setial més alt de la mateixa, i pel parlament que ja des -
d'ell, pronunciareu, i pel qual, potser per ésser la veu mateixa de la
Patria nostra, us ha valgut l'honrosa escomesa d'aquells, que per la se-
va irreductible animositat envers ella o per llur imperdonable ignoràn-
cia, contrarien constantment les aspiracions lleals i llegendimes de Ca-
talunya.

"Visqui V.E. molts anys per al bé de la Patria nostra.

"El president J. P. i Esteve

"El Secret. Gral. Rafael Fons."

("El Poble Català", 15 d'abril de 1914)

INFORME DE LA SECCIÓ PERMANENT DE RELACIÓ I TREBALL SOBRE
EL PROJECTE DE LLEI REGULANT LA JORNADA DE LA DEPENDENCIA
COMERCIAL

"EXCEL.LENTÍSSIM SENYOR:

"Lloable és la iniciativa de l'Excm. senyor Ministre de la Governació, de sotmetre a les Corts un projecte de llei regulant la jornada de la dependència mercantil, però els dependents barcelonins, qual representació ostentem, no podem aplaudir més que'ls bons propòsits demostrats en aquest projecte, no aquest, que considerem més que inservible, perjudicial a nostres interessos. De atendre sols a aquests, potser seria nostra actitud adequada, la d'una oposició absoluta al projecte, la de rebutjar aquest en bloc, totalment, però reconeixent aquells bons desitjos i fent-els-hi honor, anem a emetre nostra lleial opinió sobre els extrems essencials del projecte, esperant que aqueixa digna Comissió atindrà nostres raonaments i, a l'emetre dictàmen, incorporarà a aquest, les aspiracions de la dependència mercantil barcelonina, en nombre i organització la més important, sens dubte, de tota Espanya.

"Jornada màxima.

"Per l'article segon del projecte, en relació amb el 12, s'estableix la jornada de 11 hores per a la dependència comercial espanyola. Ens abastaria això per a combatre el projecte, inadmissible en absolut per a nosaltres, en aquest punt.

"La jornada de 11 hores, establerta legalment, és una irritant resposta als clams de la nostra sofrida classe per tot Espanya, però per a la dependència barcelonina ho és més encara, constitueix realment una irrisió, una burla intolerable, que d'ésser acceptada per aqueixa Comissió ens obligaria a posar als 40.000 dependents barcelonins en peu de guerra, en defensa de nostres interessos, que veuríem contrariats per una llei que's diu inspirada pel desig de satisfer nostres justíssimes aspiracions.

"El perill que per a nosaltres entranya aital innovació, és evident i ens obliga ja a posar-nos des d'ara en guarda. En efecte: a Barcelona ja no queda gairebé ram del comerç, llevat del d'ultramarins, on la jor

nada passi de 10 hores, essent general la de 9 i molt extesa també, sobre tot en el comerç al per major, la de 8. Ara, com a satisfacció a nostres anhels, se'ns ofereix la de 11, perquè encara que l'article 10 del projecte diu que 'quan per pacte, costum o reglament se trobin establertes condicions més favorables al descans, que les fixades per la llei, seguiràn regint aquelles, sense que s'entenguin modificades per les disposicions de la mateixa', com en nostra professió no és costum fixar reglaments, ni contractar per escrit i és molt difícil, ademés, senyalar de manera indubitable lo que és costum, se proporcionen facilíssims mitjans al patronat per a burlar dit article i això sense por a cap càstic, puix el projecte no fixa sanció pels que burlin l'indicat article, més encara els assegura la impunitat.

"Davant de tot això, ja no passariem endavant i quedaria plenament justificada tota actitud de rebeldia que adoptéssim. Però nostra bona fe ens fa creure en la dels demés, en la d'aquells que se'ns diuen amics i anem a senyalar noves enormitats i nous perills que, per a nosaltres, conté la llei, esperant, una vegada més, que nostres clams no seràn menyspreuats.

"Es també, a nostre entendre, injust i censurable establir una jornada uniforme per a tota la dependència, sense atendre a les diverses, innegables categories que dintre d'ella tenen característiques, missió i personalitat pròpies. Més raonable i amb una més clara visió de la realitat, la primera, magna i inolvidable Assemblea de Dependents de Catalunya, que's reuní a Barcelona en el mes d'abril de 1913, per convocació d'aquest Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, a la qual, llevat d'una, hi assistiren representacions de totes les associacions de dependents de nostra regió, preocupant-se també de la jornada de treball de la dependència i fent-se portavéu de les aspiracions unànims de la de Catalunya, formulà, en quant a la jornada, la següent: Per a la dependència d'escriptori: 7 hores; per a la de la venda al per major: 8 hores; per a la de la venda al detall: 9 hores.

"D'això, aspiració unànim de la dependència catalana, en bona part ja existent en la realitat, a lo que'ns ofereix el projecte de llei, hi ha una enorme diferència, que no veiem que pugui salvar-se de que'l legislador veient-se obligat per l'uniformisme de la nostra vida política per aquest uniformisme que està liquidant a Espanya- a legislar per a tota la dependència comercial espanyola, ha tingut en compte la deplora

ble, tristíssima situació de la mateixa en algunes regions, Andalusia - especialment, i a ella ha ofert remei, que no serà tampoc estimat, perquè aspiració unànim de tota la dependència espanyola, llevat de la catalana, és la jornada màxima de 10 hores, invocada pels poders públics constantment, tema primordial de congressos i assemblees professionals.

"L'establiment de la jornada de 10 hores faria més raonable, més acceptable el projecte, inclús per a nosaltres, dependents catalans, puix no podem deixar de reconèixer que companys nostres de la majoria dels pobles de Catalunya i fins dins de la mateixa Barcelona, se troben sotmesos a abrumadores jornades de treball superiors a 10 hores.

"D'introduir-se, doncs, com demanem i com esperem, tal millora en el projecte, i afegint an aquest sancions ríguoses pels que intentessin burlar lo previst en l'article 10 del mateix, podríem acceptar-lo sense entusiasmes, que no'ls ha produït a Catalunya, però també sense protestes, perquè fóra de la llei, no recordant-nos d'aquesta, ja procuraria la dependència catalana, per la seva propia acció i per son esforç propi, continuar obtenint millores en la prestació de son treball i en la organització d'aquest, que no ha tingut per a rès en compte el projecte, demostrant en aquest punt son autor o autors un profund, lamentable desconeixement de la vida comercial moderna, desconeixement tant més sensible per quant consultats aquest Centre i la Cambra de Comerç de Barcelona per l'Institut de Reformes Socials durant el temps de preparació i estudi de lo que és ara projecte de llei, sobre la naturalesa i categories de la dependència mercantil, clarament vàrem exposar, una i altra entitats, nostre parer sobre el particular.

"Exemptions.- Els dependents d'escriptori exclosos?"

"Davant del contingut de l'article primer del projecte, se pot preguntar: és que'ls dependents d'escriptori estaràn exceptuats dels beneficis (diem-ne beneficis) de la futura llei? De la descripció narrativa del subjecte d'aquesta, compresa en dit article, així sembla despendre's, puix no veiem que puguin entrar en ella tals categories de dependents, més que per un estret porticó, aquell que obren de una manera vaga i imprecisa les paraules finals del número 1 de dit article: 'o que auxilien a la venta dentro del mismo establecimiento.'

"Es precis, doncs, aclarir bé aquest punt. Si realment el legislador ha gués pretès exceptuar de la llei als dependents d'escriptori, quedaria,

una vegada més, demostrat el profund desconeixement de la realitat de la vida mercantil que veiem en son autor, i constituiria una irritant - injustícia, de la qual protestem ja per avançat. Afectaria sobre tot la mateixa a milers de dependents de comerç - que tals són, i negar-ho és - ridícol, els dependents d'escriptori - que presten llur treball en establiments on no s'efectúen operacions propiament de venda, i que no són tampoc auxiliars d'altres on, com exigeixen els articles 1 i 2 del projecte, dita venda es l'objecte, però que són evidentment, innegablement, establiments mercantils, per exemple: els de comissionistes, representants, companyies d'assegurances, corredors de comerç, consignataris de naus, agents de duanes, etc., etc. I tingui's en compte que en nostra ciutat, i suposem que arreu, els dependents empleiats en alguns de dits establiments, especialment els de cases consignataries, sofreixen jornades de treball que passen, i de molt, de les 11 hores fixades en el projecte, podent-se dir que'ls esmentats dependents treballen a voluntat - del patró, puix es freqüent que inclús els diumenges, amb el pretext - d'un barco que ha d'arribar o que's disposa a sortir, no existeixi per a ells el descans complet. I lo mateix podríem dir d'altres.

"Pel cas, doncs, de confirmar-se nostres temenses, elevem ja i per endavant, nostra enèrgica protesta contra semblant irritant injustícia.

"Excessiu nombre d'excepcions.

"Fins introduint-se en el projecte les millores que venim interessant, resultaria també inútil la llei, per a la meitat, per lo menys, de la dependència comercial del país, si l'article 3.er del projecte fos aprovat per les Corts tal com ve redactat en l'actualitat.

"En efecte: les excepcions a la llei, que d'una manera detallada s'estableixen en dit article, són excessives i desmesurades, divent, per a - dur un poc més d'humanitat i de justícia a la vida de treball de la dependència comercial de nostre país, reduir-se les mateixes considerablement, sense que tal reducció causés cap perjudici als interessos socials de la col.lectivitat, que en dit article se volen defensar.

"Així entenem que poden i deuen desaparèixer de dit article (i per lo tant, que deuen ésser els establiments de dites classes compresos en la regla comú), les següents excepcions: botigues d'ortopedia, sanitat i laboratoris, carniceries, peixeteries, confiteries, perruqueries, i barberies, vins i licors i Caixes d'estalvi, sobre tot aquestes darreres,

que no sabem per què han sigut compreses en les excepcions. Es que'l - que vulgui estalviar, si a les vuit del vespre troba tancada la Caixa, ja no ho farà l'endemà i s'anirà a gastar lo que pensava imposar en -- aquèlla? Això es senzillament ridícol...

"Precisa també, per a evitar subterfugis de nostres patrons, als quals desgraciadament hi estem mólt acostumats, que s'afeigeixi un article - que prohibeixi la venda dels articles no exceptuats durant les hores de tancament, de dia i de nit, castigant als infractors amb multes de consideració, no amb les ridícoles que estableix la llei del Descans, causa principal, amb la incuria de les autoritats, de son general i vergonyós incompliment.

"Sobre'ls articles 4.^t i 6.^è

"Podriem anar senyalant, una per una, les deficiències que conté el projecte, però allargariem massa aquest informe, redactat amb l'exclusiu - objecte d'eleva a eixa digna Comissió dictaminadora nostre parer sobre lo que és essencial en la futura llei. Emprò, sobre alguna qüestió de - detall hem de cridar l'atenció de V.E., puix és corrent en nostre país que lo que sembla qüestió sense valor essencial, de mer detall, serveixi per a tergiversar i fer per complet xorca la millor i més ben raonada llei.

"En tal concepte, resulta indispensable modificar l'article 4.^t del projecte, puix tal com ve redactat obre ampla porta per a que'l patronat - pugui burlar la llei. Preferible seria suprimir tot el n.º 9 de l'article 3.^r, en qual cas també deuria desaparèixer l'article 4.^t, però de - mantenir-se dit n.º 9, és precis reformar l'article 4.^r, per a donar majors garanties a la dependència de que no veurà els seus drets conculcats. Aixís deu establir dit article ésser indispensable la sollicitut de dues terceres parts (en lloc d'una quinta part, com diu el projecte) d'amos d'establiments de determinat gremi, per a obtenir la declaració de trobar-se compresos en dit n.º 9 de l'article 3.^r.

"Però sobre tot, hi ha que modificar l'article 6, que podria quedar redactat en aquesta o semblant forma: 'En els casos a que's refereixen - els números del 1 al 7 (i diem al 7, perquè abans hem sollicitat la - desaparició completa del 8) de l'article 3.^r, el gremi o ram de comerç de que's tracti o els comerciants particulars si no constitueixen gremi, d'acord amb les associacions de dependents de la localitat, consti-

tuides per lo menys amb un any d'existència anterior, reglamentaràn la distribució de la jornada i senyalaràn les hores d'obrir i de tancar - els establiments, remetent copia de l'acord a l'Inspector del treball - on n'hi hagués o a la Junta local de Reformes Socials o a l'Alcalde de la localitat.' Sols així podríem tenir fè en l'observància de la llei.

"Multes.

"Una altra qüestió de veritable importància és la referent a les multes. Nostre criteri, respecte al particular, fruit de la trista experiència que 'ns ha donat el compliment o millor dit, l'incompliment realment ir - ritant de la llei nomenada del Descens Dominical, i que seria millor no menar-la de l'engany dominical, és clara i sincerament sever. Arribaríem an aquest punt a sol.licitar l'adopció dels mitjans als quals fre - qüentment recorre el legislador anglès, per a vencer la rebeldia dels patrons egoistes d'aquell país, mitjans tals com el d'arrest i el de - presó en cas de reiterades reincidències. Sols així seria possible fer complir la llei pels patrons facciosos.

"El projecte sotmés a V. E. no arriba, naturalment, an això. Se limita a establir multes, càstigs pecuniaris, elevant els tipus corrents en les anteriors lleis socials de nostre país, però això amb molta parsimonia. De tots modos és de lloar aquesta tendència, procurant encara arribar a la imposició de càstics més fermes i per lo tant de més garanties. Però si el Reglament de la futura llei, no ve sobre'l particular amb una ma - jor senzillesa de tramitació que la que estableixen les lleis socials - vigents, serà també inútil tant necessari rigorisme. No és el cas, ja - ho sabem, de la competència de V. E. ni del Poder legislatiu, sinó del l'Executiu, però ha vingut bé dir-ho per a completar nostre pensament i no hem dubtat en fer-ho.

"Una observació, de força importància hem de fer especialment a l'arti - cle del projecte que tracta de les multes, o sia el 15, i és referent a la declaració de quan té lloc la reincidència. Pel projecte, aquesta té lloc si dintre de l'any s'ha comés altra infracció anterior. Nosaltres diríem pura i simplement que la reincidència serà castigada sempre que existeixi, sense condicionar-la al temps, creient això més just.

"Altres detalls.

"Més observacions i més comentaris podríem fer. Ens limitarem ja a una

mera exposició de nostres desitjos, de les aspiracions de la dependència barcelonina davant del projecte sotmés avui al Senat.

"Dèu desaparèixer en la futura llei, per complet, tot l'article 7.º del projecte, ampla porta oberta a totes les infraccions i a tots els abusos, puix quan la necessitat d'una excepció temporal sia real i procedent, ja's veurà reconeguda en les disposicions de l'article 9.

"Es excessiva la mitja hora d'aplaçament del tancament d'una botiga per a termenar una operació començada; un quart d'hora és més que suficient. D'aprovar-se el projecte tal com està, veuríem al cap de poc temps -i la pràctica ens ho ha ensenyat a Barcelona durant el temps que per nostre propi esforç, per l'acció unida de tota la dependència comercial de la ciutat, s'aconseguí el tancament dels establiments a les 8- que tots els establiments, amb la excusa que la mateixa llei els proporcionaria, tancaríen a dos quarts de nou.

"També és excessiu el període de trenta dies d'excepció temporal, previst en el n.º 2.º de l'article 9.º Quinze dies son així mateix més - que suficients.

"Per a termenar.

"Això és lo essencial; aqueixes són les observacions més importants -- que'ns suggereix la lectura del projecte, car gaire bé només que una - llegida hem pogut fer per a poder entrar en terme, donat el reduït --- temps que s'ha senyalat per a la informació pública oberta per V. E.

"No podem, emprò, termenar aquest anàlisi, sense exposar nostre honrat, sincer pessimisme sobre la eficàcia que pugui obtenir la futura llei, - inclús logrant veure-hi incloses les profundes, indispensables reformes que hem sol·licitat. L'experiència, la trista experiència que'ns proporciona l'aplicació a la realitat de totes les anteriors lleis socials - dictades en nostre país, llegeítima nostres pessimismes. Sobre tot lo - que ve ocorreguent amb la llei del Descans Dominical, una de les poques que beneficien a la dependència comercial, passa, Excm. Senyor, de lo - absurde i de lo tolerable.

"Aquí hem vist, Excm. Sr., a governador desaprensiu assessorar i posar-se en connivència amb els patrons més rebèls, per a burlar ignominiosament la llei. Aquí s'han fabricat associacions per a establir contra la llei esmentada pactes injustos, immorals, recusats per la immensa majo-

ria, per la totalitat pot dir-se, dels veritables dependents i unaniment també per totes les veritables, llegendes associacions dels mateixos. Doncs bé, tals pactes, malgrat tot això, evident, innegable; malgrat els recursos interposats en terme i forma legal farà ja prop de dos anys, segueixen en peu i la llei incomplint-se, malgrat els centenars de denúncies que'ls agents de l'autoritat, ja maquinalment, instrueixen cada diumenge, denúncies que no's resolen mai o que de resoldre's 'al cabo de años mil', vénen a traduir-se per a l'infractor, en uns cèntims menys, que bé pot arriscar davant del negoci realitzat infringint la llei.

"Va a seguir-se també aquest procediment, molt espanyol, tant clàssicament espanyol, amb la futura llei de la jornada màxima? Si ha d'ésser així, és preferible que sia arxivat aquest projecte, que no s'augmenti el ja prou voluminós farreg de nostra col·lecció legislativa amb una llei més incomplerta, amb algunes columnes més de lletra morta. Per lo menys ens estalviaríem els dependents la irrissió i la burla, cosa que creiem estar en el dret de demanar-la, ara que se'ns vol protegir (?).

"Barcelona, 26 juny de 1914.- Per la Secció de Relació i Treball del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, èntitat obrera de Barcelona.- El President, P. PALÀ I PUIG.- El Secretari, JOSEF M. FELIU I COQUINA.

"Excm. Sr. President de la Comissió del Senat, dictaminadora del projecte de llei regulant la jornada de la Dependència Comercial."

("Revista Anyal", 1914, p. 155-163)

EL FRACAS DE L'OPORTUNISME

"Ja ve d'antic la proclamació de l'oportunisme com a mida pràctica per a la obtenció de la plenitud dels drets del nostre poble, emprò quan arrelà amb més força aqueixa concepció siqué un cop feta la Solidaritat - Catalana, i en aquest instant, aprofitant-se del projecte d'Administració local d'En Maura, els regionalistes afirmaren el seu criteri oportunista desfent aquell agropament de forces catalanes que tenien la missió de no cedir ni transigir en no rès, fins a la obtenció d'aquell programa mínim acceptat en el Tívoli, i disposant-se, com aixís ho han fet, despresos de tot compromís ideològic en sentit purament català, a col·laborar a l'acció descatalanitzadora dels directors de l'Estat espanyol.

"No sempre tot surt com un se proposa, i a l'entrar en la Diputació de Barcelona aqueix ciutadà digníssim que's diu Manel Folguera i Duràn, - que no en va ha ocupat el primer lloc de la Unió Catalanista, i al presentar la seva proposició de gestionar, posant-hi un decidit esforç i tota la voluntat, el regoneixement, implantació i funcionament de la Generalitat de Catalunya, vegeren els oportunistes interrompuda la seva acció de col·laboració a l'actuar centralista de l'Estat, i per temensa a devenir massa clarament contrari al sentir de Catalunya, feren com qui veia amb gust la proposició d'En Folguera, però hi oposaren una proposició que, a l'atenuar-la, la desfigurava per complet. D'aquella magna - proposició esmicolada, n'eixia, més tard, el minso projecte de Mancomunitat, al que tot Catalunya, excepte els anomenats radicals de Barcelona, s'hi adherí i col·laborà per a sa obtenció.

"Ja en la gestació del projecte, s'hi veu prou clarament que en els partidaris de l'oportunisme lo de menys és Catalunya i lo més interessant l'exercir domini en tots els seus organismes, i en fou bona prova, que quan se devia exigir íntegre el projecte o no acceptar-lo si's concebia sols una part, no sols l'acceptaren, sinó que l'acceptació fou conseqüència de tota mena de treballs de sota mà, fent avant-sales pels Governos civils i Ministeris, i compromentent-se, ben segur, a la combinació dels negocis electorals que's vegeren prou clarament en les eleccions darreres.

"L'oportunisme se presentava, malgrat les despreses morals que havia sig

fert en l'obtenció dels primers articles del projecte de la Mancomunitat per reial decret, com triomfant, i en son triomf s'hi emportava a molts elements de Catalunya, que amb tot i la seva diferenciació ideològica, se sentien identificats, satisfets, encara que hi fessen qualques reserves, per aquella concessió feta de modo irregular, arbitrari, com a pagament d'un contracte polític en el que'ls de Madrid hi donaven no més que un nom, i els de Catalunya hi mataven l'ideal d'una col·lectivitat generosa que'ls havia confiat la seva representació. El pacte, doncs, s'acomplí; entre les parts contractuals no hi hagué engany.

"Que no hi ha hagut engany, que en aqueix cas els homes del centralisme espanyol han complert a satisfacció lo que pactaren amb els homes del regionalisme català, ens ho demostra que amb tot i la penuria, l'impossibilitat material en que's troba la Mancomunitat Catalana per a seguir avant, cap diputat, -i mai els regionalistes n'hi havien tingut tan nombre com aquesta legislatura- s'ha aixecat a demanar el complement del projecte, malgrat el govern no fer-ne esment ni en el Missatge de la Corona on acostumen esboçar-hi els seus propòsits.

"Aqueix silenci per part dels regionalistes que governen avui la Mancomunitat, i que, per tant, en saben pràcticament l'impossibilitat material, per manca de medis econòmics, de realitzar cap obra col·lectiva -profitosa, és la més clara afirmació del pacte 'oportunista', en qual oportunisme s'hi han suicidat col·lectivament, ideològicament, els regionalistes catalans.

"Clar que la Mancomunitat triomfarà, i no sols la Mancomunitat sinó també el complet regoneixement de la personalitat de Catalunya, però no serà amb els homes representatius de l'oportunisme, que pacten, políticament, a qualsevol preu, sinó amb homes qui representin una inflexibilitat a tota prova i un pensament prou gran, una voluntat ferma a bastament i un cor suficientment generós per a, tot lluitant sense vacilacions ni defalliments per l'integritat de l'ideal, acceptar per la col·lectivitat catalana tot lo que li pugui ésser un asperó o representi un augment de riquesa en algun dels seus diferents aspectes, però mai amb cap reserva que limiti la lliure acció de Catalunya, ni de l'estol que representessen, davant de qualsevol arbitrària disposició del centralisme. Caldrà, naturalment, una acció constant, enèrgica i fins en qualques moments protestatària, i an aqueixa acció no'ns hi podrien convidar els qui havent-nos congregat el 24 d'octubre de l'any passat a la -

veu de 'Ara o mai' i en aquest sentit haver-hi tots els catalans concorregut o adherit, després, per a obtenir un efecte electoral, s'entregaven als directors del centralisme i s'avenien a acceptar com a bo lo -- que ja sabien que, tal com és, no representa altra cosa que un perill -- per a Catalunya.

"Es, aquest de la Mancomunitat, tal com ha vingut, l'únic triomf de l'oportunisme català, i ja ho veiem: la Mancomunitat tal com ells l'han volguda, es causa de majors gastos, no millora els ingressos i no té altra facultat que no tinguessin les quatre Diputacions; devenint, en canvi, aqueixa part de catalans que's diuen oportunistes, privats de demanar -- no res més als governants de l'Estat, a callar, i tot lo més deixar-los fer d'eterns perfectes aspirants a la governació de l'Espanya Centralista.

"Homes de prou criteri hi han en l'estol dels Catalans oportunistes per a preveure lo que'ls succeeix; emprò, sempre ambiciosos, devien creure que, com altres vegades, ja cercarien la manera de sortir-se'n dels entrebancs, però aquesta ocasió són de tal magnitud que amb ells hi cau, evidentment fracassada davant de Catalunya, tota la seva doctrina oportunista."

Francesc X. Casals (anys a venir president del CADCI)

("La Nació", 23 de juliol de 1914, p. 367 i 368)

CAP A LA VIDA NORMAL

"Pels esperits conservadors que a tothora jutjen la normalitat i anormalitat de les coses basant el llur criteri amb els beneficis morals o materials que d'aquella normalitat o anormalitat ne treguin, els vindrà de nou que nosaltres que basem les nostres idees amb el desinterés i l'altruisme, els parlem de l'anormalitat de la vida de les nacions i de l'anormalitat de les coses que a les nacions van lligades. Però, nosaltres hi tenim dret a parlar de l'anormalitat permanent que pesa al damunt dels pobles naturals i que fa que cap dels que's troben esclavitzats puguin regir els seus destins, d'acord amb la seva voluntat i maneres d'ésser.

"El problema de les nacions oprimides, la qüestió dels pobles esclavitzats no diu encara res a molts teoritzants socials i polítics que's pensen viure, equivocadament, en les serenes regions de les grans resolucions socials i fermes concrecions polítiques. El nacionalisme, que és idealitat social, el nacionalisme que s'ha incorporat en els moviments de deslliurença humana, no pot ni deuen passar desapercbut de tots aquells pensadors que vulguin contribuir amb les seves investigacions a l'avenç de les idees polític-socials que trasbalsen l'humanitat.

"Nosaltres no sabem si, deliberadament, vol amagar-se l'importància dels conflictes nacionalistes que arrèu del món bateguen, però sí que volem fer notar l'indiferència i'l menyspreu amb que'ls esperits conservadors, partidaris d'un etern statu quo, es miren aquests moviments reivindicadors de personalitats nacionals i deslliuradors de nuclis humans perfectament definits dintre la varietat de la Naturalesa.

"L'esperit nacionalista, remou les arrels dels estats i fa trontollar les seves constitucions polítiques; l'esperit nacionalista va infiltrant-se en el cor dels homes i malgrat tot, la immensa legió de bons vivants que representen en l'actuació de la societat el paper d'homes de seny, d'homes reposats i aimadors de la pau, fan el sort an els clams irats de les nacions esclaves. Partidaris de la pau com són, amb el seu silenci excessivament prodigat amparen la violència i l'anormalitat que cau sobre les nacions; són partidaris de la llei i tenen l'ànima disposta a fer-la complir an els altres i a no acatar-la ells... Per

això són esperits conservadors i com a tals, gent interessada i prosaica. De les ideologies dels pobles n'aimen, tantsols, les materialitats que no transformin les seves organitzacions inhumanes i aburgesades. Rebutjèn tot aveng que en l'ordre humà's produeixi i sols dirigeixen les seves activitats a la conservació dels propis interessos i a la perllongació dels particulars benestars.

"El nacionalisme català, al igual que'ls demés nacionalismes, necessita de la voluntat de tots, l'energia de tots, de la col.laboració de tot--hom, però ni la col.laboració, ni l'energia ni la voluntat dels espe---rits conservadors té de fer avançar un sol pas cap moviment nacionalista, ni l'ajuda d'aquests elements tendirà a fer efectiva la lliberació de cap organisme col.lectiu que per adquirir la seva personalitat nacional lluiti.

"I és que en els moments presents, la tàctica conservadora és incompatible amb tot ideal deslliurador. L'esperit conservador que és estanca--ment, representa conformisme, quietisme, mentres que l'esperit nacionalista que és evolució, representa renovament, frisós bategar d'ànimes - freturoses de benestar col.lectius i aborridores d'injustícies i sofren--ces socials.

"L'hem d'allunyar de nosaltres l'esperit conservador perque ell és --l'encarnació de l'antiga escola política. L'esperit conservador produ--eix sempre l'anorreament d'energies i voluntats individuals i col.lectives i és això lo que nosaltres no hem de volguer. Basem les nostres esperances de triomf en la voluntat i els entusiasmes nostres; rendim culte a la raó i a la justícia... Ja mai ens podem confondre, doncs, amb els que acaten les arbitrarietats dels poders despòticament constituïts quasi sempre.

"Hem d'anar cap al restabliment de la normalitat de la vida individual i col.lectiva; hem de fer desapareixer l'anormalitat dels pobles, car - anormalitat i rès més que anormalitat és, no poguer viure la propia vida, no tenir deslligada la voluntat, permaneixen esclavitzats. Els temperaments conservadors que sofreixen un empatx de legalisme, els espe---rits conservadors que contra totes les anormalitats calmen, no s'han - aixecat, encara, per a fer resaltar les iniquitats que amb els pobles - esclaus els Estats cometem. I és que les seves idees que en el fons son egoïsmes baixos i utilitaris, els hi priven de fer-ho. No tenen les ex-

quisides sentimentalitats que les ideologies nobles i enlairades donen, són cucs de terra, tenen l'ànima aixerreida...

"No'ns deturem pas, per això, i seguim avant amb la nostra idealitat, - fem via amunt, amb el nostre nacionalisme. Dia vindrà que, a despit - dels esperits conservadors, assolirem la plena vida normal de les nacions i l'absoluta vida normal dels homes que les formen."

Manuel Juliachs, soci del CADCI, del que en serà president a la segona república.

("Renaixement", 23 de juliol de 1914, p. 368 i 369)

MEMORIA DE LA SECCIÓ PERMANENT DE PROPAGANDA AUTONOMISTA DEL CURS 1913-1914, A CURA D'ENRIC NADAL I BLANCH, SECRETARI DE LA SECCIÓ

"Es la segona vegada, amics, que per vostra voluntat des d'aquest lloc immerescut, me toca a mi el donar-vos compte dels treballs que ha realitzat la Secció permanent de Propaganda Autonomista.

"I he de confessar-vos que molt me plau -no per orgull, sinó per expansió- poder parlar-vos una altra volta; i encara més, tenint la conformitat que m'ha sigut otorgada per tots els individus que componen la Junta, per a poder comunicar-vos una impressió per mi rebuda dos mesos enrera: el dia del trasllat del Centre an aquesta casa.

"Se'ns presentà aquell dia, en realitat esplendent, la poixança ben fagugera de nostra entitat. Els que la coneixem des de sos primers temps; els que sentim sens màcula de pecat el mateix sentiment patri i social que'ls nostres companys que'l fundaren; aqueix sentiment i amor que -- tant ha cooperat a pujar-la -malgrat que'ns sembli avui un somni aqueixa esplendent florida- sentiem aquell diumenge ple de sol, una fondíssima joia.

"Contemplàvem aquest magestuós casal que'ns estatja i vèiem en ell un gran casal de cultura nacionalista. Sentiem els picaments de mans amb que's saludava la nostra barrada ensenya; oïem cantats amb fè 'Els Segadors' escampant-se cada nota, sales enllà d'aquesta nova casa, i, tants cents com eren que aclamavem, tots ens semblaven els mateixos companys d'anys enrera, de quan érem menys, de quan encara tots ens coneixiem; i tots sentiem la Patria igual. Aquesta era la nostra joia.

"Han passat onze anys dins els quals el catalanisme ha sofert sols -- dalts i baixos, més nosaltres en col.lectivitat pensem igual i estem -- tan units com el primer dia. Han vingut nous companys a engruixir nostres rengleres i tots han après a estimar la Patria, la Catalunya, com nosaltres.

"Dons bé, amics, si amb aqueixos sentiments que són d'amor, de pau i de germanor; si obrant així hem arribat on som, no'ns vanagloriem pas encara de la nostra obra, que nostra tasca es interminable, té ses fites al més enllà; treballeu com fins ara havem fet en totes les Seccions, i -

no'ns separem mai d'aquesta ruta dreturera que'ns portarà a l'obtenció de l'Autonomia per Catalunya.

"Permeteu-me que segueixi parlant-vos d'aquell venturós dia d'abril -- que'ns traslladàrem de la casa vella a la casa nova. Acabava de rebre -- aquella encoratjadora impressió de que us acabo de parlar, quan l'amic Puig i Esteve -- amb l'autoritat que'l seu càrrec de President li donava -- tingué de fer-nos una greu denuncia, en el discurs de presa de possessió, denuncia que era ben amarga. Uns quants individus que pel sol fet de pagar una quota eren socis del Centre, oblidant aquell precepte que diu 'que la ciutat es dels ciutadans', guiats tant sols pel deliri de -- destrucció, havien destruït de la manera més repugnant un objecte que perteneixia a l'entitat, i per consegüent que era d'ells.

"Heu's aquí una nova que produï general indignació; però heu's aquí tam bé un cas ben vivent, ben demostratiu de lo que és avui en realitat nostra entitat. El nostre Centre ha arribat ja a un grau de plenitud, de -- creixensa, ben envejable; avui la nostra associació dóna beneficis ben positius als seus socis i això fa que hi hagi molts dependents que vénen a engruixir nostres rengleres, no per amor a l'entitat, ni per adhesió a l'obra que realitza, sinó per profit propi exclusivament individual, es a dir, per egoïsme personal.

"Aquest es el porc que tenim dintre casa; aquesta es la malura crònica que forçosament havem de sofrir, perquè no podem pas privar-los l'entrada ni foragitar-los, perquè ningú ho confessa que sigui entre nosaltres per aquest fi; però, amics, aquests se coneixen, i contra aquests hem de vetllar, si volem que'l nostre Centre continui essent el mateix Centre Autonomista de Dependents de quan se va fundar, i el mateix que ple d'entusiasme se'ns mostrava el diumenge del trasllat.

"Per això, amics, hem de voler que aquest catalanisme no mori; que tots els qui ocupin un càrrec entre nosaltres siguin socis que ho siguin per amor a l'entitat, que tinguin el mateix sentiment patri que'ls primers que desempenyaren llur càrrec, i volent-ho així, farem que's conservi -- aquest caràcter catalaníssim que és el que ha enlairat el nostre Centre; continuarem aquesta tasca lliberadora i ben positivament catalanitzadora que venim realitzant, i és amb la llibertat dels pobles que's progressa i se millora la vida social, i heu's aquí, companys, com considerant la tal com és, l'ànima del nostre Centre, i aportant nostres entusiasmes --

mes a la Secció de Propaganda Autonomista, treballarem fermament pel millorament de la nostra classe social, que tant poc a poc va reivindicant-se.

"I ara demanant-vos clemença per si creieu que m'he extralimitat en mes atribucions, cansant vostra atenció -i limitant-me a ma feina de secretari,- vaig a desgranar-vos nostra tasca, feta tota ella amb bons desitjos aportats amb entusiasta il.lusió, de la que sols n'ha pogut esdevenir ben poca cosa realitat.

"Fullegeu el nostre llibre d'actes i un bon nombre de projectes a realitzar hi trobarèu insinuats i fins algú molt ultimats de detalls que no havem pogut dur a terme per causes que algunes vegades contradiren ben bé la nostra voluntat. I una d'aquestes causes -i aquesta sí que no va molestar-nos gens- fou l'esforç titànic que ha tingut de fer el Centre per a trobar-se avui estatjat en casa pròpia. Per raó moral i material ens imposàrem el deure de sacrificar nostre amor propi d'una gestió esplèndida, per alleugerir el pàs gegantí que tots plegats donàvem. Quàntes vegades pel fet material de mancar-nos un lloc a propòsit; altres vegades pel fet econòmic de no esmerçar despeses en un acte que si bé hauria enaltit el nom del Centre, no's feia tan precís com els cabals que tan justos venien per a la compra del casal, un projecte que prepararèvem no podia passar d'aital per aquelles causes.

"Més, sense oblidar nostra missió patriòtica, sense mancar a nostre amor pel Centre, havem acudit sempre als actes de cultura i de catalanisme a que havem sigut convidats, acudint-hi amb l'ensinya del Centre en els que havem cregut que assistin-hi l'honoràvem, i per això és que, com cada any, havem assistit a l'Aplec de la Sardana, a aquesta gaia festa popular en llaor de nostra Dança Nacional; amb la bandera també assistirem a la manifestació que tot el nostre poble feu en pro de la Mancomunitat Catalana i ens correspongué l'honor de que'l nostre President firmés el pergami que s'entregà a l'Assamblea de Diputats, al Pallau de la Generalitat congregada; i ara darrerament hem assistit a l'homenatge a l'immortal barceloní en Francisco de P. Rius i Taulet.

"No mancà nostre tribut anyal als martres que en 1714 sucumbien en la defensa de nostra ciutat, ni nostre apoi material i d'adhesió als actes que s'organitzaren en commemorança d'aquella luctuosa data. Hem obert llistes de sotscripció, tals com la destinada a cooperar a l'aixecament

d'un monument al verb de nostra llengua catalana, mossèn Cinto Verdaguier; la que s'obrí per a editar un volum dels articles del benemèrit patrici que s'anomena Dr. Martí i Julià; per a posar una placa artística a la Rambla que avui du el nom de Rafael Casanova a Sant Boi de Llobregat; per a perpetuar en pedra la data de la caiguda de Balaguer en poder de les -- hosts castellanes, i algunes altres que per finalitats patriòtiques ens han sigut enviades.

"Quatre conferències hem intentat celebrar, i per diferents causes -- no'ns fou possible dur-les a terme; però en canvi una de ben interessant va llegir-nos el jove advocat Senyor Xavier Calderó, qui ens comunicà -- les impressions rebudes en l'estudi de l'organització obrera feta per -- ell a Anglaterra. Ben fresca es encara en nostra memoria la conferència que amb el tema 'De Nacionalisme Musical' ha donat en nostre estatge el reputat mestre compositor En Joan B. Espadaler i en aquests mateixos -- dies se fa força interessant la tanda de conferències que, amb el lema -- 'Resum històric del renaixement patriòtic de Catalunya', ve donant-nos -- nostre President n'Antoni Roca i Codina, qui a l'explicar el curs seguit pel renaixement patriòtic de nostra Patria, referma'l nostre amor a lo nostre. I finalment, pel vinent dia 20 d'aquest mes tenim enllestida una vetllada 'Lírica de Mistral', que, per la valúa dels que hi pendràn part, promet revestir grandíssima importància, tal com n'és mereixedor l'immor-- tal cantaire de la Provenza.

"Les audicions de sardanes potser no han sovintejat tant com haurien volgut alguns consocis, però les causes ja les he apuntat abans. L'ajudar a la vida d'un Teatre Català creguérem que era deure nostre, i per això obrírem un abonament que si's vegé força concorregut, devem confessar no ho fou tant com esperàvem.

"Així com Catalunya aixeca en una ampla via de la capital un monument -- per a perpetuar el record de mossèn Cinto Verdaguier, volem nosaltres, -- particularment, retre-li un merescut homenatge col.locant el séu retrat en la sala de juntes del Consell Directiu, entre'ls dels il.lustres pa-- tricis Dr. Robert i Pi i Margall i el de l'inciador del primer Congrès -- Catalanista i fundador del primer diari defensor de nostres ideals, en -- Valentí Almirall, qual retrat se col.locarà solemniament el mateix dia que'l del plorat poeta nascut a Folgaroles.

"I encara tinc d'anunciar-vos que ben aviat esperem poder donar acaba-- ment definitiu a una empresa en la qual el Centre no hi ha tingut mai in

tervenció directa, però que per tractar-se d'un assumpte altament simpàtic per a nosaltres, ens dol en gran manera que romanguí en l'estat d'irresolució en que l'ha deixat la comissió que se'n cuidava, per qual motiu ens hem permès la gosadia de constituir-nos en hereus d'aquella comissió, a fi de dur a bon terme les tasques que tan bellament havia començat i teníen per finalitat oferir una bandera catalana a l'Ajuntament de Barcelona, per a que l'icés en un balcó de la que antigament era fatxada principal de cà la Ciutat.

"Endemés, hem procurat ajudar tota obra que fos beneficiosa per a Catalunya; ens hem adherit a actes que hem cregut eren sols catalanistes, havent procurat mantenir-nos en una escrupulosa neutralitat en tots els actes partidistes i hem deliberat pensant sempre que'l nostre Centre era de Catalunya.

"Aquesta ha sigut nostra tasca, feta, sí amb bona voluntat, però no sabem si amb bon acert per a complaure a vosaltres."

("Revista Anyal", 1914, p. 112-117)

MEMORIA DE LA SECCIÓ PERMANENT DE RELACIÓ I TREBALL DEL CURS
1913-1914, A CURA DE JOSEP M. FELIU I CODINA, SECRETARI DE LA
SECCIÓ

"COMPANYS:

"El retrovar-nos en l'assamblea anyal, m'ofereix l'ocasió agradosa de poder-vos saludar coralment. L'esperaven també, per a aquest mateix objecte, els demés companys de la Junta de Govern d'aquesta Secció, per compte dels quals us transmeto la més afectuosa salutació.

"Donant compliment estricte a un dels deures que imposa el càrrec que tant immerescudament desempenyo, amb la major brevetat os donaré compte de la tasca que hem fet durant el curs de nostre Govern, que com la -- d'antany hem entès ben ajustada als mots 'Relació i Treball'.

"Recordarèu, bons companys, que en anàleg document llegit per mi l'any passat, us parlava de nostra tasca, obrint capítols especials segons la seva significació. Aquest any nostra actuació ha sigut regulada pel mateix criteri. Tornaré, doncs, a obrir aquells capítols de síntesi per a sentar-hi nova partida, car nosaltres, parodiant als millors mercantils, també farem balanç.

"Abans, cal que us adverteixi la causa de la llarga inacció que hem observat, i és la de que esperàvem ésser a casa nostra, instal.lats definitivament, per a no perjudicar, amb el gros trasbals com es el d'un canvi de casa, una acció qualsevol que haguéssim emprès. Ja farem la pau! que les anyades per a nostra feina no son curtes.

"De casa

"Obrim, primer, nostre llibre verd. Es el que'ns parla de la 'Borsa del Treball' i que en nostre lèxic més modest era el 'Registre de Col.locacions'. Assentada la partida d'aquest any, ens ofereix ja una consoladora nova: podem fer una estadística! Això esperàvem, i aquí teniu el 'Moviment de la Borsa del Treball del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, en 1912-1913 i 1913-14'.

	DEMANDES		OFERTES		COL. LOCATS	
	1912-13	1913-14	1912-13	1913-14	1912-13	1913-14
Comptables	31	34	10	6	6	4
Auxiliars	103	88	63	34	37	27
Meritoris	21	16	71	22	18	4
Aprenents	3	0	30	4	2	0
Dependents de magatzem i detall.	41	56	46	31	17	16
Moços i cobradors	4	10	9	2	2	1
Viatjants y corredors	24	29	10	6	5	3
Especialitats	4	0	2	0	1	0
TOTALS	231	233	241	105	88	55

"Direu, amb irreflexió, que nostra gestió no ha sigut acompanyada d'èxit: per 241 ofertes en el curs passat, sols n'hi ha hagut 105 en el present. An això, debem fer algunes aclaracions, després d'expressar-vos nostre pensament. Aquest és, de que l'any actual, amb menys ofertes, ens ha sigut el millor: ens val per una basa d'estudi i de veritable comparació; les xifres d'aquest any són les veritablement aproximades a nostre desplegament col·lectiu, les més acostades a nostra manera d'ésser, en el sentir professional.

"Ho compendreu, dient-vos que en el curs anterior, de les 241 ofertes concorregudes a nostra 'Borsa' ne sobraren 110 i aquestes foren: 71 places ofertes per a meritoris, 30 places ofertes per a aprenents y 9 places ofertes per a moços; fixeuvos que totes elles son agenes a l'entès de 'Dependents del Comerç'; els meritoris i aprenents que tenen poca -- edad, d'acord amb l'equivocada significació que's dóna avui a la seva -- feina, treballen ja quan poden fer-se socis del Centre; els moços tenen prou esplèndides les seves societats especials, a les quals els patrons, al necessitar un professional, hi acudeixen amb la seguretat de que'ls atindrà.

"Nostre cavall de batalla el constitueixen la dependència d'Escriptori, de Magatzem i de Detall. Concretant-nos, doncs, an aquestes classificacions ben propies, nostra 'Borsa del Treball' pot ben bé aspirar a un paper més important, que'l conseguirà si amb interès i sabia insistència perseverem en nostre propòsit, dedicant-hi seriosa i meditada campanya. I sobre les actuals xifres certes i ben orientades augmentarà bon xic més de lo que ho ha fet enguany la proporció dels nostres companys col·locats.

"I quan més enlaire siguem, de nostre mirador podrem veure en l'immens horitzó de la ciencia social la vasta regió dels explotats per l'insà -- egoisme, i dels vagants per força, en l'estudi per la solució de lo -- qual nostres esforços i voluntat humaníssima i generosa no hi sobraràn.

"De redempció

"La taula executiva dels acords que varen pendre's en la importantíssima Assamblea que varem celebrar l'any passat s'ha reunit diferents vegades en l'actual curs. En terme precís se dedicà a constituir la 'Comissió Permanent Pro Descans Dominical' per a que, d'acord amb les respectives conclusions, actués immediatament en la seva missió. Així mateix,

cridà a reunir-se a la 'Comissió Pro Treball Intensiu' amb idèntic fi - que l'anterior, i seguidament la taula estudià i ordenà un plan d'acció, que fou acceptat per totes les entitats germanes, d'aquesta manera:

- 1.- Jornada màxima.
- 2.- Treball Intensiu.
- 3.- Descans Dominical.
- 4.- Setmana Anglesa.
- 5.- Vagances Estivals.
- 6.- Actuació de les Associacions de Dependents de Catalunya.
- 7.- Salari mínim.
- 8.- Millores legislatives,

de quin plan s'ha fet tot lo que hi ha d'expedienteig i sol.licituts, - essent nostre desig que ben prompte poguem anunciar noves més satisfactories, com cal esperar de l'enteresa amb que's parlà i defensaren els temes en l'Assamblea inoblidable.

"Agradablement devem tractar d'una campanya empresa pel nostre compte i que no donem pas per acabada. Me refereixo a la titulada 'Pro tancament a les vuit de la nit'. Tantost haguérem prèss possessió de nostres càrrecs, al començar l'any social, trucaren a la porta de Relació i Treball els ansiosos de millora, els necessitats de reparació: els elements detallistes que tenien la precisió de limitar llur jornada de treball, - més ben dit, fixar l'hora de les vuit com a terme de la mateixa a la nit, cansats de veure-la allargada desmesuradament. I nosaltres, els obligats a ser els primers en la marxa de nostra legió professional, aixecàrem - la bandera fins allí on digueren nostres cors.

"D'aquell moviment, veieu-ne les nostres petjades: Entaulàrem, en primer terme, una serena deliberació respecte a la procedencia de realitzar acció en aital sentit, recordant lo que diuen les conclusions aprovades en l'Assamblea amb el nom de 'Jornada màxima', i entenguérem, en fi, que - convenia aprofitar l'estat d'opinió manifestada, més que iniciar una campanya amb el nom de 'reducció d'hores de treball'. I sanament conscients de l'obra, ens llangàrem -com braus joves en la planuria immensa- a la palestra per a realitats, juntant nostres braços als dels nostres companys més soferts. Teniem un estel que'ns era la guia meravellosa: la - responsabilitat i la solvencia que'l Centre representa i que'ns obligà, com els millors vianants, a fixar-hi la mirada, i comprovant per quants mitjants fos possible lo que d'èxit podia tenir nostra empresa.

"Convocàrem tota la dependència de detall a reunions per barris, per a que'ns diguessin llur opinió que resultant excel·lentment favorable a la campanya, valia per oferta a col·laborar en la mateixa. En vista de que resultava tant unànim l'impressió dels centenars incomptables que's -- reuniren en nostre Centre i estimant son oferiment, nomenàrem 'comissions districtals', que feren principalíssim paper en l'obra. En primer - terme, elles visitaren respectivament a tots els comerciants, demanant-- los la firma en document que'ls comprometia a tancar a les vuit. Conse-- guit reunir el 90 per cent dels comerciants, repartírem als conformes - una lletra que la Secció els dirigia donant-los mercès i encoratjant-los a ésserconseqüents en sa paraula; i als no conformes els adreàrem al-- tra lletra igualment atenta, deplorant i demanant rectificació del séu - parer, en benefici de la grossa majoria que venia observant-se. Als pri-- mers, els repartírem adequats cartells anunciant la nova hora de tanca-- ment, mentres apareixien articles de coneguda firma en els diaris catala nistes, propaant el tancament a les vuit; i se repartiren 30.000 papele tes recomanatives a l'objecte, donant-se, ademés, una importantíssima - conferència pel nostre amic senyor Noguer i Comet, amb el tema 'El tanca ment a les vuit; antecedents legals d'aquesta reforma a l'estranger'.

"Així arribàrem al 25 d'agost, data des de la qual aquesta Junta es re-- uní en sessió permanent, atenent a la diversitat d'assumptes que si li - presentaren i a la circumstancia extraordinària que seguia la campanya, a la qual anaven iniciant-se plans oposats, per comerciants, i entitats que tots devem recordar, i, en una d'aquelles reunions esplèndides, en - les que tot era optimisme i voluntat, junts els 'comissionats', grans - auxiliars i nosaltres, examinàrem de nou la situació, que era satisfacto ria, i en sa vista prengüèrem i realitzàrem nous acords: un d'ells, diri gir una segona lletra als comerciants no conformes, reiterant-los nostre desig; altre, el dur a terme el miting realitzat el dia 30 d'agost, que resultà grandíós, parlant-hi decidits amics del Centre i de les Comissi ons. L'intensitat d'acció commogué a la dependència tota, an aquest cos professional tan estàtic que té dormides d'anys sencers, acostant la se va semblança al mort; el desvetllàrem, després de mólt saturar-lo d'an-- sia de renovació.

"El primer de setembre, per fi, al qual arribàrem, és la data que recor darem sempre més; l'èxit fou extraordinari. Durant tres dies consecutius, l'hora de les vuit de la nit parodiava la posta de sol: les botigues, -

apagant els llums, tancaven totes, sortint-ne els dependents que en cor-
rúa immensa feien manifestació a la ciutat de sa importància i triomf. -
Els aires de victòria omplien nostres cors: havíem realitzat nostre ide-
al. Els establiments de Barcelona, en son antic recinte i aixamplis, on
teníem extesa nostra acció, obeïren i aquelles cases que no eren puntu-
als complidores, les comissions districtals, baix la responsabilitat --
d'un dels companys d'aquesta Junta que les capitanejaven, les hi prega-
ven responguessin a la esplèndida unanimitat.

"Succeïren incidents. El primer dia ja, com a conseqüència de certes ges-
tions fetes prop del Governador civil per part d'una entitat prou conegu-
da d'altres ocasions, en que ha intentat, sempre infructuosament, agave-
llar l'opinió popular. I des d'aquell dia que a cada següent ens vegérem
obligats a anar a altes hores de la nit a discutir sos procediments, i a
protestar de les gestes de la policia, i a gestionar la lliberació de --
corals amics nostres, que en nombre considerable eren detinguts quan hon-
radament demanaven el tancament a les vuit als rebecs encara, que'ls --
aventuraven la cosa guanyada. I en aquest punt no'm cansaré de remerciar
l'honrada, justa, desinteressada benefactora i permanent cooperació de -
nostre volgut don Pere Corominas, al qual li degüeren en més d'una oca-
sió el lliberament de nostres amics.

"Per l'importància que tingué en aquesta campanya, extrec lo següent de
l'acta del dia 3 de setembre, que com tinc dit era sessió permanent: -
'...la visita efectuada al Governador, i diu que aquest funcionari degut
'a la pressió dels quefes de policia i dels pocs patrons que disconfor-
'mes no volen tancar, havia renovat ordres termenants de rependre als co-
'missionats o coneguts del moviment, manifestant que no respectaria cap
'mena de delegació, pel contrari, consideraba obra del Centre les pertor-
'bacions d'ordre públic que desde les vuit de la nit succeïssin, i que -
'per consegüent sabria quins n'eren els autors'. Clar és que les nostres
protestes foren fermes, perquè, com tothom recordarà, des del quart dia
de setembre el Governador declarà guerra als que plegaven a les vuit, -
sitiant els carrers i promovent per moment veritables conflictes, atrope-
llant a vianants i transeunts... El dia set, doncs, se convení donar per
terminada l'acció del Centre, ja que, com el primer dia, poquíssims eren
els que no tancaven, aprovant-se dirigir el manifest publicat i conegut
en el que donàvem a uns mercès, a altres també mercès i als tercers bons
consells.

"Aixís, entre processaments, menaces i excessos autoritaris, i essent -- gaire bé total el compliment de nostre desig, convenirem en dar per terminada nostra gestió primitiva, a la qual tornarem però, quan s'hagi renovat sa il·lusió, sa força i l'entusiasme que'ns amarava aquells dies -- enrera, car la nostra obra, que és d'anys i constància, arribarà a ésser realitat, perquè nosaltres sols tenim una divisa, la del 'ho volem'.

"Aquest curs hem donat, així mateix, impuls especial a l'organització -- dels 'Gremis Professionals' o sia classificació estadística de la feina a que's dediquen els socis. Tenim dit que entenem indispensable aquesta classificació si's vol que les campanyes de redempció que ha d'empendre la nostra Secció tinguin unitat i sien veritablement beneficioses. Cal -- que a la responsabilitat que representa l'empendre's qüestions trascen-- dents al públic, se compti amb l'antecedent de que's defensen ideals que tot i favorint als dependents d'una classificació, no's perjudiqui als -- de altres; que defensant millores pels d'escriptori no's perjudiqui als detallistes; en una paraula, que nostre anhel de redempció l'inspiri el sentit d'integritat. Per a que aixís sia, cal que hi hagi concordància, que la Secció de Relació i Treball estigui integrada per companys que -- treballant en escriptoris, magatzems, detalls, tallers, o viatjant, cons-- cientment puguin informar i deliberar amb la Junta de Govern de la Sec-- ció respecte a llurs necessitats i conveniències socials. Abans d'una de-- finitiva organització, es necessari recullir de tots els socis, l'allis-- tament segons sia la seva feina; deu antecedir a tot la estadística res-- pecte a les especialitats dels joves que integren nostra Associació. En vistes an això es que hem circulat per diferents medis papeletes d'ins-- cripció, de les quals n'hem rebut 500. Ens en falten, doncs, més de tres quartes parts. Ajudeu-nos, bons companys, a que poguem complir nostre -- propòsit, en benefici de tots.

"D'intervenció.

"Ben poca cosa, en el terreny oficial, hem fet aquest curs. Foren convo-- cades eleccions per a formar els jurats obrers dels Tribunals Industri-- als, a les que'ns disposàvem a concórrer. Més com sabut és que aquestes coporacions, per vergonya de l'estament democràtic, estan invadides per gent que n'han fet un ofici --el de representar entitats obreres,-- quan, al termenar l'exercici, els toca'l torn d'abandonar la dieta assignada -- als jurats, amb temps, mitjançant conxorxes inexplicables, procuren aco--

blar representacions d'entitats per assegurar-se la partida i éixir de - nou elegits jurats obrers. Es un procediment estilat al que se segueix - també en els delegats obrers de l'Institut de Reformes Socials. Caldrà, doncs, en lo successiu, estudiar i preparar-se per a capgirar aquest -- curs pacífic dels delegats obrers per ofici.

"Aquesta ha sigut, bons amics, la nostra gestió, que, animat per les -- idees de la santa continuïtat, reduiré a les següents conclusions:

"1.ª La Secció de Relació i Treball, indispensable com és en l'harmo-- niós concert que forma l'obra de nostre Centre, deu subsistir per a vet-- llar i treballar, fins a la consecució d'aquells mínims ideals de redemp-- ció a que aspira un que sia de nostra raça, això és: treballar amb digni-- tat.

"2.ª Conseguida la regularització de la 'Borsa del Treball Professional', cal consolidar-la, augmentar sa utilitat, perseguir el poder garantir de bons feiners nostres recomanats a les ofertes, com el de que aquèstes són de cases solvents i remuneradores pels nostres demandats.

"3.ª Obeint a les exigències de l'oportunitat i en vista de que'ls nu-- clis professionals que'ns fan costat, els uns circumscrits a actuació mu-- tualista i benèfica, i els altres no tenint una vida pletòrica amb la - que'ns recordin que'són' al costat nostre; vetllant per la defensa d'a--aquells principis acceptats per uns i altres en la primera Assamblea de - Dependents del Comerç i de l'Indústria de Catalunya, precisa que's surti a la seva defensa, mantenint les campanyes per compte propi, pel que a - tal cosa pugui decidir-se.

"4.ª Ens renovem en el compromís de que deu ésser nostre organisme el - representant de la seva classe, en els llocs on els gremis professionals d'arts i oficis n'hi tinguin, i que llur actuació se refereixi a la vida política, el govern entre estaments i amb relació a la ciutat, en el sen-- tit i forma que l'any passat concluirem.

"5.ª Afirmar que nostra causa, íntegrament obrera, respòn a l'interès - suprem de Catalunya, per la felig vida de la qual n'hi volem ric treball."

("Revista Anyal", 1914, p. 117-124)

PER A ÉSSER SOCI DEL CENTRE

"A l'objecte d'evitar la repetició de casos que s'havien fet ja molt - freqüents, de tenir aquest Consell de rebutjar propostes de socis per - no ésser els proposats veritables dependents de comerç o d'indústria, - aquest Consell agrairia a tots els companys que s'abstinguessin de fir- mar propostes de ningú que no fos realment dependent de comerç o d'in- dústria.

"Per a evitar dubtes, aquest Consell se permet recordar a tots els cri- teri repetides voltes sustentat pel Centre en informes i documents ofi- cials, respecte a lo que entenem nosaltres per dependent de comerç o - d'indústria.

"Entenem per dependent de comerç a tot aquell que auxilia al comerciant individual o col·lectiu, dintre o fora de l'establiment mercantil i de- penent ses atribucions dintre de l'empresa o negoci mercantil de les - que vulgui conferir-li el patró, que representa l'unitat d'aquella.

"En virtut d'aquesta definició, un que sigui, per exemple, exclusiva- - ment tallador d'una sastreria o d'una camiseria, no és un dependent de comerç, perquè no efectúa una operació mercantil. És un art o un ofici, no un acte de comerç el que realitza.

"Per dependent d'indústria s'entén també tot aquell que presta sos ser- veis a una empresa industrial, i no tinguin aquells merament el carac- ter de manuals. Aquests són els obrers; els altres els dependents. Crei em que aquesta distinció fonamental serà fàcilment comprensible a tots els socis i que s'atendran a ella en lo successiu.

"Devem fer present també a tots que 'ls Estatuts del Centre prescriuen - terminantment que per a ésser soci actiu s'ha d'ésser dependent i no - més que dependent, condició aquesta aclarida en el Consell general ex- traordinari celebrat el dia 27 de juliol de 1913 en el sentit de que - qualsevol soci, pel mer fet de tenir per compte propi una empresa o ne- goci, encara que sigui dependent de una altra casa, devem considerar-lo com a amo i per lo tant no pot continuar essent soci actiu, devent pas- sar a ésser protector.

"Aquest Consell recorda a tots els socis aquestes prescripcions, espe-

rant que'ls que's trovin avui o en lo successiu en tal cas, voldrán bonament omplir-les.

"De no fer-ho de propia voluntat, el Consell quan n'hagui esment, ho farà per son compte, és a dir que serán passats a socis protectors els - que's trovin en el cas esmentat de tenir per compte propi, una empresa o negoci comercial o industrial."

("Acció" de setembre de 1914, p. 1)

DISCURS DE PUIG I ESTEVE A L'AJUNTAMENT DE BARCELONA AMB MOTIU DEL LLIBRAMENT DE LA BANDERA CATALANA PER PART DEL CADOCI AL CONSISTORI, L'ONZE DE SETEMBRE DE 1914

"Es per un etzar que en aquesta ocasió, ben immerescudament me toca, com a president del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, adreçar-vos la paraula per a complir el deure agradabilíssim de fer-vos ofrena, en representació de nostra ciutat estimada, de la gloriosa bandera catalana, per a que onegi en els balcons d'aquesta Casa Comunal, com a símbol del fervent amor patriòtic que alena en els nostres cors. He dit per un etzar perquè les persones més indicades per a fer-ho, aquelles que venien cridades a ofrenar-vos la bandera perquè elles iniciaren l'idea i elles realitzaren tots els treballs preliminars per a dur-la a la pràctica, fins a arribar a l'obtenció de la mateixa, per virtut del temps transcorregut i de les exigencies de la vida, se troben disgregades, més ben dit, lluny de l'ambient que'ls havia de permetre deixar llesta i acabada l'obra que tant encertada i bellament començaren.

"I al donar compliment a aquest deure tant agradable, ho fem posseïts de joia immensa, plens de santa emoció, perquè en l'ofrena que vos fem no dubtem que hi voldreu veure la satisfacció dels nostres sentiments vivíssims i el compliment d'un acte de reparadora justícia.

"En aquesta bandera hermosa que posem a les vostres mans hi va l'esperit d'aquestes generacions que sense més lema que l'amor a Catalunya han treballat fort i ferm pel seu ressorgiment; aquesta bandera vol dir que Catalunya retorna com a nació a la vida dels pobles, bregant per la seva llibertat, per a tornar a ser un altre cop un factor més, si pot ser el més perfecte, en l'inecavable obra del progrés humà. I aquest símbol gloriós que tantes coses santes representa, que ja fins avui voleïaba en tants llocs de la nostra terra i sobre tot en aquelles que d'aproprò o de lluny són fogars de cultura i patriotisme; en diades assenyalades en les Cases Consistorials de moltes de les principals ciutats de Catalunya: en el frontis gòtic del seu palau de la Generalitat; i que ja en una forma o altra ha sigut tantíssims cops distingida i venerada per la excel·lentíssima corporació de la seva digna presidència, no podia mancar ja més

en el frontis d'aquesta Casa, no podia deixar de voleiar en l'hostatge - d'una Corporació que constantment, amb els seus acords, fa possible belles empreses patriòtiques, d'altra cultura i d'art, que no son en definitiva, res més que l'enaltiment de la nostra Patria augusta que aquesta bandera simbolitza.

"Aixís ho entenguérem tots els que en poc o molt hem contribuït a l'obtenció de la mateixa. Tots els donants de la quota única de 10 céntims - que figuren en les llistes relligades en aquest àlbum que vos ofrenem; - N'Eduard Segarra i Cendra, que va ésser el iniciador de l'idea; el distingit artista N'Antoni Yance, estimat company nostre que generosament - va dibuixar les aplicacions de ferro forjat que ornamenten el pal; l'Il·lustre Corporació 'Art Major de la Seda', de gloriosa i vella història i els socis de la mateixa senyors Giménez, Malvehy, Ponsa germans Fàbregas, Romaní (q.e.p.d.) i l'il·lustre arquitecte senyor Puig i Cadafalch que més que ningú han ajudat a l'obtenció d'aquest riquíssim drap de seda, com si volguessin que la riquesa, l'art i el bon gust del mateix fossin a l'ensem una mostra gallarda de la traça industrial d'aquesta terra i una valoració efectiva dels alts sentiments que infantaren l'empresa a que avui donem efectivitat.

"En nom, doncs, de tots els que hi han contribuït; avui que tot just es compleixen dos cents anys en què, hereua d'una llarga i honerosa història, després de combats gloriosíssims va caure retuda per les nombroses forces de dos estats poderosos aliats; tinc, excelentíssim senyor l'altíssim honor de posar a les vostres mans aquesta preuadíssima bandera catalana, fent vots per a que, quan voleiant al vent sos guspirejants reflexes, brillugin en els ulls dels vianants, despertin en sos pensaments l'idea de les nacions esclavitzades i en sos pits l'afany indomable de lluita per la seva santa llibertat.

"He dit."

("La Publicidad", 12 de setembre de 1914)

COINCIDENCIAS

"Es digno de reflexión el fenómeno que se registra en Barcelona, coincidiendo el hecho de que siempre que se grita '¡Fuera Lerroux!', en nuestras calles, a renglón seguido se grita también 'Fuera España'.

"Claro es que el insensato grito suicida no parte sino de unos cuantos locos, que provocaron con sus inconscientes exaltaciones una ley de excepción, la cual viene por culpa de ellos padeciendo España entera. -- Ciertamente que hay una complicidad en las autoridades locales, mansas con los excesos de las derechas, y crueles con las izquierdas. Indudable, que el gobierno actual, por el más provocativo de sus ministros y el más impulsivo de los políticos conservadores ha dado alientos a estos elementos con su decreto de Mancomunidades, poniendo un arma sin fiador del seguro. Verdad que desde el ministerio de la Gobernación se ha azuzado a la fiera contra la persona del señor Lerroux.

"Y, con tales antecedentes, a nadie puede extrañar que haya vuelto a resucitar el catalanismo agresivo. Porque conste que hay dos catalanismos: el natural, lógico, legítimo, que siente con orgullo las glorias de la región, y que reclama incesantemente del poder central medios para progresar; catalanismo digno de respeto y aplauso. ¡Ojalá sintieran esos entusiasmos las demás regiones!

"Catalanismo de amor, lo llamaríamos nosotros, de actividad y sano.

"Y otro catalanismo atávico, insolente, que dice que los castellanos venimos a comernos el pan de los catalanes; como si los catalanes, con igual derecho que los demás españoles, no se comieran el pan de los castellanos esparcidos por toda la península; un catalanismo de odio, regresivo, enfermizo, mejor dicho, enfermo de la peor de las enfermedades, enfermedad moral.

"Torpemente no se le ha curado, se ha dejado desarrollar el mal, se le ha fomentado, y ahora levanta de nuevo la cabeza, insultando a diestro y siniestro '¡Fuera los castellanos!'

"Fuera Lerroux y fuera España; sí; van unidos, sí. Porque el día que el Partido Radical se anule, ese será el instante del desbordamiento anti-español entre esos individuos ciegos por una pasión sin sentido: ¡ah, -

cuantas gentes que hay alrededor de Lerroux porque él simboliza el amor a la Patria grande! ¡Cuantos simpatizadores neutros tiene el Partido Radical, porque él es el que se opone al espíritu separatista, de ese puñado de nerviosos.

"¡Muera España! Al día siguiente de enviar España 53 millones para el Banco. ¡Muera España! Cuando España ha votado en su parlamento diez millones para la exposición de Electricidad. ¡Muera España! ¿Pero es que el resto del país no consume lo que Cataluña produce? ¿Que os han hecho a vosotros, los dementes, las demás provincias españolas para que las odiéis? ¿Es que viven aquí de limosna los que aquí no nacen? ¿Vais a pareceros, vosotros, los lunáticos, a esos alemanes que estando esparcidos por el mundo entero en uso de un derecho humano de solidaridad civilizada, luego en su propio país dicen a los extranjeros que van allí a comerse el pan?

"¿Es que preparais vosotros los rencorosos enemigos de Lerroux, por españolista, algún movimiento para aprovechar las salpicaduras de la guerra mundial? ¿Significa eso las siguientes palabras pronunciadas al entregar la bandera y que reproducimos más abajo cortadas de un periódico?

"'Tengo el honor de poner en vuestras manos..... la idea de las naciones esclavizadas y el afán indomable de luchar por su santa libertad' - No; no queremos comentar.

"El mejor comentario fueron las palabras de nuestra primera autoridad local. Con efecto, nuestro querido amigo el Sr. Fich, contestó serenamente:

"'en nom de la ciutat de Barcelona..... volguda de les demes regions de España. ¡Visca España!'

"¡Que diferencia entre unos y otros! Nosotros nos contentábamos con exclamar: ¡Maura, no!

"Y a nuestra frase se ha respondido con un 'Muera Lerroux' y con 'Muera España'. Vayan aprendiendo a ver los míopes, y enseñen a oír al señor - Sanchez Guerra, que oye campanas y no sabe donde. Y una de dos o se deja engañar con las copias del famoso anuncio de Hendaya, y toma por anuncio lo que sirve para reclamo, o no sabe de la misa la media; y apuntando a Lerroux, le ha salido el tiro por muera España.

"H. Giner de los Ríos"

("El Progreso", 13 de setembre de 1914)

QUESTIONS CULTURALS I ECONOMIQUES. UNA ABERRACIÓ QUE DEU MORIR

"Antigament els homes tenien un concepte exacte de la realitat; temps -avençant la veritat s'allunyà bastant de l'ésser llur; i per damunt de la realitat, del positiu, del lògic, triomfà la vanitat, ço és, l'ignorància; avui, malgrat molts anys de viure lluny de l'exacte, l'immensa majoria dels homes no viuen a la susdita realitat. Pot més la vanitat - que la lògica, té més adeptes el pedanterisme que la saviesa; els homes s'enlluernen davant de un frontis cridaner i extravagant mentres passen indiferents enfront d'un altre senzill però adaptat a les més exigents lleis de l'Estètica; plau més lo negatiu -atenent a les circumstancies i condicions socials,- que no pas l'útil i positiu. Tot çò té un punt - de partida, l'incultura, i de aquí el predomini de les filles d'aquesta: la vanitat, la ptulancia, el pedanterisme, etc.

"Grecia, la dels savis famosos, fou en l'antiguetat una potencia comercial de primer ordre, per tota la terra coneguda extenia la seva força mercantil a l'ensem que hi expandia les irradiacions dels cervells lluminosos dels seus savis. Tales, no s'amagà pas la seva condició de negociant; Sòcrates, la de tallador de pedres; Aristòteles, la de farmacèutic, ni tampoc Saló, Plató i molts d'altres filòsofs despreciaren mai la llur condició d'homes de comerç. Una cultura fonamental potentíssima, era l'eix per on giravoltava la grossa activitat mercantil que donava - tant de relleu a la Nació com la filosofia dels seus savis. El comerciant en el seu ofici era un savi, i, com que llavors el comerç era considerat com cal, el filòsof i el comerciant formaven una única esperitualitat.

"Çò tant meravellós que talment sembla un somni, morí; el comerciant es devingué brusc i incult; la fam de l'or li feu perdre el concepte de la vida, ja no filosofava, ja no la comprenia la vida, i per çò forçosa---ment, naturalment, el comerç decandí.

"L'ignorant, per molt que ho siga, no sab ni vol regoneixer la seva incapacitat; hi ha gent que tenen de natural una predisposició a la realització de tal o qual empresa que amb sols un rudimentari i maquinal -aprenentatge assoleixen, amb el temps, triomfs força remarcables. Imagineu quins serien els triomfs llurs si posseïssin una cultura fermíssi-

ma especialitzada i general! Quan un comerciant per etzar, fortuïtament fa grans negocis, es sent vanitós de sí mateix i esdevé llavors pedant. Ell ha estat un ruc de treball i els seus fills no ho seràn pas; el comerç és cosa ordinària, baixa, i com que's tenen uns milers de pessetes arreconats, es viu per tant en bona posició; als nois, encara que no més se'n tinga un, se li donarà carrera, però no la del Comerç que no se li considera, sino una d'aquestes que no sé perquè se anomenen carres liberals. I el bon xicot, que a sa casa ha sentit parlar sempre de negoci i que fins potser hi té predisposició, per luxe, per ignorància, estudia per metge o advocat que li plau força per lliurar-lo de l'esclavatge del despatx i perquè li permet viure una vida més mondana i fins potser més social.

"Veus-aquí l'erro greússim dels nostres comerciants, l'aberració que generalment pateixen i que no deixa d'ocasionar-los-hi grossos perjudicis. Es parteix en primer terme del fals concepte de considerar al comerç ordinari, i és que s'ignora que l'aristocratització d'aquest està en relació directa amb el grau de perfecció del mateix. Altre prejudici és el de no considerar la carrera mercantil com a tal, demostrant aixís una ignorància supina, puix ni coneixen l'existència de famoses universitats comercials, i no cal dir, per tant, dels programes amb que's regeixen. Ni una cosa ni l'altra; l'acció del comerç és tan aristòcrata, tan gran i noble com l'acció del metge, del notari. És una funció social que sempre ha existit i que perfeccionant-se cada dia més, existirà eternament. La valúia dels pobles, afirmàvem no fa molt temps, es gradúa avui dia per la llur major o menor activitat mercantil i pel grau de sa perfecció. És una carrera tan enlairada com qualsevolga altra i que en les grans universitats comercials d'Europa i Nort d'Amèrica és calificada d'enginyer mercantil. No hem de parlar aquí dels programes o de les assignatures que s'hi cursen; sols direm que a l'Institut Superior de Comerç d'Anvers el plan d'estudis comprén: un curs preparatori, dos anys de Llicenciatura, un tercer any de Llicenciatura superior i el Doctorat, i amb plans semblants les universitats o instituts de Mons, Bruseles (Institut Solvay), Gènova, Milàn, Sant Gall, etc., etc.

"Aquí veiem cada dia com comerciants amb grans negocis per comptes de fer estudiar la carrera comercial als seus fills per a que amb els coneixements científics que obtinguessin dels seus estudis poguessin donar més vigor i poixansa al negoci, els fan cursar altres carreres; i e.

cas dolorós, repetit amb molta freqüència, és el del comerciant que sols tenint un fill l'aparta aiximateix de la carrera dels negocis, sens pensar que en un moment menys pensat, en la mort d'ell, del comerciant, - forçosament ha de seguir-hi la del seu negoci, puix que'l seu fill no - habituat als seus funcionalismes serà incapaç per a substituir-lo.

"Cert que en cap carrera com en la mercantil precisa tanta energia i serenitat, puix que'l factor Capital, base de tot negoci, és de difícil tractament i cal un coneixement profund de la tècnica amb que deu obrar-se per a fer-lo reproduir esplendorosament. I çò és precisament el --- que'ns manca a la nostra Catalunya: tècnics dels negocis, financers - que tinguin empena per a realitzar les grans empreses comercials, i lo que és més primordial i més gran, lograr fer eixir els capitals que dormen reclosos als soterranis dels Bancs, per a interessar-los en l'acció mercantil moderna de les grans concentracions del capital. Cal estimular a la joventut per a que senti entusiasme als estudis econòmics; cal organitzar-la una llegió de joves que tinguin la força de destruir lo caduc i reedificar amb materials nous l'edifici de la nostra Economia, i cal convèncer, per fi, als nostres homes de negocis que avui el co---merç és una carrera científica i que'l que desconeix aquesta ciencia, - la ciencia dels negocis, és un destorb al normal desenrotllo de la vida mercantil.

"El comerciant de l'avenir serà el que uneixi a la ciencia, caràcter i dignitat, virtuts a l'alçaria del paper importantíssim que amb resolució es proposa desempenyar tant en la vida pública com en la privada. - Çò diu l'eminent catedràtic de la Universitat de Mons, F. Van Caenegem, tot parlant-nos de la Bèlgica en la maravillosa obra 'Els comerciants - del segle XX' i quina lectura avui, davant la greuíssima situació d'aquell desgraciat poble, ens ha emocionat profundament."

F. Rosell, soci del CADCI.

("Renaixement", 8 d'octubre de 1914, p. 524 i 525)

NECESSITAT DE QUE TOT NACIONALISME TINGUI UNA POLÍTICA INTERNACIONAL

"SENYORS:

"Avui per primera vegada ocupo la tribuna del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria. Jo aprofito l'ocasió per a manifestar l'admiració que sento per l'obra d'aquest Centre. Aquest Centre realitza una obra importantíssima per la causa nacional catalana; realitza una obra fecunda de nacionalització; i davant d'aquesta obra, jo sento una admiració gran i sincera.

"Hi ha qui ha dit que aquest Centre és una fàbrica de separatistes; deixant apart l'apreciació de la praula, jo crec que, en realitat, aquest Centre és una fàbrica de patriotes, i la nostra sort més gran, la sort més gran per a Catalunya, fóra que cada estament social tingués una fàbrica com aquesta. Gràcies a l'obra d'aquest Centre, en la qual té una part importantíssima el seu digne president (president avui processat, però que de segur continua amb el cap ben alt i amb el cor ben valent), gràcies dic a l'obra d'aquest Centre, el catalanisme té un lloc on s'educa la nova generació. Els que s'eduquen en aquest Centre vénen a admirar la seva obra de catalanització, i per damunt de l'obra de classe, el Centre realitza una obra nacional.

"En realitat, el tema de les dues conferències que haig de donar formen un sol tema, però és tan gran el seu contingut que per a tractar-lo en una sola nit hauria de fer un discurs llarg, i jo sóc refractari a discursos llargs, i no sé perquè em sembla que'l públic també ho és; per això prefereixo partir la matèria del tema en dues conferències. En l'assumpte de que vaig a tractar avui vos parlaré de la necessitat que tot nacionalisme tingui una política internacional; parlaré en general de tots els nacionalismes d'Europa. I en la segona conferència aplicaré aquesta qüestió a la situació de Catalunya davant el problema europeu. Comencem, doncs, en aquesta primera part, per examinar el principi general de la necessitat de que tot nacionalisme tingui una política internacional.

"Jo crec que per a que triomfi un moviment nacional li calen dues condicions imprescindibles: li cal una gran força interna i li cal a més un prestigi i una simpatia exteriors. Sense aquesta força interna o sense

aquest prestigi exterior, la vida seva, la vida del moviment nacional, - fóra impossible. La força interna és la propia vida, és la raó i la condició de la propia existencia, i la simpatia exterior forma l'ambient, - l'aire que ha de respirar; sense aquest aire s'ofegaria. Es ben cert que, per damunt de tot, el moviment nacional ha de tenir interna força; però també és necessari que estigui voltat, aquest, d'una auriola de simpatia externa. Aquesta necessitat la indicava En Maragall amb aquelles paraules 'Endintre!'. Hem de concentrar, doncs, les nostres energies; aquest és el foc que dóna caliu al moviment nacional; no hem de perdre el temps en encendre foc d'encenalls. Però aquest foc interior del patriotisme necessita irradiar-se, respirar, anar cap a fora; si es quedés reclòs en - la propia atmòsfera que despedeix, s'ofegaria.

"S'ha de tenir compte que l'amor sant a la propia patria no pugui mai - convertir-se en un amor egoista, en un amor idolatrat; cal aquest foc in-terior d'irradiació internacional; sense això, el nacionalisme podria representar una reclusió i és el que en realitat no deu haver de represen-tar.

"Un poble que tingui un moviment nacional no s'ha de contentar amb que - tingui força interior. Amb ella solament interessaria als propis patriotes, sense interessar als altres, i cal que interessi també a la gent de tot el món. Nosaltres hem de procurar ésser, no un poble de geografia, - sinó un poble d'idees. Es a dir, Catalunya, per nosaltres, ha d'ésser - més que un nom ha d'ésser una potencia, i una gran potencia; és clar que aquí no parlo de potencia en el sentit polític, en el sentit diplomàtic, sinó en el sentit espiritual. Cal que la patria de cada poble sigui una força internacional en la gran lluita política i en el gran món de l'his-toria.

"Heu's aquí, amics, un fet que no cal oblidar; el fet que és tan necessa-ria la força interna com la simpatia exterior. I per desgracia, en quant als catalans, aquest principi l'hem oblidat massa. Nosaltres no hem tin-gut aquest afany de conèixer ni de fer-nos conèixer a l'estranger, i en aquest pecat hem trobat la penitencia; i és que a l'estranger se'ns des-coneix avui davant de la política internacional.

"Hi ha noms que no són Estats oficials, però que estàn plens de prestigi i plens de força. Aquests noms tenen una importancia grossa en la realit-zació dels problemes plantejats, i jo veig amb fonda pena que entre -- aquests noms, el nom de Catalunya no hi és. Sembla que el nom de Catalu-

nya no tingui valor; en això hi ha en part una gran culpa nostra, i ens hem d'esmenar. Aquí hi ha estrangers que si coneixen a Catalunya és perquè ells han vingut expressament a conèixer-la, o perquè, tot passant, - han trobat que aquí hi havia un moviment nacionalista. Però nosaltres no hem fet res per a fer-nos conèixer; és això un defecte que cal tenir-lo present per a posar-hi esmena.

"Si nosaltres, els catalans, hem comprès poc aquesta necessitat de donar un ambient de simpatia exterior al nostre moviment, els altres naciona-- listes, en general, l'han ben compresa; i l'han compresa no solament per-- què és un principi racional, sinó perquè els l'han fet aprendre les més - dures lliçons de l'Historia.

"Examinant l'història dels moviments nacionals s'ha vist sempre un fet - importantíssim, i és que mai cap moviment nacionalista ha triomfat sense un punt de sosteniment exterior. No ha triomfat mai sense aquest punt de sosteniment exterior, ni en les lluites internes civils, dins la llei, - ni en aquelles altres lluites que vénen amb el caràcter de guerres inter-- nacionals. Aquells pobles i partits que creuen bastar-se a sí mateixos - s'enganyen. Avui, en l'actual estat de la política, cap petit poble, com cap Estat oficial, és capaç de triomfar per ell mateix. El més gran Es-- tat d'Europa, ell sol no pot triomfar. Què han de fer, doncs, els petits països que encara no són redimits?

"Aquest punt de vista és tan important, és tan suggestiu, és tan trascen-- dental, que crec útil posar exemples vius de l'història. Vegem, per exem-- ple, el cas d'una nació actualment en lluita, actualment compresa dins - la guerra europea: el cas d'Hongria. Hongria és un poble milenari i d'u-- na robusta ànima nacional; és un poble fort dels més forts que hi hagi. Té una història gloriosa, una llengua pròpia, costums peculiars, un co-- ratge invencible. Tanta força interior té, que un dia va voler amb aques-- ta força fugir del jou de l'Estat austriac. Va ésser aquell dia de l'any 1848 en que es va aixecar contra son opressor, donant per l'idea nacio-- nal la sang i la vida. Aleshores els magiars, els hongaresos, van creure que amb la pròpia força podien triomfar, que ells sols eren prou, però - van enganyar-se. Ells havien seguit una política d'hostilitat contra la raça eslava a ells subjecte en dues de les seves branques: la branca -- croata i la branca serbia pròpiament dita. I a l'hora en que van revol-- tar-se contra l'Austria, els serbis van revoltar-se contra Hongria, van posar-se a favor de l'Austria, i van passar a sang i a foc les poblaci--

ons hongareses. Però malgrat d'això, encara haurien triomfat. El poble - hongarès era tan fort, que fins contra dels croates i serbis hauria pogut obtenir la victòria. Mes encara hi hagué un error anterior, i és que no havien sabut conquerir-se la simpatia de Rússia. I quan ells se creien lliures de l'opressió austriaca, quan Koshut passejava triomfalment l'en senya hongaresa sobre'ls camps de batalla, la cavalleria russa entrava a les planes d'Hongria fins a la capital del regne. Aleshores van trobar - que'ls hi faltava una bona política internacional. Perquè els homes d'Es tat hongaresos i els patriotes d'aquell país no varen saber seguir una - política internacional i van perdre aquella guerra contra l'Austria. Per cert que avui la guerra europea ens mostra com l'Hongria no va aprofitar se de la lligó de l'Historia, puix en l'actual lluita s'és decantada cap al cantó de la seva opressora. Aquest segon error dels magiars, aquest - reiterat error antic de la seva historia, serà la perdua i la ruina --- d'Hongria, la qual, amb una política internacional clarivalent és molt - possible que s'hagués salvat. Avui Rússia fóra la primera que, si aque-- lla adoptés una altra actitud, faria que l'Hongria obtingués la seva com pleta independència. Ara és molt possible que la guerra sigui la causa - de l'enfonsament de l'Hongria.

"Un altre exemple, també suggestiu, és el cas de Polònia. Polònia, com - sabeu, va ésser un gran Estat poderós i gloriós que en la darrera part - del segle XVIII va ésser repartit entre l'Austria, la Rússia i la Prus-- sia; la darrera revolta dels polacs contra els llurs opressors va pro-- duir-se a l'any 1863; també és Polònia un poble fort en el sentiment de patria i de raça, però els polonesos també van cometre l'error gros de no assegurar bé el concurs exterior. Se van revoltar l'any 1863 contra la - Rússia i contra Prússia; no contra l'Austria, perquè l'Austria en l'hora de la seva derrota de Sadowa va procurar donar-los una certa autonomia. Després d'aquella revolta, que és una de les més grans de l'història, es varen trobar els patriotes polonesos enganyats; ells creien que, donat - el crit de revolta, dos grans nacions europees acudirien en llur auxili; ells es creien que l'Anglaterra i la França es posarien al llur costat i que declararien la guerra a la Rússia i la Prússia; mes aquest error seu va fer que's llancessin al combat sense tindre la seguretat absoluta d'a quest auxili de les dues potències, i quan més encesa estava la revolta, es van convèncer que ni l'Anglaterra ni la França acudirien a ajudar-los amb les armes. El resultat d'aquest error va ser que la revolta va tenir per únic resultat un gran sacrifici de vides, i Polònia va ser trepitja-

da pels cavalls dels cosacs.

"I penseu que he parlat d'Hongria i de Polònia, que són les dues nacions més fortes entre les que lluitaren per la seva llibertat nacional. Si - l'Hongria i Polònia no han estat capaces per sí soles, amb llur gran força interna, de conquistar la llibertat nacional, és ben evident que'ls - altres pobles que sostenen plets nacionalistes tampoc poden conquistar-la si no tenen un auxili extern. Mòltes vegades no cal que aquest auxili extern sigui per les armes, ni cal que's tracti de guerra: n'hi ha prou amb una simpatia universal perquè el govern centralista procuri sancio-- nar la llur autonomia.

"Recordem la dita de l'eminent historiador francès Charles Seignobos, - que diu que la lluita dels pobles que combaten per la seva autonomia és obscura, i que a pesar de que ells exposen en aquesta lluita la vida i - la llibertat, els actes d'heroisme no els donen fama universal i els hè-- rois necessiten que els llurs actes siguin coneguts. Un poble que combat, valent, dins el séu país, però que afòra no es té coneixença de la seva lluita, acaba per perdre l'estímul de la seva acció, acaba per creure - que la seva acció no és recompensada; cal, doncs, arribar a que la seva acció sigui coneguda com un fet universal.

"Hem de tenir present que l'evolució històrica, cada vegada més, fa que no hi hagi gairebé cap qüestió interior; un corrent internacional i un - corrent nacionalista semblen incompatibles, però no és així. Avui podrí-- em dir que el fet que té més importància internacional és precisament el nacionalisme; sense ajuntar les dues nocions és impossible que cap movi-- ment triomfi. D'aquí ha vingut que avui cada poble que té un moviment na-- cionalista lluita per a obtenir crèdit internacional, perquè dintre del concert del món ocupi un lloc digne.

"Per exemple, el Consell nacional de Bohèmia realitza una acció trascen-- dental en aquest sentit. Aquest Consell té una secció especial de políti-- ca estrangera, amb representacions a l'estranger, en les més importants capitals europees. Cada vegada que hi ha un fet interior interessant a - Bohèmia, la secció estrangera, el séu ministeri de Afers estrangers com si diguéssim, se cuida d'escampar per tot el món la qüestió plantejada; i així a l'estranger es va seguint les fases d'aquell plet.

"Un altre exemple encara el tenim en un altre organisme: l'oficina de la premsa Polonesa a París. Els polonesos han organitzat una oficina a Fran

ga per mitjà de la qual se relacionen directament amb els polítics, els escriptors, els homes eminents mundials; i cada una d'aquestes oficines esdevé una bateria de propaganda nacional; quan l'assumpte que es debat té prou importància, edita circulars, fascicles, llibres, els escampa i els fa arribar als homes més assenyalats de la política i l'intel·lectualitat de cada país; i perquè ningú no ho oblidí, a cada moment hi ha el recordatori dels seus impresos, dels seus llibres, dels seus fascicles.

"Un altre aspecte d'aquesta acció exterior, ben interessant i ben important: a Finlàndia hi ha hagut durant molt temps una lluita encesa contra l'autocràcia russa, contra el czarisme. El plet de Finlàndia té un caràcter especialment jurídic: se tracta de la famosa acta de Borga. Aquesta acta era la base jurídica de la seva autonomia, que ha vingut a vulnerar la política centralista i absorbent de Petersburg. Doncs bé: els patriotes finlandesos designaren un comitè internacional de juriconsults --- que's va reunir a Londres, i han acordat publicar son dictamen per mitjà del qual podessin donar a conèixer la justícia de les llurs reivindicacions. De manera que per aquest procediment van fer que el fet interior de Finlàndia fos conegut per tothom i especialment d'aquells homes coneixedors de la política internacional.

"Cada poble d'aquests treballa per obtenir una força internacional. Així, quan vénen casos que hi ha perill de guerra i quan per desgràcia esclata la guerra, tothom comprèn l'influència poderosa que pel resultat de la lluita tindrà l'actitud d'aquests pobles; tothom pensarà al començar la guerra: què farà Finlàndia? què farà Irlanda?, què farà Polònia? què farà Bohèmia? El fet d'aquestes preguntes demostra que aquests pobles pensen en la política europea.

"Passa això amb Catalunya? Vosaltres, heu vist que algú, parlant del conflicte actual, hagi al·ludit a l'importància que pugui tenir l'actitud de Catalunya? Avui ningú no se'n preocupa; això demostra que encara no som una força internacional. I ens convé que Catalunya ho sigui una força internacional.

"Per cert que la tradició catalana és la de donar a la seva causa un caràcter exterior. No és pas una cosa nova el que jo proposo; prou precedents hi ha dins l'història de Catalunya. Tots sabeu que un gran moment de la lluita catalana va ser la guerra dels Segadors, l'any 1640. Aleshores Pau Claris, el gran home d'aquella revolta, va tindre realment una política internacional. L'any 1714, el plet de Catalunya va ésser un ---

plet internacional; i si Catalunya va ser aixafada i conquestada, va ésser que el plet internacional es va resoldre contra els seus interessos. Que ningú s'espanti, que ningú s'alarmi, que ningú es cregui que jo proposi procediments similars als de 1640 i 1714. Ja he dit que els problemes nacionalistes, a més de la força interior, necessiten l'ambient exterior, tant si sosté una lluita pacífica dintre la llei, com si sosté una lluita violenta. Si els catalans, com si una altra nació qualsevol, en anar a la lluita per la seva llibertat haguessin aconseguit tenir a fóra un ambient de simpatia per a que el món conegués la seva causa i en reconegués els motius, aleshores tindriem guanyat un cinquanta per cent.

"Molts creuen que aquesta política internacional destrueix l'independència dels Estats, però en realitat no és així; és el principi internacional el que avui regeix la política del món. Un partit polític no arribarà mai al poder d'una nació si hi ha factors exteriors que s'hi oposin; de la mateixa manera un nacionalisme mai no arribarà a triomfar dintre del seu Estat, si té factors exteriors que li són contraris.

"I ara, amics, vaig a treure d'això les conseqüències, i vaig a acabar. La conseqüència que treu d'això és la de que cal que tot nacionalisme tingui la seva diplomàcia. En realitat, els nacionalismes principals de l'estranger tenen la seva diplomàcia, tenen la seva política exterior. Un exemple el tenim a Bohèmia. Bohèmia ha tingut sempre una pròpia política internacional. Forma part de l'imperi d'Austria-Hongria, que pertany a la Triple Aliança. Però la seva política internacional anava dirigida a la Triple Intel·ligència. En una festa de Praga, l'alcalde va brindar en nom del poble pels 'seus veritables aliats', els francesos i els anglesos. De manera que cada nacionalisme ha de tindre una política internacional, coincideixi o no amb la política de l'Estat central. Totes aquestes nacionalitats envien a l'estranger els seus embaixadors, els seus ministres plenipotenciaris, i aquests consells publiquen de tant en tant els seus llibres blancs, els seus llibres blaus i blancs i grocs. Aquests embaixadors no poden presentar credencials amb segell de l'Estat, però encara són millors que els altres. Les nacionalitats que lluiten per la seva autonomia, saben utilitzar els seus escriptors, els homes de ciència, els seus polítics. Les credencials que porten són les seves obres i la seva glòria. Porten com a senyal en sa missió la bandera de la Patria. Però aquesta bandera no és un troç de tela: és tota una ànima immortal."

Conferència pronunciada al CADCI, el 17 d'octubre de 1914, per Antoni -
Rovira i Virgili.

("Revista Anyal", p. 148-156)